PŘEHLED ORGANIZACE CELÉHO DOKUMENTU *METODIKY PLÁNOVÁNÍ VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ MALÝCH OBCÍ* VČETNĚ OSMI PŘÍLOH

Děkujeme Vám, že jste si stáhli naši metodiku. Tato úvodní strana představuje základní informace o členění celého dokumentu.

Ten obsahuje **metodiku**, která se věnuje zejména popisu základních procesů při plánování proměny veřejných prostranství a je návodem, jak při plánování proměny veřejných prostranství postupovat.

Dále dokument obsahuje **osm příloh**. Čtyři z nich přispívají k tvorbě kvalitního veřejného prostranství a zohledňují přitom jeho prostorovou, resp. architektonickou, i společenskou složku. Další čtyři přílohy obsahují příkladný výčet kapitol zadání pro proměnu veřejných prostranství.

HLAVNÍ ČÁST METODIKY
strana 2 až 60

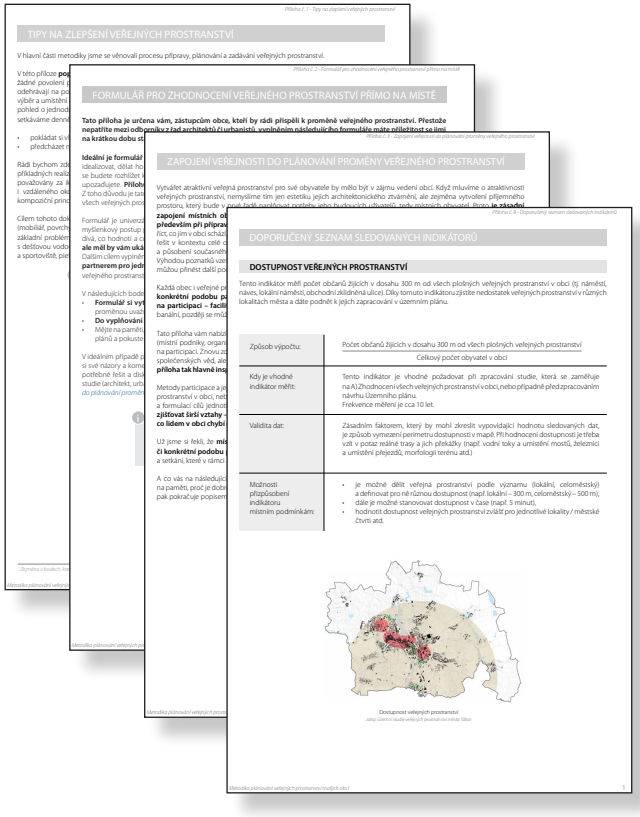
ČTYŘI PŘÍLOHY ZVYŠUJÍCÍ KVALITU PROMĚNY VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ

P1: TIPY NA ZLEPŠENÍ VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ, str. 61 až 78

P2: FORMULÁŘ PRO ZHODNOCENÍ VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ PŘÍMO NA MÍSTĚ, str. 79 až 83

P3: ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI DO PLÁNOVÁNÍ PROMĚNY VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ, str. 84 až 99

P8: DOPORUČENÝ SEZNAM SLEDOVANÝCH INDIKÁTORŮ, str. 112 až 114

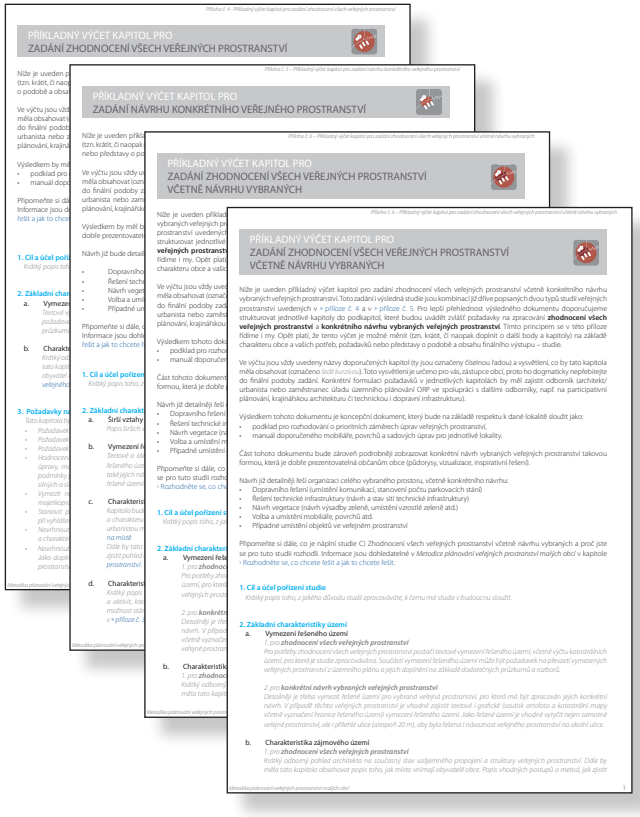
ČTYŘI PŘÍLOHY S PŘÍKLADNÝM VÝČTEM KAPITOL ZADÁNÍ PRO

P4: ZADÁNÍ ZHODNOCENÍ VŠECH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ, str. 100 až 101

P5: ZADÁNÍ NÁVRHU KONKRÉTNÍHO VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ, str. 102 až 104

P6: ZADÁNÍ ZHODNOCENÍ VŠECH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ VČETNĚ NÁVRHU VYBRANÝCH, str. 105 až 108

P7: ZADÁNÍ KONCEPCE VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ V NOVÝCH LOKALITÁCH PRO VÝSTAVBU, str. 109 až 111

METODIKA PLÁNOVÁNÍ VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ MALÝCH OBCÍ

Autor (editor):	Ing. arch. Jaromír Hainc, Ph.D., Mgr. Veronika Kandusová, Ing. arch. Martina Sýkorová, Mgr. et Mgr. Michaela Malá, Ing. arch. Eliška Reichmannová, Mgr. Tomáš Bek, Mgr. Barbora Vavřichová, Ing. Mgr. Michal Kuzmič
Grafika a sazba:	Ing. arch. Eliška Reichmannová
Název díla:	Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí
Vydalo:	České vysoké učení technické v Praze
Zpracovalo:	Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT
Kontaktní adresa:	Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT v Praze, Třinecká 1024, 273 43 Buštěhrad
Kontaktní osoba:	Martina Sýkorová, UCEEB ČVUT (martina.sykorova@cvut.cz)
Tisk:	pouze on-line
Počet stran:	59 + přílohy
Náklad:	on-line
Pořadí vydání:	1.
ISBN:	978-80-01-06818-2

T A
Č R

ČVUT
UCEEB

ÚVOD

Ulice, pěší zóny, náměstí, návsi, parky, nábřeží, ale třeba i dětská hřiště. To všechno jsou příklady veřejných prostranství, která najdeme jak ve velkých metropolích, tak v malých vískách. Jde o místa, která jsou nejviditelnější vizitkou obce a která jsou také nejvíce využívaná. Podoba veřejných prostranství má vliv na kvalitu života a spokojenost obyvatel obce. Je v nich také vytvářen vztah lidí k místu jejich bydliště. Z pohledu návštěvníka jsou první věcí, které si všimne a s níž přijde do kontaktu. Fungují tedy i jako symbol obce.

Vlivem různých okolností se může stát, že některá veřejná prostranství výše zmíněné znaky postrádají nebo je (už) nesplňují tak, jak by měla. Vedení obce se pak může rozhodnout pro proměnu veřejného prostranství. Důležitá je poté komplexní rozvaha o budoucí podobě místa, která zváží co nejširší spektrum funkcí ve veřejném prostranství (dopravní, pobytová, komerční atd.) a navrhne pro ně vhodné řešení. Dokumenty, které obsahují prvotní rozvahy o dalším směřování veřejných prostranství, se nazývají územní nebo urbanistické studie. A právě **cílem této metodiky je provést vás, představitele obcí, procesem plánování a přípravy těchto studií tak, aby jeho výstupem bylo kvalitní zadání**, jemuž bude také odpovídat kvalita vypracované studie veřejného prostranství. Metodika vám pomůže jasně formulovat zadání tak, aby bylo opřené o potřebná data a byly v něm zohledněny potřeby obyvatel. Je přitom potřeba mít stále na paměti, že **každé veřejné prostranství je originál a vyžaduje individuální přístup**.

Cílem *Metodiky plánování veřejných prostranství malých obcí* je poskytnout přehlednou a srozumitelnou formou podporu představitelům (nejen) malých obcí, které chtějí zvýšit kvalitu veřejných prostranství. V tomto smyslu navazujeme na metodiku Ministerstva pro místní rozvoj ČR s názvem Územní studie veřejného prostranství – metodický návod pro pořízení a zpracování, která zmiňuje, že *„prvotní impuls pro pořízení územní studie veřejného prostranství by měl přijít zpravidla od samosprávy sídla, protože ta nese hlavní zodpovědnost za kvalitu veřejných prostranství"* (str. 11).

> *„Veřejná prostranství jsou to, čeho si lidé v obci nejvíce všímají a vnímají, pokud nefungují. Jsou pro nás jednou z priorit. Zároveň jsem jako začínající starostka nevěděla, na koho se obrátit, s kým a co procesně řešit a kde vlastně vůbec začít."*
>
> Ing. Kateřina Honajzrová,
> starostka obce Velká Polom

Cílem metodiky je zároveň **vyzvat starostky, starosty a další zástupce obecních úřadů k tomu, aby se stali rovnocennými partnery v dialogu s nezastupitelnými odborníky** z řad architektů, projektantů, sociologů atd. Rozhodnutí, která povedou k proměně veřejných prostranství, budou totiž vždy spočívat na informovaných představitelích obcí. **Metodika tak poskytuje komplexní úvod do procesu plánování proměny veřejných prostranství.**

> i
>
> *Vzájemná komunikace a spolupráce mezi představiteli obcí, úřady, odborníky a obyvateli je základním klíčem k úspěšnému vytvoření zadání studie veřejného prostranství.*

Impulsem pro zpracování metodiky byla praktická zkušenost autorů z navázaných spoluprací s malými obcemi, při nichž poznali, jak časově i kapacitně náročné je pro zástupce malých obcí plánování a zvelebování veřejného prostoru. **Metodika je tak určena především představitelům těch obcí, které nejsou obcí s rozšířenou působností, a tedy nemají dostatečné odborné ani personální kapacity na řešení obecních veřejných prostranství.**

Metodika vás v pěti kapitolách provede procesem přípravy a zadávání studie veřejných prostranství. Usnadní vám prvotní orientaci v problematice pro následné jednání s odborníky i úřady. Pomůže vám definovat základní postup a ukázat, kde vůbec začít. Ukáže vám, kde se inspirovat, a na co si dát naopak pozor, a také vám poradí, koho přizvat k jednáním a na koho se obrátit, když se ocitnete ve slepé uličce.

Součástí metodiky je několik příloh, ve kterých jsou některá témata a postupy týkající se plánování proměny veřejných prostranství zpracovány podrobněji. Najdete v nich inspiraci na zlepšení veřejných prostranství, obsahují formulář, který vám pomůže nahlédnout na problematiku optikou architekta či urbanisty, a také nabídku různých způsobů, jak do plánování proměny veřejných prostranství zapojit obyvatele vaší obce.

Text metodiky vás, starostku, starostu a další zástupce obce, provede celým procesem plánování proměny veřejných prostranství ve vaší obci. Je možné, že při listování zjistíte, že jste např. už ve fázi, kdy řešíte formulaci zadání nebo se rozhodujete, jaký postup zadávání veřejné zakázky zvolíte. I vám bude metodika nápomocná. **Její text je totiž strukturován tak, aby si představitel obce na začátku udělal přehled o celém procesu, zhodnotil, v jaké fázi se nachází, a dále se již orientoval podle následných doporučených kroků.** Metodiku tak není potřeba číst naráz, třebaže by autory velmi potěšilo, kdybyste ji přečetl/a takříkajíc jedním dechem.

> i
>
> *Nejlépe vám metodika poslouží, když jí budete listovat elektronicky s připojením na internet. Je totiž plná interaktivních odkazů, díky kterým se rychle dostanete jak do jiné části metodiky, tak na web např. jiné menší obce, kde je představena už provedená realizace proměny tamního veřejného prostranství a který je příkladem dobré praxe.*

Budeme rádi za zpětnou vazbu. Zajímá nás, jak se vám s dokumentem pracovalo, co vás inspirovalo, nebo naopak kdy jste se dostali do slepé uličky a odpovědi na své otázky jste zde nenašli. Poznatky povedou ke zlepšení metodiky a pomohou tak postupně vylepšovat místa, ve kterých bychom se měli cítit příjemně – veřejná prostranství. Své komentáře a postřehy prosím posílejte na urbanista@uceeb.cz.

Děkujeme všem, kteří nám pomohli s vytvářením této metodiky. Velký dík patří starostům a starostkám z obcí Bílovice nad Svitavou, Buštěhrad, Dolní Břežany, Drahelčice, Hrusice, Kadaň, Kyjov, Litomyšl, Mnichovice, Nový Jičín, Slavičín, Slavkov u Brna, Statenice a Velká Polom za osobní i písemné konzultace a dobré rady z praxe. Za odborné rady patří poděkování odboru územního plánování ORP Černošice, Ministerstvu pro místní rozvoj ČR, Středočeskému inovačnímu centru, Svazu měst a obcí ČR, České komoře architektů a MAS Český Západ. Tato metodika by také nemohla vzniknout bez finanční podpory Technologické agentury České republiky.

☐ Proč se věnovat veřejným prostranstvím v obcích

Důvodů, proč se věnovat veřejným prostranstvím v obcích, je celá řada. Motivace se může lišit i dle toho, z jaké pozice se na veřejné prostranství díváme:

- **Z pohledu obyvatel**

Veřejná prostranství mají přímý vliv na kvalitu života a spokojenost obyvatel. Zde se vytváří vztah k místu bydliště, tedy jestli v něm rád trávím svůj čas, jestli se v něm cítím dobře a zda jsem na toto místo hrdý. Pokud místa vybízejí k trávení volného času, bude zde spontánně docházet k setkávání a propojování různých komunit v obci. Veřejná prostranství jsou rovněž dějištěm rozmanitých kulturních a společenských akcí a souvisí s rozvojem komunitního života v obci. Možnost se procházet, relaxovat, sportovat venku a prohodit pár slov se sousedem má kladný vliv na fyzické i psychické zdraví.

- **Z pohledu návštěvníka**

Veřejná prostranství jsou první věcí, které si návštěvník obce všimne. Slouží tedy i jako symbol a reprezentace obce. Přeneseně mají kvalitní veřejná prostranství pozitivní dopad i na ekonomiku. Pokud se sem budou lidé rádi vracet, určitě to ocení místní služby, jako jsou obchody či restaurační a ubytovací zařízení. Návštěvník vyžaduje od těchto míst jiné věci než obyvatelé. Je pro něj důležité usnadnění orientace, odkazování na zajímavá místa či možnost vyhledávání dopravy a parkování v atraktivních částech obce.

- **Z pohledu obce/zástupce obce**

Téma veřejných prostranství je spojeno s celkovým životem v obci – co se lidem líbí, co jim chybí, co by chtěli změnit a případně jak. Když ho začnete řešit komplexně, zjistíte i mnohé další, ne zcela samozřejmé informace o životě v obci a o spokojenosti obyvatel. Pokud místa vybízejí k trávení volného času, jsou pěkná a funkční, obyvatelé s nimi budou lépe zacházet a ubude vandalismu. Lidé jsou všímaví k tomu, jak se místa proměňují, a oceňují vaši snahu o zkvalitňování obce. V případě, že je navíc zapojíte do rozhodování o prioritách a podobě prostranství, začnou se i více zajímat o další dění v obci a být aktivní (brigády, organizace akcí atd.).

> *„Je důležité, aby to bylo pěkné, obyvatelé mají veřejná prostranství na očích. To, jak obec vypadá, a společenský život je tím, co drží lidi v obci a nemají pak tendenci z ní odcházet."*
>
> Ing. Kateřina Honajzrová,
> starostka obce Velká Polom

Uvědomujeme si, že veřejná prostranství jsou pro zástupce obcí další starostí a zodpovědností, ať už z důvodu jejich podoby, či údržby. Víme, že každá změna vyžaduje mnoho úsilí a stráveného času u všech kroků, včetně ne zcela jednoduchých momentů, jako je zajišťování finančních zdrojů, vyhlášení veřejné zakázky a podobně. Vaše úsilí se vám ale vrátí – kvalitní návrh veřejného prostranství dovedený k realizaci je nejviditelnější vizitkou obce. Stane se místem, které může mít pro obyvatele velkou hodnotu včetně vzbuzení pocitu hrdosti na svou obec a vytváření místní komunity. Obec získá prostor pro pořádání různých akcí, které mohou skýtat i ekonomický potenciál při pronájmu zahrádek či prostoru pro trhy nebo jiné venkovní akce.

☐ Pár zlatých tipů

- **Připravujte projekty s předstihem – „do šuplíku"!**

Připravit kvalitní projekt potřebuje svůj čas – je třeba vypracovat kvalitní zadání se zohledněním požadavků a potřeb obyvatel obce a dalších zainteresovaných stran (státní správa, místní podnikatelé, instituce, organizace, spolky), určitou dobu trvá hledání vhodného dodavatele a architekta/ urbanisty i diskuze nad návrhem. Pro lepší představu o jednotlivých krocích a jejich posloupnosti najdete níže v této metodice Přehled kapitol a jednotlivých kroků. Projekty připravené narychlo nebo na základě vyhlášených titulů zpravidla nemohou přinést kvalitní výsledek, protože nebudete mít čas vzít v potaz celý kontext a zájmy více stran.

- **Podporujte tvorbu studií a aktivně konzultujte!**

Vypracování studií a tvorba návrhu je nejkreativnější a z našeho pohledu nejzajímavější fází celého procesu. Dejte jí dostatečný prostor, přemítejte o možných řešeních z různých úhlů pohledu a hledejte tak to nejvhodnější. K tomu patří i sestavení týmu nebo přizvání různých odborníků ke konzultaci návrhu. Čím více různých profesí zapojíte, tím reálněji se přiblížíte k cíli – vytvoření atraktivního veřejného prostranství.
Obce se mohou pro získávání námětů na řešení svých veřejných prostranství obracet také na akademická pracoviště, například na fakulty architektury, kde se studenti v rámci ateliérové výuky mohou řešením veřejného prostranství zabývat. Této možnosti využily např. Kladruby u Stříbra nebo Bílovice nad Svitavou. Obec tímto způsobem získá náměty a nápady, jak by veřejné prostranství mohlo vypadat, a zúročit je při zadání studie, při diskuzi o prostoru s obyvateli i jako odrazový můstek pro diskuzi s profesionály.

- **Věnujte se i širšímu kontextu!**

Vždy přistupujte k návrhu komplexně. A to i v případě, kdy vám část veřejného prostranství připadá pěkná, využívaná, máte na ni jen pozitivní ohlasy od místních, a nyní potřebujete vyřešit jen dílčí věc, například umístění dětského hřiště. Návaznosti, respekt k okolní zástavbě a představy o dalším využití jsou pro fungování veřejného prostranství velmi důležité, přičemž uvědomovat si celý kontext a návaznosti často může jen odborník (architekt/ urbanista).

- **Řešte i zdánlivě banální záležitosti a nebojte se změn!**

Diskutujte s architektem či urbanistou i na první pohled banální záležitosti. Například pokud budete rekonstruovat chodníky nebo cesty v parku, zeptejte se ho na jeho názor. Je možné, že vám poradí jiné trasování nebo rozšíření cest, vhodnější materiál povrchů, doplnění mobiliáře atd. Těmito drobnými zásahy výrazně zlepšíte kvalitu veřejných prostranství. Nechat si včas poradit i v případě drobnějších či dílčích změn a zasadit je do kontextu celé obce vám může ušetřit čas i peníze.

- **Obraťte se na ty správné odborníky a rozšiřujte osvětu mezi svými kolegy na úřadě!**

Stavitelství je širokou disciplínou s mnoha profesemi a specializacemi (architekt, urbanista, odborník na územní plánování, krajinářský architekt, projektant, dopravní inženýr atd.). Každá z těchto profesí má své nezastupitelné místo v procesu přípravy a realizace veřejných prostranství. Je však třeba pro každou fázi volit vhodného specializovaného odborníka, který má s daným úkolem zkušenosti. Jak takového odborníka najít, vám poradí další stránky této metodiky.
Až ho najdete a budete s ním plánovat schůzku, přizvěte na ni i další kolegy z úřadu, jejichž agenda zasahuje do procesů vedoucích k obnově veřejných prostranství. Rozšíříte tak jejich vědomosti v této komplexní problematice, které při své práci určitě zúročí.

- **Zapojte do plánování místní!**

Téma proměny veřejných prostranství poskytuje ideální příležitost k zapojení veřejnosti. Takřka každý obyvatel obce k nim má co říct, protože je velmi pravděpodobně často využívá k různým aktivitám a navštěvuje je za různými účely. Veřejná prostranství jsou vlastně obývacími pokoji obce, ve kterých většina místních tráví každodenně alespoň nějaký čas, a proto by měla všem dobře sloužit.

- **Podporujte život ve veřejných prostranstvích!**

Tam, kde se něco děje a kde jsou lidé, mají i ostatní chuť nahlédnout a zjistit, o co jde, proč tam ostatní jsou, a zapojit se. Tak dochází k oživení dění v obci. Nebojte se proto iniciovat konání akcí a vytvářet příležitosti k setkávání lidí ve veřejných prostranstvích obce (např. trhy, procházky s kronikářem či historikem, vystoupení žáků místní ZUŠ či DDM, výstava výtvorů žáků místních škol na dané téma, akce během adventu, můžete se také inspirovat u akcí, které jsou pořádány napříč ČR – Dny evropského dědictví, Open House atd.). Podpoříte tak komunitní život a přimějete obyvatele k trávení času v obci, v které žijí.
Zeptejte se také obyvatel, zda jim v obci nechybí nějaký typ události a jestli by ji sami nechtěli uspořádat. Inspirovat se můžete u akcí typu Restaurant Day, Zažít město jinak nebo Den architektury. Za obec jim můžete nabídnout pomoc s organizací (např. výlep plakátků, informace o konání v lokálním tisku) a zajištěním zázemí (např. stanů, stolů, laviček) a akci tak zaštiťovat. Lidé ocení, že se snažíte podpořit obyvatele obce a jejich snahu o oživení dění, což může mít pozitivní dopad na to, jak vnímají vedení obce. Stojí za to se rovněž zamyslet nad obnovou událostí, které v obcích měly tradičně své místo, ale postupem doby ho třeba ztratily (hody, dožínky, pálení čarodějnic, masopust atd.).

☐ Legislativní kontext doporučených postupů v Metodice plánování veřejných prostranství malých obcí

Dokument byl vydán v roce 2021, a tak doporučovaný postup při procesu plánování veřejných prostranství vychází ze zákonů a vyhlášek platných v této době (např. zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, zákon č. 134/2016 Sb., o vydávání veřejných zakázek). Je možné, že vlivem změny legislativy bude dokument postupně ztrácet na aktuálnosti uvedených informací. Nicméně jeho základní teze by měly být nadčasové a najdete je v sekci Pár zlatých tipů.

V některých případech záměrně používáme pojmy nahrazující odbornou terminologii, která se běžně používá v legislativních dokumentech či v metodických postupech. Ty pojmy, které jsou dle našeho názoru hůře pochopitelné, uvádíme pro účel této metodiky tak, jak jsou obvykle užívané v praxi.

Problematika veřejných prostranství a plánování jejich proměny pomocí územních či urbanistických studií zahrnuje široké množství dalších témat či problémů a do významné míry je ovlivněna výkladem stavebního zákona nebo zákona o zadávání veřejných zakázek. Cílem metodiky je však poskytnout komplexní úvod do problematiky plánování proměny veřejných prostranství, který bude srozumitelný i laické veřejnosti. Zjednodušení pojmů a jednotlivých kroků má tak přispět k větší srozumitelnosti textu pro čtenáře, který není expert na veřejná prostranství, na komunikaci s obyvateli či na zadávání veřejných zakázek. Cílem autorů tedy nebylo postihnout všechny nuance a případy, které mohou nastat, či oslnit zástupce obcí komplikovaností celého systému. Tato příručka by jim naopak měla pomoci zorientovat se v problematice do takové míry, aby se stali rovnocennými partnery pro odborníky, kteří jsou do procesu plánování veřejných prostranství zainteresovaní. Důraz na spolupráci zástupců obcí s různými odborníky je kladen v každé kapitole metodiky.

☐ Jak číst dokument

Tento dokument by se měl stát jednoduchým průvodcem pro zástupce obcí, můžete si v něm odškrtávat splněné body a případně do něj vpisovat další poznámky.

Pro lepší orientaci v procesu přípravy a realizace návrhu veřejných prostranství vás bude celým dokumentem provázet **přehled kapitol a jednotlivých kroků**, který uvidíte v záhlaví dokumentu. Kapitoly jsou seřazeny podle jednotlivých kroků, jež podrobněji popisují význam i konkrétní činnosti v těchto fázích.

Doporučujeme se držet předepsaného postupu a splnit všechny uvedené kroky. Díky tomu, že si na začátku uděláte představu o již realizovaných projektech, zajistíte vhodné podklady pro architekta či urbanistu (katastrální mapy, průzkumy mezi obyvateli atd.) a dáte včas možnost vyjádřit se obyvatelům i dalším zainteresovaným stranám k řešenému území a jeho využití, získáte kvalitnější návrh a celkově ušetříte náklady i čas na jeho případné změny. Předejdete tak i prvotní nedůvěře všech zainteresovaných stran a ovlivníte pozitivní přijetí závěrečného řešení.

Je důležité investovat potřebný čas i finance na přípravu. Cena studií a přípravných, projektových aktivit se může na začátku jevit jako vysoká, ale má přímý dopad na kvalitu. V tuto chvíli vlastně nejvíce ovlivňujete budoucí podobu a kvalitu prostranství, nikoli až ve fázi realizace. Dobrá příprava a počáteční komunikace vám ušetří finance a pozdější trápení s nespokojenými obyvateli, předěláváním nefunkčních prostranství či náklady na údržbu při zvolení nevhodných materiálů.

Jak jsme upozorňovali už v úvodu metodiky, **provázanost jednotlivých kapitol** je podpořena interaktivními odkazy (› název kapitoly), které se nacházejí v textu a směrují čtenáře na související kapitoly, argumentace nebo na vysvětlení specifických pojmů.

V dokumentu také doporučujeme **literaturu** k daným tématům *Camillo Sitte: Stavba měst podle uměleckých zásad*. Vybrali jsme zajímavé knihy, které vám pomohou získat širší povědomí o veřejných prostranstvích a jejich tvorbě.

Součástí metodiky je také několik » příloh. Některé z nich slouží jako podklad pro vás a vaše nahlédnutí na veřejná prostranství optikou architekta či urbanisty, jiné jako příloha k zadání veřejné zakázky. Formuláře můžete upravovat podle svých potřeb. Jak již bylo zmíněno, každé veřejné prostranství je originál a vyžaduje individuální přístup, doporučujeme tedy přílohy podle potřeby upravit, a ne je dogmaticky přebírat.

V metodice také narazíte na rámečky, které nezdobí žádná ikona. Jsou jimi vyznačeny **citace představitelů obcí i odborných institucí**, se kterými jsme metodiku a téma proměny veřejných prostranství konzultovali.

V rámečcích označených touto ikonou najdete tipy na to, jak vám **moderní nástroje a technologie** můžou pomoci při plánování a realizaci veřejných prostranství. Vybrali jsme různé praktické nástroje, které vám ušetří čas a personální kapacity, a rovněž ty, které mohou zatraktivnit a zkvalitnit prostranství, ať už z pohledu údržby, kvality či využití prostoru.

V rámečcích s touto ikonou uvádíme **dodatečné praktické informace**, které byste neměli přehlédnout.

Tato ikona na rámečcích odkazuje na **příklady dobré praxe**, které vám mohou sloužit jako inspirace. Může se jednat o již zpracované dokumentace, studie a další podklady.

časová osa v záhlaví dokumentu

název kapitoly

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství

Výsledkem této studie je konkrétní návrh veřejného prostranství, řeší tedy podrobně dopravu, včetně parkovacích ploch v daném prostoru, navrhuje nejvhodnější místo pro umístění mobiliáře, vybírá vhodné povrchy a zeleň a navrhuje její úpravy.

dodatečné praktické informace

Nezapomeňte, že veřejná prostranství musí být skutečně „veřejná". Je tedy důležité správně definovat všechny skupiny obyvatel a jejich potřeby ve veřejném prostranství a včas je zahrnout do debat o možné proměně míst.

citace

„Je to o lidech, když otevřete prostor, lidi už pak napadne, co by tam všechno šlo dělat… Vznik náměstí rozhýbal aktivity ve městě, otevřely se tak různé možnosti. Na první pohled prázdná plocha ožívá – děti si kreslí na zem panáky na skákání, obyvatelé začali pořádat farmářské trhy jednou za měsíc, dvakrát za prázdniny se zde pořádá letní kino nebo sousedské slavnosti v rámci akce Zažít město jinak."

Mgr. Martin Vozka,
místostarosta Bílovic nad Svitavou

odkaz v rámci dokumentu

Jednoznačně doporučujeme tento typ studie realizovat v případě významných veřejných prostranství – náměstí, návsi, lokálního prostoru před významnou budovou, hlavní ulice v obci. Prioritní veřejná prostranství vzejdou z doporučení studie A) Zhodnocení všech veřejných prostranství. Pokud dokument zpracovaný nemáte, určete si priority dle strategického plánu, konzultací v rámci vedení obce a s obyvateli. Tato studie je také vhodná v případě, že se chcete nejdříve zaměřit na jedno prioritní veřejné prostranství a systematicky na něm pracovat. Pozitivní změny na jednom konkrétním místě (reagující na studii a podněty obyvatel) budou motivací jak pro vás, tak i signálem pro veřejnost, že se obec zajímá o její potřeby. Zkušenosti z řešení jednoho konkrétního prostoru vám pomohou při řešení komplexnějších problémů s veřejnými prostranstvími v obci.

různá zdůvodnění a další dělení tématu

Proč zpracovat návrh konkrétního veřejného prostranství?

Vylepšíte vztah vaší obce s veřejností, a tím se stane určitým kontrolním mechanismem plnění

- zacílení na jedno veřejné prostranství a postupné systematické zvelebování bude jak motivací pro vás, tak i důkazem pro místní, že neopomíjíte veřejné prostory
- získáte prostředek, jak informovat obyvatele o budoucím dění v obci

Získáte podklady pro další kroky

- získáte konkrétní návrh prostoru – půdorysy a vizualizace, včetně výběru a umístění vhodného mobiliáře, povrchů, zeleně a jejích úprav
- získáte podklad, který využijete při zadávání veřejné zakázky výběru dodavatele mobiliáře, použitých povrchů, údržby veřejných prostranství atd.
- získáte kvalitní a již diskutovaný podklad pro další fázi projektu – například pro dokumentaci pro územní rozhodnutí

příklad již existujících dokumentů

Územní studie veřejných prostranství Klokočná	(270 obyvatel, 326 700 Kč)
Architektonická soutěž na návrh veřejných prostranství obce Srbsko	(515 obyvatel, 160 000 Kč)
Regenerace náměstí Míru a Masarykovy ulice ve Mšeně	(1 513 obyvatel, cena nezjištěna)

název dokumentu

číslo strany

Přehled kapitol a jednotlivých kroků

ORIENTACE V TÉMATU

- Inspirujte se již realizovanými příklady na webu
- Přečtěte si literaturu k tomuto tématu
- Pokuste se sami zhodnotit veřejná prostranství
- Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit
  - A) Zhodnocení všech veřejných prostranství
  - B) Návrh konkrétního veřejného prostranství
  - C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných
  - D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu
- Proberte váš záměr s co nejširším okruhem osob
- Zeptejte se architektů na jejich názor
- Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie

PŘÍPRAVA ZADÁNÍ STUDIE

- Vyberte si, kdo vám připraví zadání
- Vycházejte ze strategie a vize obce
- Podívejte se na to, co již o obyvatelích a jiných skupinách v obci víte
- Zjistěte potřeby obyvatel a dalších zainteresovaných skupin
- Oslovte včas dotčené orgány veřejné správy
- Zajistěte vhodné podklady

FORMULACE ZADÁNÍ STUDIE

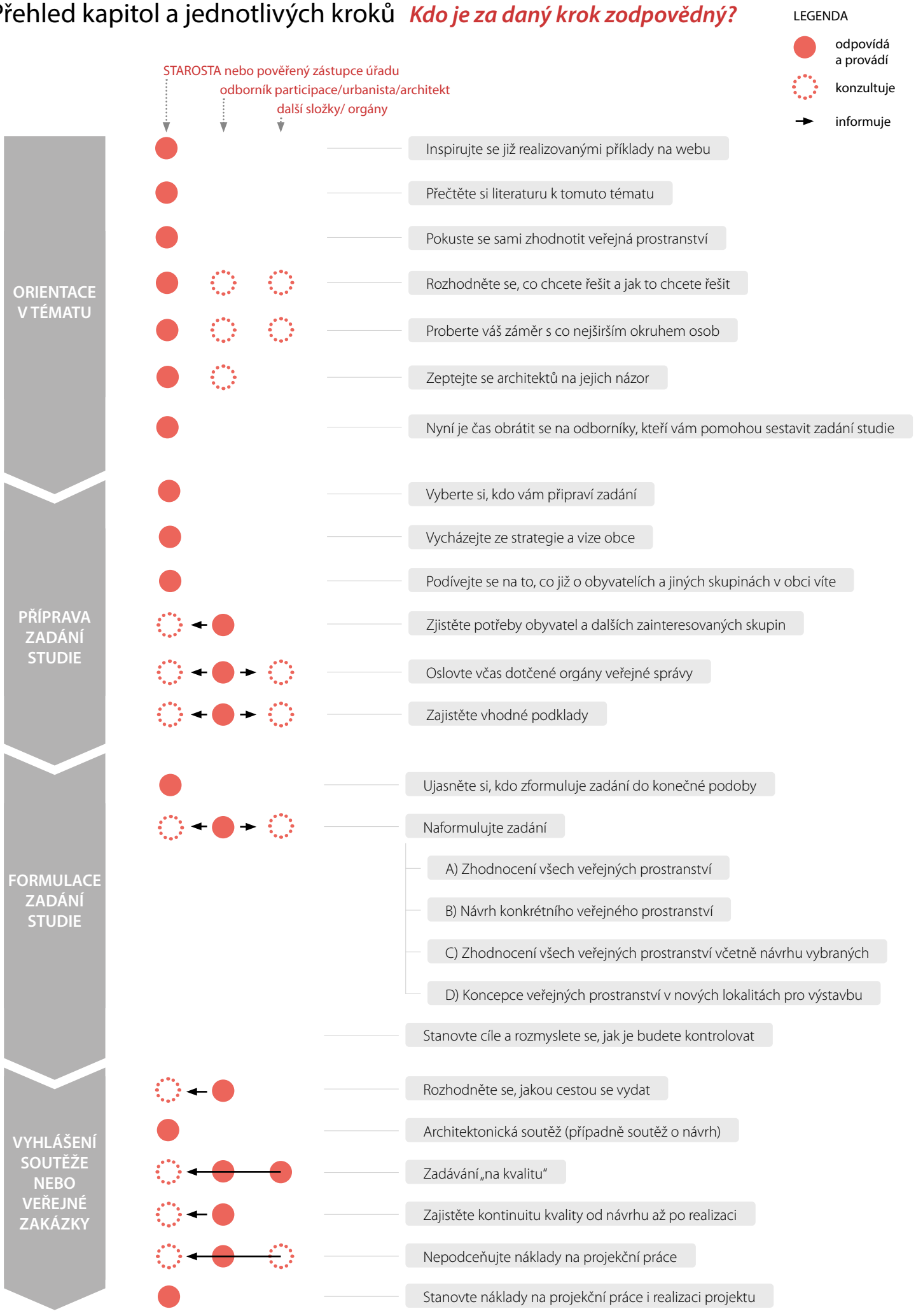
- Ujasněte si, kdo zformuluje zadání do konečné podoby
- Naformulujte zadání
  - A) Zhodnocení všech veřejných prostranství
  - B) Návrh konkrétního veřejného prostranství
  - C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných
  - D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu
- Stanovte cíle a rozmyslete se, jak je budete kontrolovat

VYHLÁŠENÍ SOUTĚŽE NEBO VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

- Rozhodněte se, jakou cestou se vydat
- Architektonická soutěž (případně soutěž o návrh)
- Zadávání „na kvalitu“
- Zajistěte kontinuitu kvality od návrhu až po realizaci
- Nepodceňujte náklady na projekční práce
- Stanovte náklady na projekční práce i realizaci projektu

NÁSLEDNÉ KROKY

Přehled kapitol a jednotlivých kroků *Kdo je za daný krok zodpovědný?*

ORIENTACE V TÉMATU

V této kapitole najdete zdroje, do kterých doporučujeme nahlédnout jak v případě, že jste se rozhodli zatraktivnit veřejná prostranství ve své obci, tak i pokud vás tato problematika zajímá obecně. Dozvíte se, s kým je dobré probrat postřehy a nápady týkající se veřejných prostranství ještě před tím, než si budete jisti detaily svého záměru. Připomínáme také možnost využití expertních i místních znalostí odborníků z řad architektů či urbanistů žijících ve vaší obci nebo v blízkém okolí. Poradíme vám, podle jakých kritérií se rozhodnout, jak postupovat při řešení veřejných prostranství právě ve vaší obci, a dostanete návod k vlastnímu zhodnocení jejich současného stavu. Dále v kapitole najdete tipy, na jaké odborníky se obrátit ještě před samotnou přípravou zadání studie.

Struktura kapitoly:

- ☐ Inspirujte se již realizovanými příklady na webu
- ☐ Přečtěte si literaturu k tomuto tématu
- ☐ Pokuste se sami zhodnotit veřejná prostranství
- ☐ Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit
  - ☐ A) Zhodnocení všech veřejných prostranství
  - ☐ B) Návrh konkrétního veřejného prostranství
  - ☐ C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných
  - ☐ D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu
- ☐ Proberte váš záměr s co nejširším okruhem osob
- ☐ Zeptejte se architektů na jejich názor
- ☐ Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie

☐ Inspirujte se již realizovanými příklady na webu

Níže uvádíme webové portály, které běžně využívají architekti a urbanisté při hledání inspirace. Některé umožňují procházet konkrétní návrhy architektonických a urbanistických projektů a jejich realizací jak v ČR, tak v zahraničí. U ukázek projektů najdete i fotografie, základní popis a informace o autorech a investorech. Jiné poskytují příklady dobré praxe, které se osvědčily, napříč různými tématy (např. oživení obce, fungování a správa obce, smart city atd.). Webové stránky jsou z valné většiny interaktivní a umožňují vyhledávání podle vámi zvolených kategorií:

- https://cz.pinterest.com/ – nejedná se o odborný zdroj, ale i zde můžete najít inspiraci v podobě fotografií při vyhledávání různých hesel, např. „náměstí“, „zeleň“, „parkování“, „předzahrádky“ atd.
- https://www.cka.cz/ – záložka Soutěže – kategorie Výsledky
- https://www.archiweb.cz/ – záložka Stavby – typ budovy Urbanismus
- http://www.adgnews.com/ – kategorie Veřejný prostor a rekreace
- https://www.tvarchitect.com/ – záložka Architektura a urbanismus – kategorie Města či Urbanismus
- https://galerie.udrzitelne-mesto.cz/
- https://www.dobramesta.cz/
- http://www.smartcityvpraxi.cz/

Náměstí Hrdinů, Kyjov
zdroj: ČernáArchitektura, foto: Marek Svoboda

Náves Kotěrov, Plzeň
zdroj: Iveta Honzíková

Pietní místo Kunčí, Slatiňany
zdroj: Med Pavlík Architekti, foto: Tomáš Kubelka

Tím, že si prostudujete příklady dobré praxe v odborných zdrojích, získáte povědomí o kvalitních architektonických a urbanistických ateliérech, které můžete v případě pořádání architektonické soutěže či výběrového řízení oslovit. Tipy na vhodné řešení veřejných prostranství získáte také na úřadě územního plánování ORP.

☐ Přečtěte si literaturu k tomuto tématu

Česká komora architektů má na svém webu www.cka.cz celou sekci věnovanou **veřejné správě**, kde jsou dohledatelné informace o architektonických soutěžích, městském architektovi, působnosti autorizovaných osob, dále kalkulačky předpokládaných nákladů na projekční práce, metodiky postupu výběru projektanta atd.

Vybrali jsme dvě publikace od dánského, celosvětově uznávaného urbanisty *Jana Gehla – Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství* a *Města pro lidi*. Tyto knihy jsou vhodným průvodcem nejen pro urbanisty a architekty, ale i pro všechny zájemce o rozvoj obcí a oživení veřejných prostorů.

☐ Pokuste se sami zhodnotit veřejná prostranství

V prostředí, se kterým se každodenně setkáváme, si velmi rychle zvykneme na jeho ztvárnění a začneme přehlížet jeho nedostatky. **Zkrátka se s nimi sžijeme.** Důkazem toho je agresivní reklama, jejíž umístění už nevnímáme, vyšlapané cestičky v trávě jako ukázka nelogického trasování cest, kudy běžně chodíme, lavičky s výhledem do zdi atd.
Pro tuto metodiku jsme připravili jednoduchý formulář (viz » příloha č. 2 Formulář pro zhodnocení veřejného prostranství přímo na místě), jehož vyplněním si lépe uvědomíte zásadní nedostatky ve veřejném prostranství, které jste předtím možná nevnímali. Stanete se tak informovanějším a rovnocennějším partnerem pro diskuzi s architektem, což vám usnadní společnou komunikaci. Podobnou metodu využívají i urbanisté a architekti při své práci. Doporučujeme vyplnit formulář přímo ve veřejném prostranství. Vyplatí se s sebou vzít i fotoaparát a své postřehy si zdokumentovat.

Před hodnocením veřejných prostranství doporučujeme přečíst » přílohu č. 1 Tipy na zlepšení veřejných prostranství, kde jsou uvedeny základní principy práce s veřejným prostranstvím. Zaměřujeme se například na vhodný výběr a umístění mobiliáře, na to, jak správně oddělovat dva prostory či co brát v potaz při výběru a umístění zeleně.

☐ Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit

Celým textem nás provádí pojem „studie". Studií je míněna jak **územní studie** definovaná ve stavebním zákoně, tak **studie urbanistická**. V praxi se také setkáváme s pojmy zastavovací plán či manuál, jedná se de facto o jiné označení urbanistické studie. **Zastavovací plány** zpravidla zobrazují návrh nové lokality (např. novou parcelaci pozemků a umístění objektů na nich i vymezení veřejných prostranství, v této metodice se pojem nejvíce hodil k níže popsanému typu D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu). **Manuál** je zpravidla příručkou, která pomocí architektonických principů naznačuje, jak jednotlivá prostranství řešit s ohledem na jejich charakter (např. jak vybrat vhodné materiály či mobiliář pro daný prostor, v této metodice se pojem nejvíce hodil k níže popsanému typu A) Zhodnocení všech veřejných prostranství). Náplň, způsob pořízení i množství zainteresovaných osob může být v případě územní studie a urbanistické studie naprosto stejná. Obsah a forma zadání nejsou pro územní ani pro urbanistickou studii nijak legislativně specifikovány, záleží tedy na › formulaci zadání.

U každého typu studie uvádíme výčet příkladů obdobných existujících dokumentů. Zároveň zde najdete počet obyvatel obce i cenu za vypracování studie, pokud byla zveřejněna. To vše proto, abyste měli představu o tom, jak velké obce se pro tento typ studie rozhodly a na kolik je vypracování studie finančně vyšlo.

Při porovnání těchto dvou hodnot je možné, že dospějete k určité „nesrovnalosti" – tedy k tomu, že menší obec zaplatila za studii více než obec větší. Důvodem jsou požadavky uvedené v zadání, které se promítly do rozsahu prací a následně i do ceny za vypracování studie. V případě, že pročítáte tento dokument ve formátu .pdf s připojením na internet, můžete se pomocí interaktivních odkazů dostat přímo na web, kde jsou jednotlivé studie dostupné. Zde můžete porovnat podrobnost jejich zpracování i rozsah řešeného území a inspirovat se tím, co by bylo vhodné vypracovat i pro potřeby vaší obce.

Ke kýženému cíli, kvalitnímu veřejnému prostranství, se můžete dostat několika způsoby (regulační plán, územní studie, urbanistická studie, manuály atd.). Z tohoto příkladného výčtu možností je na první pohled jasné, že územní plánování operuje s celou řadou nástrojů. Ty mají svá specifika, výhody, ale i nevýhody. Například regulační plán je závazný, investor se od něj nesmí odchýlit, což zaručuje realizaci záměru přesně podle návrhu, jakákoliv dílčí změna je však časově i finančně velmi náročná. Na opačné straně stojí urbanistická studie, která závazná není a nabízí pouze rozvahu nad územím. Může tak sloužit jako podklad pro diskuzi s investory, nicméně není právně vymahatelná. O tom, jaký nástroj je vhodný právě pro vaši obec, se poraďte s úřadem územního plánování ORP. Ten vám pomůže zohlednit specifika vaší obce, jako je velikost či problémy se suburbanizací, a vybrat vhodné řešení.

Regulační plán	Územní studie	Urbanistická studie, manuály
závazný, opora pro další řízení dle stavebního zákona	nezávazný dokument	nezávazný dokument
přesně podle návrhu	neopomenutelný podklad zapsaný v evidenci územně plánovací činnosti (EÚPČ)	základní rozvaha o území
finančně a časově náročný pro návrh i pro změny		
využívá se zejména v případě nových lokalit pro výstavbu nebo v památkově chráněných územích		

Obsah ani forma zadání nejsou pro územní ani pro urbanistickou studii nijak legislativě specifikovány. To, jak bude finální studie vypadat (např. zda bude obsahovat i vizualizace či jak podrobně bude zpracována), jaké body bude obsahovat (např. odhad ceny realizace proměny veřejného prostranství), záleží na požadavcích uvedených v zadání. Díky specifikaci zadání se může jednat buď o jednoduchou rozvahu o území, nebo se studie svou podrobností může přibližovat dokumentaci pro územní rozhodnutí. Požadavky na obsah i formu, které jsou definované v zadání, se logicky promítnou do rozsahu prací, a tedy i do výše ceny za zpracování studie. Čím více požadavků budete mít, tím bude vypracování studie finančně náročnější. Z toho důvodu se může rozsah, a tedy i cena výrazně lišit u dvou studií stejného typu (myšleno níže popsaný typ A), B), C) i D)).

Rozdíl mezi urbanistickou a územní studií, včetně jejich výhod a nevýhod je podrobněji uveden v kapitole › Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie.

Podle typu a rozsahu území dále definujeme čtyři rozdílné typy studií či postupů, které se běžně u veřejných prostranství řeší. Na začátku rozhodování je stěžejní si uvědomit, jaké veřejné prostranství budete řešit a do jaké míry detailu. Schéma na další straně by vás mělo lépe nasměrovat k rozhodnutí, jaká studie či přístup bude ve vašem případě nejvhodnější. Toto rozdělení vás bude provázet celým dokumentem:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Schéma níže vám pomůže rozhodnout se, co a jak chcete řešit, a zároveň vám poradí, jakou cestou se vydat.

Chcete získat přehled o tom, jak v budoucnu přistupovat k veřejným prostranstvím ve vaší obci? Vnímáte, že problematiku veřejných prostranství je třeba řešit komplexně? Že je třeba nastavit principy proměny nejen nejvýznamnějších míst, ale i těch méně významných veřejných prostranství, jako jsou ulice nebo drobná náměstí? Potřebujete se komplexně poradit s odborníkem o veřejných prostranstvích ve vaší obci?

→

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

Je vaše obec tak malá, že má pouze jedno významné veřejné prostranství (např. náves či náměstí)? Nebo máte již dlouhodobě jasnou představu, jaké veřejné prostranství chcete řešit?

→

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství

Vnímáte, že problematiku veřejných prostranství je třeba řešit komplexně? Že je třeba nastavit principy proměny i těch méně významných veřejných prostranství, jako jsou ulice nebo drobná náměstí? Ale zároveň máte představu, která konkrétní místa by měla projít větší proměnou, tedy že je třeba pro ně vytvořit konkrétní návrh?

→

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

Má vaše obec v územím plánu vymezenou zastavitelnou lokalitu a vy chcete zajistit kvalitní a udržitelně spravovaná veřejná prostranství v nové, zatím nevybudované lokalitě? Chcete v obci mít taková veřejná prostranství, která dokážou naplnit potřeby stávajících obyvatel obce a zároveň zajistí, aby se zde dobře žilo novým obyvatelům?

→

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Jednotlivé typy studií či postupů detailněji popisujeme na následujících stránkách metodiky.

„Přemýšleli jsme o revitalizaci menšího veřejného prostoru v blízkosti úřadu. Po přečtení metodiky jsem si uvědomil, že není dobré řešit jen ten jeden plácek, ale že je třeba vzít v potaz jeho celé okolí."

Mgr. Petr Sklenář,
starosta Hrusic

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

Tato studie slouží jako základní materiál pro další práci s veřejnými prostranstvími obce. Cílem je zhodnotit prostorové uspořádání a funkční členění veřejných prostranství a na základě toho nastavit koncepční pravidla. Jedná se zejména o pravidla pro **údržbu zeleně, výběr povrchů a mobiliáře, umisťování prvků ve veřejném prostoru**.

Tento typ studie doporučujeme jednoznačně realizovat v případě větších obcí[1] s více veřejnými prostranstvími[2]. Přirozeně máme tendenci zabývat se těmi nejpalčivějšími problémy a ty řešit hned. Pak nám často uniká celek, návaznosti a charakteristická řešení pro daná území. Nastavení koncepčních pravidel přístupu k návrhu veřejných prostranství bude užitečným nástrojem pro obce při vyjednávání s developery, kde je plánovaná rozsáhlá nová výstavba rodinných domů. V případě menších obcí, které nejsou zatíženy překotným rozvojem, doporučujeme vytvořit alespoň zjednodušenou verzi studie, která nastaví koncepční pravidla pro údržbu zeleně, výběr povrchů a mobiliáře.

V Mnichovicích, které mají 3 861 obyvatel a rozlohu 831 ha, jsme definovali 27 veřejných prostranství – náměstí, náves, lokální náměstí před školou a před zdravotním střediskem, parky, městskou zahradu atd. Pro obec velikosti a charakteru Mnichovic bychom již doporučovali zhodnocení všech veřejných prostranství.

Proč dělat zhodnocení všech veřejných prostranství?

Budete mít celkový přehled o stavu veřejných prostranství ve vaší obci

- získáte celkový přehled o kvalitě jednotlivých veřejných prostranství a jejich návazností
- zjistíte, jaká veřejná prostranství je třeba řešit prioritně

Nahlédnete na veřejná prostranství optikou expertů i obyvatel

- získáte doporučení od specialisty (urbanista/dopravní inženýr/krajinářský architekt), jak dále postupovat při řešení jednotlivých veřejných prostranství
- v průběhu zapojování obyvatel zjistíte jejich obecné potřeby a požadavky

Získáte podklady pro další kroky

- dostanete návrh systémového řešení pro celou obec, které podpoří jednotný styl mobiliáře, použitých povrchů i výsadeb
- získáte podklad pro komunikaci s developery (např. požadavky na ztvárnění nových ulic)
- získáte podklad, který využijete při zadávání veřejné zakázky, výběru dodavatelů (mobiliáře, použitých povrchů, údržby veřejných prostranství atd.)
- získáte podklad pro tvorbu územního plánu (např. při zjištění potřeby vzniku nového veřejného prostranství)

Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy	(1,3 milionu obyvatel, cena nezjištěna)
Principy tvorby veřejných prostranství – Kuchařka pro lepší Brno	(380 tisíc obyvatel, cena nezjištěna)
Manuál povrchů a mobiliáře města Týnec nad Sázavou	(6 tisíc obyvatel, 55 000 Kč)
Územní studie veřejných prostranství Tehov	(700 obyvatel, 839 740 Kč)

[1] *Nad 3 000 obyvatel.*
[2] *Více než 8 veřejných prostranství.*

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství

Výsledkem této studie je konkrétní návrh veřejného prostranství, řeší tedy podrobně dopravu, včetně parkovacích ploch v daném prostoru, navrhuje nejvhodnější místo pro umístění mobiliáře, vybírá vhodné povrchy a zeleň a navrhuje její úpravy.

Nezapomeňte, že veřejná prostranství musí být skutečně „veřejná". Je tedy důležité správně definovat všechny skupiny obyvatel a jejich potřeby ve veřejném prostranství a včas je zahrnout do debat o možné proměně míst.

„Je to o lidech, když otevřete prostor, lidi už pak napadne, co by tam všechno šlo dělat… Vznik náměstí rozhýbal aktivity ve městě, otevřely se tak různé možnosti. Na první pohled prázdná plocha ožívá – děti si kreslí na zem panáky na skákání, obyvatelé začali pořádat farmářské trhy jednou za měsíc, dvakrát za prázdniny se zde pořádá letní kino nebo sousedské slavnosti v rámci akce Zažít město jinak."

Mgr. Martin Vozka,
místostarosta Bílovic nad Svitavou

Jednoznačně doporučujeme tento typ studie realizovat v případě významných veřejných prostranství – náměstí, návsi, lokálního prostoru před významnou budovou, hlavní ulice v obci. Prioritní veřejná prostranství vzejdou z doporučení studie A) Zhodnocení všech veřejných prostranství. Pokud dokument zpracovaný nemáte, určete si priority dle strategického plánu, konzultací v rámci vedení obce a s obyvateli. Tato studie je také vhodná v případě, že se chcete nejdříve zaměřit na jedno prioritní veřejné prostranství a systematicky na něm pracovat. Pozitivní změny na jednom konkrétním místě (reagující na studii a podněty obyvatel) budou motivací jak pro vás, tak i signálem pro veřejnost, že se obec zajímá o její potřeby. Zkušenosti z řešení jednoho konkrétního prostoru vám pomohou při řešení komplexnějších problémů s veřejnými prostranstvími v obci.

Proč zpracovat návrh konkrétního veřejného prostranství?

Vylepšíte vztah vaší obce s veřejností, a tím se stane určitým kontrolním mechanismem plnění

- zacílení na jedno veřejné prostranství a postupné systematické zvelebování bude jak motivací pro vás, tak i důkazem pro místní, že neopomíjíte veřejné prostory
- získáte prostředek, jak informovat obyvatele o budoucím dění v obci

Získáte podklady pro další kroky

- získáte konkrétní návrh prostoru – půdorysy a vizualizace, včetně výběru a umístění vhodného mobiliáře, povrchů, zeleně a jejích úprav
- získáte podklad, který využijete při zadávání veřejné zakázky výběru dodavatele mobiliáře, použitých povrchů, údržby veřejných prostranství atd.
- získáte kvalitní a již diskutovaný podklad pro další fázi projektu – například pro dokumentaci pro územní rozhodnutí

Územní studie veřejných prostranství Klokočná (270 obyvatel, 326 700 Kč)
Architektonická soutěž na návrh veřejných prostranství obce Srbsko (515 obyvatel, 160 000 Kč)
Regenerace náměstí Míru a Masarykovy ulice ve Mšeně (1 513 obyvatel, cena nezjištěna)

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

Tato studie kombinuje dva výše popsané případy. Jedná se o základní materiál pro další práci s veřejnými prostranstvími obce, který hodnotí prostorové uspořádání a funkční členění veřejných prostranství a na základě toho nastavuje koncepční pravidla pro údržbu zeleně, výběr povrchů a mobiliáře či umisťování prvků ve veřejném prostoru.

Dále studie na základě předchozích průzkumů a konzultací se zainteresovanými skupinami nalézá území pro konkrétní návrh veřejných prostranství, která mohou být podkladem pro další řízení podle stavebního zákona. To znamená, že konkrétní veřejné prostranství bude zpracováno s větší podrobností. Obsahovat bude návrh řešení dopravy, včetně parkovacích ploch v daném prostoru, návrh nejvhodnějších míst pro umístění mobiliáře a návrh vhodných povrchů, zeleně a jejích úprav.

Proč vytvářet zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných?

Ušetříte čas a ustanovíte jasné podmínky v území

Budete mít všeobecný přehled o stavu veřejných prostranství ve vaší obci

- získáte celkový přehled o kvalitě jednotlivých veřejných prostranství a jejich návaznosti
- získáte doporučení, jaká veřejná prostranství je třeba řešit prioritně

Nahlédnete na veřejná prostranství optikou expertů i obyvatel

- získáte doporučení od specialisty (urbanista/dopravní inženýr/krajinářský architekt), jak dále postupovat při řešení jednotlivých veřejných prostorů
- v průběhu zapojování obyvatel zjistíte jejich obecné potřeby a požadavky

Vylepšíte vztah vaší obce s veřejností, a tím se stane určitým kontrolním mechanismem plnění

- zacílení na jedno veřejné prostranství a postupné systematické zvelebování bude jak motivací pro vás, tak i důkazem pro místní, že veřejná prostranství neopomíjíte
- získáte prostředek, jak informovat obyvatele o budoucím dění v obci

Získáte podklady pro další kroky

- dostanete návrh systémového řešení pro celou obec, které podpoří jednotný styl mobiliáře, použitých povrchů i výsadeb
- získáte konkrétní návrh prostoru – půdorysy a vizualizace, včetně výběru a umístění vhodného mobiliáře, povrchů, zeleně a jejích úprav
- získáte podklad pro komunikaci s developery (např. požadavky na ztvárnění nových ulic)
- získáte podklad, který využijete při zadávání veřejné zakázky pro výběr správy veřejného prostranství či dodavatele mobiliáře, povrchů atd.
- získáte podklad pro tvorbu územního plánu (např. při zjištění potřeby vzniku nového veřejného prostoru), získáte kvalitní a již diskutovaný podklad pro další fázi projektu – například pro dokumentaci pro územní rozhodnutí

Studie veřejných prostranství města Hořice (8 600 obyvatel, 1 555 092 Kč)
Územní studie veřejných prostranství města Rosice (5 700 obyvatel, 486 500 Kč)

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Územní plány mohou vymezit zastavitelné plochy, pro něž je vznesen požadavek na zpracování územní studie › Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie. Pokud je tento požadavek vznesen, musí být zpracována územní studie dle stavebního zákona[3], než bude umožněno další využití území.

Tyto studie jsou zpracovány zpravidla jako zastavovací plány, což znamená, že jsou zde zakresleny nejen budoucí parcely pro nové objekty, ale i konkrétní umístění objektu na tomto pozemku. Dále by součástí této studie měla být také veřejná prostranství jako ulice a náměstí[4]. Jasné zadání studie, které definuje šířky uličních prostorů, kvalitu povrchů, mobiliáře i zeleně a jejích úprav, bude vstupním podkladem pro komunikaci s developery.

V této chvíli je důležité připomenout, že územní studie je odborným podkladem pro změnu územního plánu či při rozhodování o změnách v území[5] , není tedy právně závazná. Tento fakt může komplikovat vymahatelnost návrhu při jednání s „problematickým" developerem. Jedním z možných řešení, jak výsledný návrh prosadit, je vznést požadavek na vznik regulačního plánu, jedná se o právně závazný dokument. Výhody a nevýhody regulačního plánu rozepisujeme v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit. Pokud se rozhodnete jít ve své obci cestou regulačního plánu, doporučujeme se nejdříve poradit se zaměstnanci úřadu územního plánování ORP.
Další možnosti je použít různé smluvní nástroje, konkrétní postupy nastiňuje dokument Ministerstva pro místní rozvoj Doporučení pro obce v oblasti výstavby a uzavírání smluv s investory.

Zjišťování potřeb budoucích obyvatel, které by veřejná prostranství vznikající v zastavitelných plochách měla naplňovat, může být velmi komplikované. Tito hlavní uživatelé lokality se v území totiž ještě nevyskytují a třeba ani místo a jeho okolí tolik neznají. Proto je v tomto případě vhodné zjistit od stávajících obyvatel obce, jaké prvky a funkce jim v rámci celé obce chybí (např. workoutové hřiště, dětské hřiště), a následně požadovat umístění těchto prvků do nově vznikajícího veřejného prostranství. Zásadní je dát novým veřejným prostorům konkrétní náplň (např. dětské hřiště, obchod, mateřská škola, vodní prvek), jinak budou nevyužívané a opuštěné.

Proč zpracovat koncepci veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu?

Ovlivníte stav veřejných prostranství v dané zastavitelné ploše

- získáte představu o kapacitě území (počet nových obyvatel, nových domů) a zároveň můžete ovlivnit velikost, výšku a vzhled domů
- dostanete návrh systémového řešení pro celou zastavitelnou plochu, který podpoří jednotný styl mobiliáře, použitých povrchů i výsadeb, v návaznosti na stávající území obce

Nahlédnete na veřejná prostranství optikou expertů i obyvatel

- získáte doporučení od specialisty (urbanista/dopravní inženýr/krajinářský architekt), jak dále postupovat při řešení veřejných prostranství
- v průběhu zapojování obyvatel zjistíte jejich obecné potřeby a požadavky
- získáte představu o dalších požadavcích na kapacity dopravní, technické a zejména občanské vybavenosti (sportoviště, mateřská škola, vznik komerčních prostor) v území

Vylepšíte vztah vaší obce s veřejností, a tím se stane určitým kontrolním mechanismem plnění

- získáte prostředek, jak informovat obyvatele obce o budoucím dění nejen v nové lokalitě, ale i v celé obci

Získáte podklady pro další kroky

- získáte návrh obecných zásad a přístupů k tvorbě veřejných prostranství, v zastavitelné ploše získáte podklad pro komunikaci s developery (např. požadavky na ztvárnění nových ulic)

Územní studie Rantířov (463 obyvatel, cena nezjištěna)

[3] *Dle § 30 zákona č. 183/2006 Sb., o stavebním řádu a územním plánování.*
[4] *Dle § 7 vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území – pro každé dva hektary zastavitelné plochy bydlení, rekreace, občanského vybavení anebo smíšené obytné se vymezuje s touto zastavitelnou plochou související plocha veřejného prostranství o výměře nejméně 1 000 m²; do této výměry se nezapočítávají pozemní komunikace.*
[5] *Dle § 25 zákona č. 183/2006 Sb., o stavebním řádu a územním plánování.*

☐ Proberte váš záměr s co nejširším okruhem osob

Zamyslete se nad tím, s kým je možné váš nápad konzultovat. Čím širší okruh osob to bude, tím více názorů a pohledů získáte. Tím, že svůj záměr prodiskutujete s dalšími lidmi, se buď utvrdíte ve svém pohledu na věc, nebo naopak získáte informace o různých nástrahách či problémech, které vás třeba nenapadly. Pro další kroky při plánování proměny veřejných prostranství zajistíte, že se váš záměr bude potkávat s pohledem dalších lidí, kteří mají zkušenosti nejen v této oblasti, ale i se životem v obci.

Nápad můžete probrat například s dalšími zastupiteli z koaličních i opozičních stran, vaším městským architektem, univerzitami, dobrovolnými svazky obcí, místními akčními skupinami či úřadem územního plánování ORP. Pokud máte v obci pozici městského architekta, obraťte se na něj s žádostí o radu, jak by doporučoval realizovat výběrové řízení, či s prosbou o pomoc při formulaci zadání. Informování kolegů z řad zastupitelů o vašem záměru i jejich vtažení do celého procesu zvýší šanci na prosazení vašich vizí a zároveň vám i může usnadnit práci. Pokud je v zastupitelstvu člověk, který má profesně blízko k architektuře, umění či sociálním vědám nebo se o tyto obory zajímá a měl by zájem podílet se na zvelebování a proměně veřejných prostranství, domluvte se s ním na spolupráci. Zeptejte se svých kolegů starostů z dobrovolného sdružení obcí nebo místních akčních skupin, jakou mají například zkušenost s rekonstrukcí náměstí a co by udělali v procesu přípravy i realizace jinak. Určitě najdete i mnoho ochotných odborníků na místních univerzitách. Případně se obraťte na naše Univerzitní centrum při ČVUT: urbanista@uceeb.cz. Tipy na vhodné řešení veřejných prostranství získáte také na úřadech územního plánování ORP.

☐ Zeptejte se architektů na jejich názor

Věříme, že v každé obci či jejím okolí žije nebo je třeba pravidelně navštěvuje nějaký architekt, urbanista či krajinářský architekt, který bude schopen a ochoten s vámi při neformálním setkání nezávazně prodiskutovat váš záměr na zatraktivnění veřejných prostranství. Místní odborníci vám určitě rádi poskytnou svůj názor z pozice lokálního experta, který vaši obec a její místní charakteristiky dobře zná, protože v místě sám žije nebo ho často navštěvuje. Pokud žádného architekta neznáte, podívejte se na webové stránky České komory architektů www.cka.cz, v záložce Svět architektury najdete seznam autorizovaných architektů včetně jejich adresy.

„Litomyšl má svého městského architekta, i tak konzultujeme záměry (zadání) i s jinými architekty a sbíráme tak na věc různé názory. S architekty, které znám, se jednou za čas sejdeme, pobavíme se, „pohádáme se" o tématech – což je také velmi přínosné."

Ing. Antonín Dokoupil,
vedoucí oddělení rozvoje v Litomyšli

☐ **Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie**

Až si uděláte představu o realizovaných projektech, prodiskutujete ji s místními architekty nebo starosty okolních obcí a až budete rozhodnuti o tom, jaký typ studie chcete zpracovat, **obraťte na odborníky**. Ti vám pomohou formulovat zadání studie a navedou vás k dalším krokům.

Jak architekta/urbanistu kontaktovat?

Je vhodné najít odborníky, kteří se veřejným prostranstvím zabývají. Může to být **architekt nebo urbanista, případně krajinářský architekt**, ale vždy by s tímto tématem měl mít zkušenosti. Veřejné prostranství komplexně nevyřeší jen dopravní inženýr nebo projektant staveb sám o sobě – to jsou odborníci na slovo vzatí, ale vždy by měli být součástí multidisciplinárního týmu, který nahlíží na problematiku širší optikou. Veřejné prostranství je průnikem mnoha dějů, jevů i funkcí, nachází se zde motorová i nemotorová doprava, zeleň, pobytové prvky i podzemní sítě technické infrastruktury. **Výsledný návrh je koncensem všech zástupců jednotlivých sfér**. Jediný odborník není schopen objektivně zvážit a kvalitně navrhnout veřejné prostranství.

Velice záleží také na tom, jaké veřejné prostranství budete řešit. Jedná se o park? Pak by měl být vedoucím týmu krajinářský architekt. Jde o historické náměstí v centru obce? V tom případě by měl být hlavním projektantem urbanista či architekt. Jedná se o parkoviště před obchodním domem? Pak bude mít hlavní slovo dopravní inženýr, který může při spojení s architektem či krajinářským architektem zvýšit atraktivitu prostoru např. doplněním vegetace, volbou vhodných materiálů atd.

Úřady územního plánování má každá obec s rozšířenou působností. Při výběru architekta/urbanisty je vhodné dbát na jeho dostatečnou kvalifikaci, ta je prokázána jeho autorizací Českou komorou architektů (ČKA)[6]. Na webových stránkách ČKA (www.cka.cz) v záložce Svět architektury najdete seznam autorizovaných architektů včetně jejich adresy i již realizovaných projektů a návrhů veřejných prostranství › Inspirujte se již realizovanými příklady na webu.

> *„Někdo osvícený nám vysvětlil, že architekti se zaměřují na různé oblasti – interiéry, objekty, veřejná prostranství i územní plány. A architekt, který je vhodný pro územní plány, nemusí být vždy vhodný pro veřejná prostranství."*
>
> Ing. Věslav Michalík,
> starosta Dolních Břežan

Dále popisujeme nejčastější nástroje, které jsou používány při tvorbě veřejných prostranství. Prvním je územní studie a druhým je zpracování urbanistické studie nebo manuálu. Kdo tyto materiály zpracovává, na koho se obrátit a jaké jsou jejich výhody a nevýhody, shrnují následující tabulky.

> *Důležitá je v obou případech úzká spolupráce všech zúčastněných stran – zástupců obce, architektů/urbanistů a úřadu územního plánování ORP.*

[6] *Doporučujeme autorizaci A.0 – autorizaci se všeobecnou působností, A.1 – obor architektura, A.2 – obor územní plánování, A.3 – krajinářská architektura.*

Na jaké odborníky se obrátit?

a) Úřad územního plánování ORP

Úřad územního plánování (dále jen ÚÚP ORP) v přenesené působnosti vykonává státní správu a má personální kapacity, které se orientují v daném oboru – urbanismu i návrhu veřejných prostranství.

ÚÚP ORP pořizují **územní studie**[7]. To znamená, že zajišťují bezplatně:

- celkový proces přípravy, včetně obsahu, rozsahu, cíle a účelu zadání územní studie
- doporučení na zpracovatelský tým (vzdělání, autorizace, realizované projekty obdobného charakteru) jako podklad pro vyhlášení soutěže nebo veřejné zakázky
- dohled nad kvalitou zpracování územní studie
- vkládání dat o dokončené studii do evidence územně plánovací činnosti (*http://www.uur.cz/ilas/ilas.asp*)

Po celou dobu zpracování návrhu územní studie s vámi bude ÚÚP ORP na projektu spolupracovat a poskytovat vám odbornou pomoc.

výhody

- ⊕ Územní studie je definována ve stavebním zákoně.
- ⊕ ÚÚP ORP zajišťují odbornou pomoc v celém procesu dle zákona.
- ⊕ Údaje o zpracování územní studie jsou uvedeny v evidenci územně plánovací činnosti (studie se stane podkladem, který je dle zákona třeba zohlednit při rozhodování v území – vyhnete se tomu, že zpracovaná studie bude ignorována)[8].

nevýhody

- ⊖ ÚÚP ORP jsou časově i personálně vytížené a je možné, že nebudou mít potřebné kapacity.
- ⊖ Zaměstnanci ÚÚP ORP mají zkušenosti s procesy, menší zkušenosti pak se zpracováním návrhu a následnou realizací. Zároveň mají nižší kapacity věnovat se současným trendům.
- ⊖ Územní studie není závazná, je však neopomenutelným podkladem při rozhodování v území. To znamená, že je možné se od tohoto návrhu odchýlit i bez zpracování nového návrhu, ale vždy musí být při územním řízení brána v potaz.

„V případě územní studie je její výhodou přece jen větší právní váha a delší časová platnost. V případě urbanistické studie mám obavu, že ji někdo někam založí a další zastupitelstvo ji nebude brát v potaz. Závěrem bych chtěla obcím vzkázat: nebojte se ozvat ÚÚP ORP a jít do tvorby územních studií, které povedou ke zkvalitnění veřejných prostranství."

Ing. arch. Klára Zvěrevová,
referent ÚÚP ORP Černošice

[7] *Dle § 30 zákona č. 183/2006 Sb., o stavebním řádu a územním plánování.*
[8] *Územní studie může sloužit také jako podklad pro změnu územního plánu, nemusí s ním být tedy striktně v souladu.*

b) Architekt / Urbanista

Architekti a urbanisté mají praktickou zkušenost s realizací veřejných prostranství, dobře se orientují v současných trendech, mají zkušenosti s architektonickým i technickým zpracováním návrhu.

Pomohou vám s přípravou **urbanistické studie** nebo **manuálu**. V závislosti na vzájemné dohodě zajistí:

- návrh obsahu, rozsahu, cílů a účelu zadání urbanistické studie nebo manuálu
- doporučení na zpracovatelský tým (vzdělání, autorizace, realizované projekty obdobného charakteru) jako podklad pro vyhlášení soutěže nebo veřejné zakázky
- celkový proces přípravy veřejné zakázky (společně s dalšími odborníky)
- dohled nad kvalitou zpracování urbanistické studie nebo manuálu

Po celou dobu zpracování návrhu urbanistické studie nebo manuálu by s vámi měl architekt či urbanista spolupracovat a poskytovat vám odbornou pomoc.

výhody

- ⊕ Urbanistickou studii/manuál volí obce zejména pro jejich větší flexibilitu a možnost řešit aktuální a akutní problémy.
- ⊕ Praktikující architekti a urbanisté mají větší přehled o nových trendech a zkušenosti se zpracováním návrhu i s realizací. V zadání jsou často schopni lépe definovat potřeby pro daný záměr.

nevýhody

- ⊖ Je třeba detailně popsat rozsah odborné práce pro architekta/urbanistu, který vám bude poskytovat odbornou pomoc.
- ⊖ Údaje o zpracování urbanistické studie/manuálu nejsou uvedeny v evidenci územně plánovací činnosti (je tedy možné, že zpracovaná studie časem upadne v zapomnění).
- ⊖ Architekt/urbanista, který se podílí na definici zadání studie a veřejné zakázky, by se neměl účastnit výběrového řízení na zpracovatele studie.
- ⊖ Urbanistická studie není závazná ani není neopomenutelným podkladem při rozhodování v území.

„Nevím, proč bychom studii měli fixovat na úřadu územního plánování. Návrhy diskutujeme s občany, pořádáme výstavy zpracovaných návrhů od studentů architektury. Každý, koho to v obci zajímá, ví, co se děje. Nemám obavu, že by se studie někam založila."

Mgr. Martin Vozka,
místostarosta Bílovic nad Svitavou

PŘÍPRAVA ZADÁNÍ STUDIE

V této kapitole najdete doporučení, jak postupovat při přípravě zadání studie, tedy jaké podklady je vhodné vypracovat nebo získat pro vytvoření kvalitního zadání. Využití správných dat, analýz a cílené zjišťování potřeb obyvatel a zainteresovaných skupin přinese cenné informace, které využijete jako podklad pro formulaci zadání studie. **Nepodceňujte tuto přípravu, sběr podkladů a názorů obyvatel i návštěvníků, protože kvalitní výsledek je dán zejména kvalitním zadáním.**

S přípravou zadání studie vám velkou měrou pomohou odborníci, jako jsou urbanisté, pracovníci úřadů územního plánování, architekti či sociologové. Nejdůležitější je pro ně porozumět potřebám obce a vycházet z její vize o dalším směřování. A svou vizi je schopna definovat jen sama obec, její zástupci a obyvatelé. Nikdo jiný nezná potřeby vaší obce tak dobře jako vy a její obyvatelé.

Proto je důležité a užitečné do plánování proměny veřejných prostranství zapojit veřejnost. Veřejná prostranství by měla sloužit různým skupinám lidí, a proto včas komunikujte zamýšlené změny s jejich potenciálními uživateli. Cílem je zjistit a pochopit jejich potřeby a připomínky k danému tématu. Zapojením veřejnosti také snížíte možné problémy spojené s nesouhlasem a nespokojeností místních s daným zadáním a podpoříte zájem obyvatel o dění v obci. V neposlední řadě se diskuze o veřejném prostranství může stát startovacím pilířem dalších veřejných debat a participací.

Struktura kapitoly:

- Vyberte si, kdo vám připraví zadání
- Vycházejte ze strategie a vize obce
- Podívejte se na to, co již o obyvatelích a jiných skupinách v obci víte
- Zjistěte potřeby obyvatel a dalších zainteresovaných skupin
- Oslovte včas dotčené orgány veřejné správy
- Zajistěte vhodné podklady

☐ Vyberte si, kdo vám připraví zadání

Zadání připravuje úřad územního plánování ORP nebo vámi vybraný architekt/urbanista ve spolupráci s obcí. V části › Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie je uvedeno, jakým způsobem architekta/urbanistu kontaktovat. Obecně platí, že odborníci, kteří se podílejí na přípravě zadání studie, by se neměli účastnit veřejné zakázky na její návrh › Vyhlášení soutěže nebo veřejné zakázky.

☐ Vycházejte ze strategie a vize obce

Všechny dokumenty a úvahy související s veřejným prostranstvím by měly být vázány na vizi obce a představu jejích obyvatel o budoucím směřování. Komunikujte také se zastupiteli. Celý proces proměny veřejných prostranství (od vize po realizaci) může trvat i více než jedno volební období, a proto je nezbytné vyjednat širokou podporu nejen mezi obyvateli, ale také u aktuální opozice v zastupitelstvu. Vize je odpovědí na to, jak chceme, aby naše obec vypadala, jak by se měla vyvíjet a jakým způsobem by k cíli měla dospět. To, co od budoucího vývoje můžeme očekávat, zjistíme i na základě zkoumání současného stavu. Kdo nyní v obci žije, na jaké problémy naráží? Jaké firmy, živnostníci, odvětví a uskupení obyvatel jsou zde aktivní a jak je podpořit?

Proměna veřejných prostranství v ideálním případě vychází z vize obce, kterou definuje strategický plán (či program rozvoje obce). Tento postup zajišťuje kontinuitu v plánování podoby obce a usnadní zadávání studie. Strategický dokument nemusí být dlouhý ani detailní, ale měl by vyjadřovat rámcový konsensus zástupců a obyvatel obce na jejím rozvoji na minimálně dalších pět až deset let. Strategický dokument má sloužit vám, zástupcům obce, i místním obyvatelům k orientaci v tom, co je pro obec prioritou. Přizvěte co nejširší okruh lidí k tvorbě dokumentu a k jeho připomínkování, zajistěte si na jeho tvorbu dostatek času a inspirujte se od jiných strategií a postupů. Při tvorbě vám pomůže metodika Ministerstva pro místní rozvoj ČR nebo se můžete inspirovat Strategií rozvoje města Ústí nad Labem 2015–2020. Vaše strategie rozvoje nemusí být rozsáhlá (záleží na velikosti obce a časových a personálních kapacitách na zpracování). U příkladu z Ústí nad Labem zejména doporučujeme inspirovat se rozmanitostí vstupů – při tvorbě strategického dokumentu získávali podněty od mnoha skupin lidí, kteří jsou spjati s rozvojem města. Osloveni byli političtí aktéři (zastupitelé) a další aktéři regionálního rozvoje, jako jsou místní univerzita, dopravní podnik či významní zaměstnavatelé, dále také zástupci neziskového sektoru, a především pak veřejnost.

V jakých tématech je provázaný strategický plán obce s plánováním veřejných prostranství?

Podporovaný a očekávaný rozvoj obce

- Předpokládanému vývoji počtu obyvatel i zvětšování obce bychom měli podřídit i plánování veřejných prostranství, jejich velikost a funkce → např. pokud očekáváme nárůst obyvatel v okrajové části obce, je nutné, aby v okolí nové výstavby vzniklo místo pro setkávání nových obyvatel i starousedlíků, a to různých věkových skupin.

Zásadní témata, která řeší či má v plánu řešit vedení obce

- Pokud chce obec více řešit životní prostředí, sportovní vyžití či např. podporovat komunitní život v obci, veřejná prostranství by na tyto priority měla reagovat.

Co mají obyvatelé žijící v obci rádi, co se jim zde líbí, a co by naopak chtěli vylepšit

- Veřejná prostranství by měla reagovat na priority a problémy v obci, které jsou zjištěny v rámci tvorby strategického plánu → např. pokud lidé nejsou spokojeni se stavem náměstí či se necítí bezpečně v určité části obce, je potřeba se na tyto oblasti zaměřit a s těmito zjištěními dále pracovat při plánování veřejných prostranství.

Současná nabídka služeb a vyžití v obci

- Veřejná prostranství by měla reagovat i na to, co veřejnosti v obci chybí či co by bylo potřeba rozvinout → např. pokud v obci chybí místo k setkávání, lidem chybí farmářské trhy či možnost sportovat, je potřeba na to myslet při plánování veřejných prostranství.

Významnost a podpora turismu

- Pokud je pro obec jednou z priorit turismus, měli bychom to reflektovat i při plánování veřejných prostranství → např. by mělo být zváženo, zda by v turistických lokalitách neměly být umístěny informační panely pro návštěvníky veřejných prostranství, zajištěna možnost parkování i jiných služeb.

☐ Podívejte se na to, co již o obyvatelích a jiných skupinách v obci víte

Nejdříve si osvěžte, kdo všechno v obci působí, ať už se jedná o zájmové spolky, instituce, firmy, či o jednotlivé aktivní a iniciativní obyvatele. Zjistěte, jakým pracovním činnostem i dalším aktivitám se věnují a kde v obci působí. Nezapomeňte ani na místní veřejnost a jednotlivé skupiny obyvatelstva. Zamyslete se, ve kterých oblastech obce žijí např. spíše mladé rodiny s dětmi a kde více lidé v důchodovém věku. Kdo z úřadu vyřizuje požadavky a stížnosti obyvatel a co z nich vyplývá? Kdo zpracovával analýzy do strategických dokumentů a na základě jakých podkladů? Pravděpodobně jste tyto informace zjišťovali v rámci analytické části strategického plánu, viz › Vycházejte ze strategie a vize obce. Dejte si dohromady všechny materiály, které byly v posledních letech o obyvatelích obce zpracovány (např. vlastní či externě realizované sociodemografické analýzy obyvatelstva, výstupy z dotazníkových či jiných šetření mezi obyvateli atd.). Toto vše vám dá plastičtější obrázek o obyvatelích a dalších uživatelích obce, problémech a možném vývoji a pomůže při zadání studie i v dalších fázích pro architekty a urbanisty.

Níže uvádíme několik zdrojů pro případ, že byste se do aktuálních dat o obyvatelích obce rádi ponořili sami:

- **Český statistický úřad** (https://www.czso.cz/, veřejná databáze: https://vdb.czso.cz/), kde se dozvíte detaily např. o sociodemografickém profilu obyvatel obce (věk, pohlaví, vzdělání, národnost), pohybu obyvatel (přistěhovalí, odstěhovalí) nebo bydlení
- **Registr ekonomických subjektů** (ARES, Ministerstvo financí), kde se dozvíte více o ekonomických subjektech v obci a jejich činnosti
- **Místně příslušný úřad práce**, který vám zprostředkuje informace např. o aktuální míře nezaměstnanosti ve vaší obci, o pracovních možnostech či počtu lidí pobírajících dávky v hmotné nouzi či příspěvky na péči

> *Je důležité vědět, pro koho vlastně veřejná prostranství plánuji a koho také přizvat k rozhodování o jejich další podobě.*

☐ Zjistěte potřeby obyvatel a dalších zainteresovaných skupin

Vytvářet atraktivní veřejná prostranství pro své obyvatele by mělo být v zájmu vedení obcí. Když mluvíme o atraktivnosti veřejných prostranství, nemyslíme tím jen estetiku jejich architektonického ztvárnění, ale zejména vytvoření příjemného prostoru, který bude v prvé řadě naplňovat potřeby jejich budoucích uživatelů, tedy místních obyvatel. Proto **je zásadní zapojení místních obyvatel, zástupců a členů spolků, organizací i podniků a důležitých vlastníků pozemků především při přípravě zadání studie veřejného prostranství**. Ti všichni **jsou totiž experty na život v obci** a dokážou říct, co jim zde schází, s čím jsou (ne)spokojeni a co se jim (ne)líbí.

Názory a potřeby obyvatel a dalších skupin se v čase mění. Často také máme pocit, že postoje místních známe a víme, co potřebují nebo co jim chybí, protože sami v obci bydlíme a trávíme v ní čas. Hlasitější skupiny nebo ty, které osobně známe, nám tento úsudek mohou zkreslovat, a my tak můžeme nevědomky upozaďovat potřeby skupin méně viditelných.

> *„Přínos participace veřejnosti na proměně veřejného prostranství spatřuji hlavně v poznání názorů různých lidí a uvědomění si, co je jejich příčinou. To je důležité nejen pro vedení obce, ale také pro lidi samotné. Jde hlavně o vzájemné pochopení různých pohledů a uvědomění, že můj názor není ten jediný."*
>
> PhDr. Ivana Plechatá,
> místostarostka obce Hrusice

I v případě přípravy a/nebo realizace zapojování veřejnosti **se vyplatí konkrétní podobu participativního procesu ponechat odborníkovi na participaci** (facilitátorovi, sociologovi či jinému sociálnímu vědci) **nebo ji s ním alespoň zkonzultovat**. Příprava a průběh procesu participace je právě jeho doménou, neostýchejte se s ním domluvit na tom, jaké kroky můžete za obec zajistit sami. Tak můžete dosáhnout snížení finančních nákladů na participaci. Se základním postupem a osvědčenými metodami pro zapojení veřejnosti (nejen) v malých obcích se můžete seznámit v » příloze č. 3 – Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.

Na základě naší zkušenosti ze spolupráce s malými obcemi přinášíme návrh postupu pro zapojení veřejnosti s vysvětlením, k čemu daná participativní aktivita slouží. Postup má v ideálním případě několik fází:

1. **Dotazník/anketa**: pro prvotní informování o tom, že se v obci něco děje, a pro zjištění většího počtu názorů, avšak povrchnějšího rázu, které budou sloužit pro přípravu na další fáze

2. **Setkání se zainteresovanými stranami**: pro vysvětlení záměrů, co je v obci zamýšleno, a pro zjištění potřeb a názorů zástupců místních spolků, organizací, institucí, podniků atd.

3. **Veřejné setkání s diskuzí** nebo **setkání s veřejností nad mapou** nebo **procházka po veřejných prostranstvích**: pro vysvětlení záměrů, co je v obci zamýšleno, a pro zjištění potřeb a názorů obyvatel, ale také pro seznámení veřejnosti s již nabytými poznatky, které mohou být doplněny či upřesněny, a informování o dalším postupu

4. **Veřejné setkání k návrhu**: pro představení konkrétního návrhu proměny veřejného prostranství veřejnosti – této fázi se zde detailněji nevěnujeme, ale je dobré si uvědomit, že participace a komunikace s veřejností by měla pokračovat i po prvotním zjištění potřeb

Tabulka níže vám osvětlí, **jakou participativní aktivitu je vhodné využít vzhledem k** typu studie či postupu pro řešení veřejných prostranství:

Metody zapojení veřejnosti	*A) Zhodnocení všech veřejných prostranství*	*B) Návrh konkrétního veřejného prostranství*	*C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných*	*D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu*
Dotazník/anketa	✓		✓	✓
Setkání se zainteresovanými stranami	✓	✓	✓	✓
Veřejné setkání s diskuzí	✓	✓	✓	✓
Setkání s veřejností nad mapou…				
• v neutrálním vnitřním i venkovním prostředí	✓		✓	✓
• v daném veřejném prostranství		✓		
• online	✓	✓	✓	✓
Procházka po veřejných prostranstvích	✓	✓	✓	✓

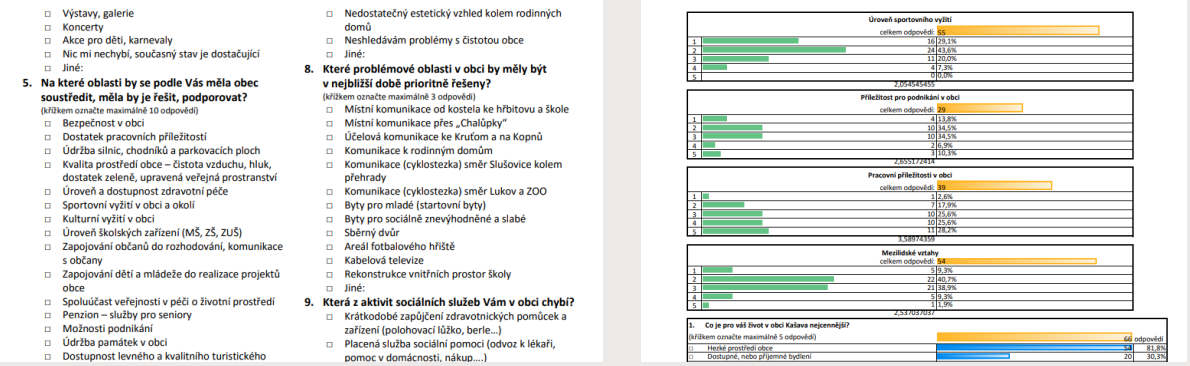

Procházka s veřejností po veřejných prostranstvích v centru obce Hrusice

zdroj: ČVUT UCEEB

Online dotazníky

Dotazování obyvatel formou anket či dotazníkových šetření je žádoucí umožnit jak písemně, tak online. Existuje již mnoho bezplatných nástrojů k tvorbě online dotazníků, které jsou uživatelsky přátelské. Většina obyvatel ocení možnost vyplnit dotazník z pohodlí domova. Čím jednodušší bude dotazník vyhledat a vyplnit, tím více se vám jich vrátí. Využití online dotazníků ale není samospásné a mělo by být vždy doplněno dalšími metodami zapojení veřejnosti. Určité skupiny obyvatel (hlavně starší lidé a sociálně slabší) nemusí mít přístup k internetu ani k tomu potřebné zařízení.

- Výstavy, galerie
- Koncerty
- Akce pro děti, karnevaly
- Nic mi nechybí, současný stav je dostačující
- Jiné:

5. Na které oblasti by se podle Vás měla obec soustředit, měla by je řešit, podporovat?
(křížkem označte maximálně 10 odpovědí)

- Bezpečnost v obci
- Dostatek pracovních příležitostí
- Údržba silnic, chodníků a parkovacích ploch
- Kvalita prostředí obce – čistota vzduchu, hluk, dostatek zeleně, upravená veřejná prostranství
- Úroveň a dostupnost zdravotní péče
- Sportovní vyžití v obci a okolí
- Kulturní vyžití v obci
- Úroveň školských zařízení (MŠ, ZŠ, ZUŠ)
- Zapojování občanů do rozhodování, komunikace s občany
- Zapojování dětí a mládeže do realizace projektů obce
- Spoluúčast veřejnosti v péči o životní prostředí
- Penzion – služby pro seniory
- Možnosti podnikání
- Údržba památek v obci
- Dostupnost levného a kvalitního turistického
- Nedostatečný estetický vzhled kolem rodinných domů
- Neshledávám problémy s čistotou obce
- Jiné:

8. Které problémové oblasti v obci by měly být v nejbližší době prioritně řešeny?
(křížkem označte maximálně 3 odpovědi)

- Místní komunikace od kostela ke hřbitovu a škole
- Místní komunikace přes „Chalúpky"
- Účelová komunikace ke Kruťom a na Kopnú
- Komunikace k rodinným domům
- Komunikace (cyklostezka) směr Slušovice kolem přehrady
- Komunikace (cyklostezka) směr Lukov a ZOO
- Byty pro mladé (startovní byty)
- Byty pro sociálně znevýhodněné a slabé
- Sběrný dvůr
- Areál fotbalového hřiště
- Kabelová televize
- Rekonstrukce vnitřních prostor školy
- Jiné:

9. Která z aktivit sociálních služeb Vám v obci chybí?

- Krátkodobé zapůjčení zdravotnických pomůcek a zařízení (polohovací lůžko, berle...)
- Placená služba sociální pomoci (odvoz k lékaři, pomoc v domácnosti, nákup....)

Příklad online dotazníku a vyhodnocení - obec Kašava
zdroj: http://www.kasava.cz/dotaznik-rozvoj-obce/?ftresult=dotazn%C3%ADk

☐ Oslovte včas dotčené orgány veřejné správy

Níže uvádíme základní výčet orgánů (odborů) veřejné správy a organizací obce, které se budou k navrženému záměru vyjadřovat v dalších fázích (tj. při řízeních podle stavebního zákona). Ačkoliv ve fázi územní studie není ze zákona povinné zadání ani návrh projednávat s dotčenými orgány veřejné správy ani se správci technické infrastruktury, doporučujeme je do celého procesu zahrnout. S dotčenými orgány veřejné správy je vhodné diskutovat o jejich požadavcích na fungování i vzhled veřejného prostranství již ve fázi přípravy zadání a tyto požadavky v konečné verzi zohlednit. V budoucnu (tj. při představení finálního návrhu a zejména v navazujících řízeních podle stavebního zákona) se tak vyhnete nepříjemným nedorozuměním a potřebě změnit návrh veřejného prostranství.

V případě menších obcí je možné, že místo odborů budete oslovovat konkrétní odpovědné osoby – zaměstnance úřadu, kteří mají tuto agendu na starosti. S odbory a organizacemi komunikujte ve chvíli, kdy budete mít bližší představu o tom, jak chcete veřejné prostranství změnit (např. zklidněním dopravy, zrušením komunikace, kácením stromů či použitím jiného povrchu).

- **Úřad územního plánování a stavební úřad**
  Úřad územního plánování pořizuje územní studie a poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím na úseku územního plánování. Stavební úřad vydává rozhodnutí o umístění stavby, stavební povolení a také kolauduje stavby.

- **Investiční odbor, odbor správy majetku a údržby**
  Investiční odbor připravuje a realizuje investiční akce obce, sleduje dotační tituly a granty a následně zajišťuje potřebné podklady pro žádosti, je metodickým poradcem pro všechny odbory v zadávání veřejných zakázek, zajišťuje opravy a údržbu nemovitého a movitého majetku obce, včetně místních komunikací a chodníků, zajišťuje hospodaření s pozemky v majetku obce (řeší prodeje, výkupy, nájmy atd.).

- **Odbor dopravy**
  Odbor dopravy mimo jiné vydává stanoviska k projektům staveb, rozhoduje o umístění sjezdů do komunikace, rozhoduje o počtu parkovacích a odstavných míst, stanovuje dopravní značení.

- **Policie ČR**
  Od poslední novelizace stavebního zákona č. 183/2006 Sb. je Policie ČR jedním z tzv. dotčených orgánů a k projektům vydává stanoviska.

- **Odbor životního prostředí**
  Odbor životního prostředí mimo jiné zabezpečuje ochranu přírody a krajiny, rozhoduje o kácení dřevin a ukládání náhradních výsadeb, povoluje výjimky ze zákazu některých činností v lese, stanovuje podmínky pro konání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí v lese.

- Odbor památkové péče
  Odbor památkové péče vstupuje do řízení všude tam, kde se nacházejí kulturní památky, národní kulturní památky, památkové zóny nebo rezervace. Zároveň je potřeba nezapomenout na to, že pod památkovou péči spadají také archeologická naleziště. S tím je spojená ochrana a průzkum těchto nalezišť, což může být pro veřejné prostranství velice relevantní.

- Správci a vlastníci dopravní a technické infrastruktury
  Je vhodné zadání konzultovat se správci a vlastníky dopravní a technické infrastruktury, protože mohou upozornit na specifické nebo nestandardní požadavky pro konkrétní lokality nebo místa.

- Správce toku – povodí
  Dotčeným orgánem může být také orgán, který má ve správě vodní tok či vodní plochu, zejména pokud se jedná o veřejné prostranství, kterým vodní tok prochází (např. nábřeží).
  Celé koncepce i jednotlivé detaily řešení je potřeba už při zadání konzultovat se správci povodí.

- Obecní firma pečující o veřejná prostranství
  Celé koncepce i jednotlivé detaily řešení veřejných prostranství je potřeba už při zadání konzultovat s jejich správci.

- Místní akční skupiny (MAS), Dobrovolné svazky obcí (DSO)
  Jedná se o společenství veřejné správy (zástupců veřejné správy), neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry, občanů, které spolupracuje na rozvoji společného regionu. Jejich cílem je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech obecně, popř. se zakládají pro dosažení jednoho konkrétního společného cíle. Tím může být např. nákup nebo zajištění jednotného mobiliáře pro celou turistickou oblast (např. Ladův kraj, Kokořínsko atd.).

- Krajský úřad
  K jednání o návrhu zadání přizvěte také krajský úřad. A to zejména v případě, kdy je kraj vlastníkem dopravní nebo jiné infrastruktury ve veřejném prostranství. Příkladem mohou být návsi, kterými prochází místní komunikace I. a II. třídy. Bez souhlasu kraje nebude možné realizovat návrh podle vašich představ.
  Dále je vhodné se průběžně zajímat o záměry kraje ve vaší obci, vejít s krajem do jednání o jejich podobě a tyto návrhy připomínkovat.

☐ Zajistěte vhodné podklady

Definovat vhodné podklady pro zadání je složité a do velké míry záleží na měřítku finálního výstupu. Zjistěte, jaké podklady již máte k dispozici (např. geodetické zaměření prostoru, vyhlášku o reklamě, pravidla údržby veřejných prostranství, generel cyklostezek). Také se poraďte s odborníky (ideálně na úřadě územního plánování ORP a také s architekty), jaké podklady dále doporučují vypracovat › Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie. **Podklady je vždy třeba zajistit rovněž v digitální podobě** (tj. ve formátu .dxf, .shp, .doc, .xls).

Soutěžní podklady pro Obnova Jiráskova náměstí a Klášterní zahrady v Plzni

Tabulka uvádí seznam podkladů, které doporučujeme zajistit. Odděleně uvádíme doporučení pro dvě skupiny typů studií či postupů:

- první skupina odkazuje na zajištění doporučených podkladů pro A) Zhodnocení všech veřejných prostranství a C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných,

- druhá skupina odkazuje na zajištění doporučených podkladů pro B) Návrh konkrétního veřejného prostranství, C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných a D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu.

Tyto dvě skupiny s různými typy studií či postupů se od sebe liší podrobností zpracovaného výstupu, a proto i získávané podklady jsou značně odlišné. Typ studie C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných je zahrnut v obou skupinách, jelikož pro celé území obce bude třeba zajistit podklady z první skupiny, naopak pro návrh vybraného veřejného prostranství (postup B) volíme podklady z druhé skupiny. Ty jsou detailnější, a tedy dražší a nemá smysl zajišťovat takto podrobné podklady pro celé území obce. Jednalo by se o nepřiměřenou finanční, personální a časovou zátěž úřadu. K orientaci vám poslouží přehledová tabulka dále.

Jaké podklady jsou vhodné?

Typ podkladu	*Kde si obstarat podklady*	
	 A) Zhodnocení všech veřejných prostranství *C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných*	 *B) Návrh konkrétního veřejného prostranství* *C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných* *D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu*
Katastrální mapa území	✓ Úřad územního plánování ORP, Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČÚZK)	✓ Úřad územního plánování ORP, Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČÚZK)
Geodetické zaměření prostoru[9]	✗	✓ Zajistit geodeta
Ortofotomapa	✓ Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČÚZK)	✓ Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČÚZK)
Zápisy z jednání s dotčenými orgány a organizacemi obce k připravovanému záměru (› Oslovte včas dotčené orgány veřejné správy)	✓ Dotčené orgány, organizace obce	✓ Dotčené orgány, organizace obce
Zajistit existující návrhy veřejných prostranství – řešeného veřejného prostranství i těch okolních pro zaručení jednotného charakteru. Dále je vhodné zajistit platný územní plán, případně i regulační plán zpracovaný pro dané území a vydaná územní rozhodnutí.	✓ Úřad územního plánování ORP, pověřený pracovník úřadu	✓ Úřad územního plánování ORP, pověřený pracovník úřadu
Šetření mezi obyvateli (dotazníkové šetření a setkání s veřejností)	✓ Zajistit sociologické šetření	✓ Zajistit sociologické šetření
Zjištění existence sítí ve veřejném prostranství	✓ Úřad územního plánování ORP (zdroj: územně analytické podklady ORP)	✓ Správci technické infrastruktury
Využití okolních budov, včetně požadavků jejich uživatelů na veřejného prostoru (zásobování, přístupy)	✗	✓ Zajistit geodeta Zajistit architekta Zajistit sociologické šetření
Dendrologický průzkum	✗	✓ Zajistit dendrologa
Fotodokumentace[10]	✗	✓ Pověřený pracovník úřadu
Dopravní průzkumy *Dopravní průzkumy dopravy v klidu, intenzity dopravy včetně stanovení kritických bodů v křižovatkách, analýza dopravního značení*	✓ Odbor dopravy	✓ Odbor dopravy, zajistit zpracování dopravním inženýrem
Zaměření vstupního podlaží významných budov navazujících na veřejné prostranství, včetně požadavků jejich uživatelů na veřejné prostranství (zásobování, přístupy)	✗	✓ Zajistit geodeta Zajistit sociologické šetření
Zajištění relevantních předchozích sociologických a demografických průzkumů a dat	✓ Pokud existují	✓ Pokud existují
Archeologický průzkum	✗	✓

[9] *Zaměření polohopisu a výškopisu všech prvků, povrchů ve veřejných prostranstvích, doporučujeme přesah zaměření i do okolních ulic (cca 15 m).*
[10] *Fotodokumentace veřejných prostranství, včetně fotografií zobrazujících organizaci veřejných prostranství při pořádání významných akcí nebo trhů.*

Jak tyto podklady získat?

V příslušné kolonce zároveň najdete informaci o tom, jak konkrétně tento podklad získat. Část podkladů lze jednoduše opatřit oslovením některé z institucí, která je má již k dispozici. Jedná se např. o katastrální mapy, informace o existenci sítí technické infrastruktury a další. Část podkladů je však nutné dodatečně zajistit, tzn. nechat zpracovat specialistou (např. oslovit geodeta pro zaměření prostoru nebo odborníka na participaci pro zajištění zapojení veřejnosti). Většina podkladů od úřadů veřejné správy, správců technické infrastruktury a dalších veřejných organizací je pro obce zdarma nebo za zvýhodněných podmínek. Dodatečné zajištění některých jiných podkladů je dalším finančním nákladem v celém procesu přípravy zadání. Tyto náklady se vám však vrátí v podobě kvalitního návrhu vypracovaného na základě reálných potřeb obyvatel obce i aktuálního stavu veřejného prostranství.

Opravdu je nutné zajistit všechny tyto podklady?

Doporučujeme zajistit všechny uvedené podklady, ale uvědomujeme si časovou náročnost jejich získávání. Proto tabulka pomocí sytosti barvy naznačuje význam jednotlivých podkladů – čím je barva sytější, tím je podklad důležitější.

Zdroje k získání digitálních podkladů

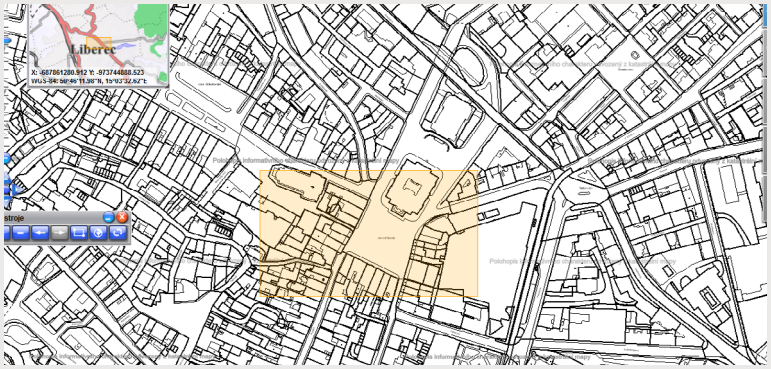
Uvádíme zde zdroje k získání digitálních podkladů:

- **Jevy územně analytických podkladů (ÚAP) ORP či krajské** – *seznam jevů (údajů o území a jeho využití) je dán vyhláškou[11]. Výkresy ÚAP se zakreslenými jevy jsou k dispozici na webových stránkách ORP, popřípadě kraje. Některé disponují interaktivním geoportálem, který umožňuje přehlednější práci s daty. Editovatelná data je možné získat na úřadě územního plánování ORP.*

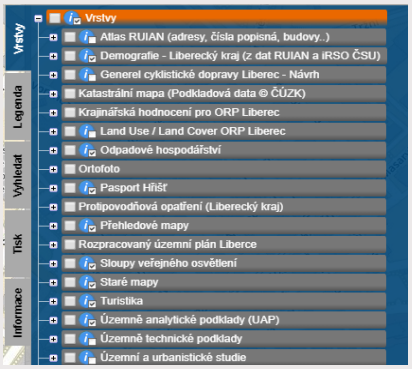
- **Katastrální mapa** – *aktuální katastrální mapu ve výměnných formátech je možné získat na webových stránkách Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (ČÚZK). Aktualizace probíhá každý měsíc. http://services.cuzk.cz*

- **Vyjádření správců technické infrastruktury (STI) o existenci sítí** – *většina vlastníků poskytuje informace o existenci sítí technické infrastruktury v lokalitě, včetně dat v editovatelné podobě.*

  ZABAGED – *portál Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (ČÚZK) postupuje další data s prostorovými a popisnými informacemi o sídlech, komunikacích, rozvodných sítích a produktovodech, vodstvu, územních jednotkách a chráněných územích, vegetaci a povrchu a terénním reliéfu. Jeho součástí jsou i vybrané údaje o geodetických bodech na území ČR. Je tvořen 125 typy geografických objektů.*

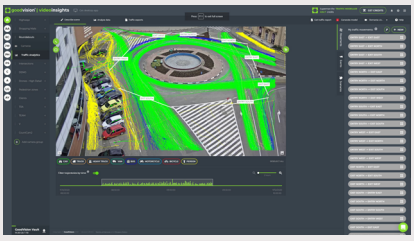

Mapový portál města Liberce
zdroj: http://marushkapub.liberec.cz/

Mapový portál města Liberce - legenda
zdroj: http://marushkapub.liberec.cz/

Využití nových technologií pro získání dat dopravních průzkumů

Nové technologie umožňují zpracovat videa z kamer zaznamenávající detailní pohyb chodců a dopravních prostředků. Pomocí těchto dat je možné získat komplexní analýzu provozu, průzkumy a statistiky toků pro plánování obce, řízení provozu a analýzu polohy.

Cena za zpracování jedné hodiny záznamu se pohybuje kolem 500 Kč.

Grafické zobrazení četnosti jízd v prostoru
zdroj: https://goodvisionlive.com/

[11] *Vyhláška 500/2006 Sb. Vyhláška o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti.*

FORMULACE ZADÁNÍ STUDIE

V této kapitole najdete doporučení, jak postupovat při formulaci zadání studie. To je jedním z klíčových dokumentů, který se přikládá k zadání veřejné zakázky. Opět nezapomeňte, že kvalita zadání studie má přímý vliv na kvalitu odevzdaných návrhů konkrétních prostranství či studií a koncepcí veřejných prostranství. Proč je zadání studie důležité, najdete v úvodu předchozí kapitoly › Příprava zadání studie.

Struktura kapitoly:

- ☐ Ujasněte si, kdo zformuluje zadání do konečné podoby
- ☐ Naformulujte zadání
  - ☐ A) Zhodnocení všech veřejných prostranství
  - ☐ B) Návrh konkrétního veřejného prostranství
  - ☐ C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných
  - ☐ D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu
- ☐ Stanovte cíle a rozmyslete se, jak je budete kontrolovat

Také zde naleznete informace potřebné k formulaci zadání u čtyř typů studií či postupů:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Zhodnocení návrhu konkrétního veřejného prostranství

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

V » přílohách č. 4, 5, 6 a 7 jsou pak námi doporučené a detailně popsané kapitoly zadání u každého typu studie či postupu.

Znovu připomínáme, jak důležité je konzultovat zadání vašeho záměru s odborníky (tj. odborníky z praxe i se zaměstnanci veřejné správy), a to i přesto, že to není ze zákona povinné. Ačkoliv se to může na první pohled zdát jako práce navíc a zbytečné zdržování, které vás oddaluje od vytyčeného cíle, velmi pravděpodobně se vám toto vynaložené úsilí vrátí v realizační fázi záměru. Dotčené orgány se totiž v dalších fázích (tj. při řízeních podle stavebního zákona) budou k záměru vyjadřovat svými závaznými stanovisky a tímto nepovinným krokem můžete předejít mnoha komplikacím.

☐ Ujasněte si, kdo zformuluje zadání do konečné podoby

Finální podobu zadání formuluje úřad územního plánování ORP nebo vámi vybraný architekt ve spolupráci s obcí. V části › Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie je uvedeno, jakým způsobem architekta/urbanistu kontaktovat. S těmito odborníky byste měli pracovat již při přípravě podkladů pro formulaci zadání. Obecně platí, že odborníci, kteří se podílejí na přípravě zadání studie, by se neměli účastnit veřejné zakázky na její návrh.

Územní studie veřejného prostranství Metodický návod pro pořízení a zpracování

Naformulujte zadání pro A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

Zásadní je ujasnit si, jaký je cíl a k čemu bude připravovaná studie sloužit. Níže odkazujeme na pasáž této metodiky, kde je uveden rozsah prací, které zpracováním tohoto typu studie můžete získat. Zhodnocení všech veřejných prostranství je koncepčním nástrojem, který nastaví principy práce s veřejnými prostranstvími na celém území obce. Předpokládaná doba zpracování studie A) Zhodnocení všech veřejných prostranství bude trvat měsíce a bude se lišit v závislosti na velikosti obce. K nastavení ceny za vypracování studie může posloužit např. kalkulačka na webových stránkách České komory architektů. Více informací o stanovení ceny projekčních prací naleznete v kapitole › Stanovte náklady na projekční práce i realizaci projektu. **Předpokládaná cena závisí především na požadovaném detailu, velikosti obce a na počtu veřejných prostranství**. Svou vizi rozpracujte v jednotlivých kapitolách zadání. To, k čemu budete studii využívat, se projeví v požadavcích na podrobnost, na seznamu řešených prvků atd.

Příkladný výčet kapitol pro zadání zhodnocení všech veřejných prostranství v obci včetně jejich vysvětlení je uveden v » příloze č. 4.

A co vám přinese samotné zhodnocení všech veřejných prostranství?
Připomeňte si v › *Proč dělat zhodnocení všech veřejných prostranství?*

Územní studie – veřejná prostranství města Tábora

Naformulujte zadání pro B) Návrh konkrétního veřejného prostranství

Pro formulaci zadání je vhodné oslovit odborníky (› Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie), získat předběžná vyjádření dotčených orgánů, organizací obce i obyvatel k připravovanému záměru. Opravdu kvalitní výsledek může být vytvořen jen na základě dohody zainteresovaných skupin. Využití veřejného prostranství pro své účely si nárokuje velké množství skupin – od těch legislativně definovaných (dotčené orgány veřejné správy, správci technické infrastruktury) až po běžné uživatele veřejných prostranství (obyvatelé obce, návštěvníci). Zjištěním základních potřeb a očekávání od těchto skupin předejdete komplikacím v dalších fázích projektu (např. záporným vyjádřením dotčených orgánů nebo negativní reakci obyvatel na návrh proměny veřejného prostranství) › Zjistěte potřeby obyvatel a dalších zainteresovaných skupin a › Oslovte včas dotčené orgány veřejné správy.

Svou vizi rozpracujte v jednotlivých kapitolách zadání. To, k čemu budete studii využívat, se projeví v požadavcích na podrobnost, na seznamu řešených prvků a v dalších detailech. V případě konkrétního návrhu veřejného prostranství bude studie ideálně natolik podrobná, aby bylo jasné, kde budou umístěny plochy pro dopravu, včetně těch parkovacích, kde se nachází zpevněné pochozí plochy a kde naopak plochy zeleně, jaké jsou doporučené materiály vzhledem k charakteru místa i jaký mobiliář má být v prostoru použit.

Příkladný výčet kapitol pro zadání konkrétního návrhu veřejného prostranství včetně jejich vysvětlení je uveden v » příloze č. 5.

Jaké jsou vaše cíle?

Ujasněte si, co od prostoru prioritně chcete. Například:

- Na návsi či náměstí chcete pořádat společenské a kulturní akce.
- Z diskuze s místními podnikateli vyplynulo, že je zde nevhodně řešeno zásobování.
- Chcete sjednotit vzhled předzahrádek restaurací a reklamu.
- Chcete, aby prostranství před školou bylo dopravně a pocitově bezpečné.
- Před školou chcete prostor pro parkování autobusů, který odveze žáky na školní akce.
- Před školou chcete prostor, kde mohou žáci čekat, než je rodiče vyzvednou.

Co realizaci vašich představ brání? Například:

- Na náměstí parkují auta a lidé ho nevyužívají pro žádné aktivity.
- Na náměstí je v létě horko a chybí zde možnost skrýt se před přímým sluncem.
- Prostranství před školou je zatíženo rušnou komunikací.
- Na prostranství chybí místo pro parkování autobusů.

A co vám přinese samotný návrh konkrétního veřejného prostranství?
Připomeňte si v › *Proč zpracovat návrh konkrétního veřejného prostranství?*

Zadání územní studie veřejných prostranství ORP Votice

Naformulujte zadání pro C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

Tato studie kombinuje výše popsané studie A a B. Při formulaci zadání je požadováno po zpracovateli studie zhodnotit všechna veřejná prostranství a vytvořit koncepční nástroj, který nastaví principy práce s veřejnými prostranstvími na celém území obce. Zároveň jsou v rámci studie definována a prioritizována veřejná prostranství, pro která bude zpracován konkrétní návrh ve větší podrobnosti. Tato studie je tedy vhodná pouze v případě jasných poměrů v území, na jejichž základě je možné tato veřejná prostranství určit. Pro formulaci zadání pro konkrétní návrh veřejných prostranství je opět vhodné oslovit odborníky › Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie, získat předběžná vyjádření dotčených orgánů veřejné správy, organizací obce i obyvatel k připravovanému záměru. Zjištěním základních potřeb a očekávání od zainteresovaných skupin předejdete komplikacím v dalších fázích projektu (např. nesouhlasným vyjádřením dotčených orgánů nebo negativní reakci obyvatel na návrh proměny veřejného prostranství) › Zjistěte potřeby obyvatel a dalších zainteresovaných skupin a › Oslovte včas dotčené orgány veřejné správy.

Svou vizi rozpracujte v jednotlivých kapitolách zadání. To, k čemu budete studii využívat, se projeví v požadavcích na podrobnost, na seznamu řešených prvků a v dalších detailech. V případě konkrétního návrhu veřejného prostranství bude studie ideálně natolik podrobná, aby bylo jasné, kde budou umístěny plochy pro dopravu, včetně těch parkovacích, kde se nachází zpevněné pochozí plochy a kde naopak plochy zeleně, jaké jsou doporučené materiály vzhledem k charakteru místa i jaký mobiliář má být v prostoru použit.

Příkladný seznam jednotlivých kapitol včetně jejich vysvětlení je uveden v » příloze č. 6.

A co vám přinese samotné zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných?

Připomeňte si v › *Proč vytvářet zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných?*

Naformulujte zadání pro D) Koncepci veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Specifikem lokalit vymezených v územním plánu jako zastavitelné plochy je to, že zpravidla patří malému množství vlastníků, u nichž se dá předpokládat, že se budou snažit plochy co nejvíce finančně zúročit. Pro tyto vlastníky je nejvýhodnější, aby plochy co nejvíce využili k zástavbě, jelikož je finančně výnosná. A to často na úkor kvality či rozsahu veřejných prostranství, které působí ekonomicky méně zajímavě. Proto je dobré si vytvořit koncepci veřejných prostranství, která bude sloužit i jako zastavovací plán (studie). Ten prioritně definuje veřejná prostranství, jako jsou ulice a náměstí, a zároveň umožňuje zakreslení jednotlivých stavebních parcel a umístění objektu na pozemku, včetně určení maximálních výšek a rozměrů.

Právě při formulaci zadání územní studie vycházející z územního plánu má obec možnost ovlivnit vzhled nové lokality. V zadání mohou být formulovány požadavky na prostorové parametry veřejných prostranství, jako jsou minimální šířky ulic či požadavek na vznik nového náměstí. Součástí může být i požadovaná kvalita, např. stanovením materiálu povrchů, kvality a úpravy zeleně nebo prvků mobiliáře a drobné architektury (altánky, sportovní hřiště, dětské hřiště). Tato koncepce, často v podobě zastavovacího plánu (studie), nastavuje jasná a transparentní pravidla a je vhodným nástrojem při komunikaci obce s developerem.

Stejně jako v předchozích typech zadání, i v tomto případě je třeba oslovit odborníky › Nyní je čas obrátit se na odborníky, kteří vám pomohou sestavit zadání studie a získat předběžná vyjádření dotčených orgánů veřejné správy i organizací obce › Oslovte včas dotčené orgány veřejné správy. Už od samotného počátku tvorby zadání pro koncepci veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu je potřeba komunikovat s vlastníky pozemků, tedy developerem, a hledat společnou shodu v rozvoji nové lokality – nejen ve vzhledu veřejného prostranství, ale i v kvalitě použitých materiálů a povrchů. Od toho se totiž odvíjí náročnost údržby veřejných prostorů, kterou bude mít na starost právě obec (např. zřízení podzemních popelnic na tříděný odpad vyžaduje, aby si obec pořídila speciální vůz na svoz odpadu, výstavba nových komunikací či kruhového objezdu si žádá pravidelnou údržbu a opravu povrchů, kterou bude zajišťovat znovu obec). Tvorba zadání koncepce, ke které obec a developer přistoupí jako partneři, předejde komplikacím v dalších fázích projektu, stejně jako zapojení veřejnosti při přípravě zadání › Zjistěte potřeby obyvatel a dalších zainteresovaných skupin.

V této chvíli je důležité připomenout, že územní studie je odborným podkladem pro změnu územního plánu či při rozhodování o změnách v území[12], není tedy právně závazná. Tento fakt může komplikovat vymahatelnost návrhu při jednání s „problematickým" developerem. Jedním z možných řešení, jak výsledný návrh prosadit, je vznést požadavek na vznik regulačního plánu, což je právně závazný dokument. Výhody a nevýhody regulačního plánu rozepisujeme v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit. Pokud se rozhodnete jít ve své obci cestou regulačního plánu, doporučujeme se nejdříve poradit se zaměstnanci úřadu územního plánování ORP.

Svou vizi rozpracujte v jednotlivých kapitolách zadání. To, k čemu chcete koncepci využívat, se projeví v požadavcích na podrobnost, na seznamu řešených prvků a v dalších detailech.

Příkladný seznam jednotlivých kapitol včetně jejich vysvětlení je uveden v » příloze č. 7.

A co vám přinese samotná koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu?

Připomeňte si v › *Proč zpracovat koncepci veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu?*

[12] *Dle § 25 zákona č. 183/2006 Sb., o stavebním řádu a územním plánování.*

☐ **Stanovte cíle a rozmyslete se, jak je budete kontrolovat**

Ve chvíli, kdy formulujete zadání, je vhodné přemýšlet i nad cílovým stavem. A to především v té situaci, kdy řešíte již konkrétní veřejné prostranství. Chcete např. zjistit, jaká je kvalita a stabilita struktury veřejných prostranství? Zvýšit počet lidí využívajících veřejné prostranství? Zvýšit zde pocit bezpečí? Chcete, aby se lidé cítili ve veřejném prostranství lépe a měli k němu lepší vztah? Je vhodné si tyto cíle vypsat, společně se zněním indikátorů, které na tyto cíle navážete.

Před větším zásahem i drobnou změnou je vhodné naměřit vstupní hodnoty těchto indikátorů. Ty vám pomohou porovnat stav před zásahem a po něm, a umožní tak zhodnocení reálných dopadů zásahů ve veřejném prostranství. Může jít např. o měření počtu lidí ve veřejném prostranství a v něm tráveného času. Lze také zjišťovat, ve kterých veřejných prostranstvích se obyvatelé vaší obce (ne)cítí bezpečně nebo v jakých lokalitách (ne)jsou spokojeni.

Metody, díky nimž lze zmapovat vnímaný pocit bezpečí či spokojenosti s veřejným prostranstvím, jako je např. setkání nad mapu, najdete v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství. V » příloze č. 8 Doporučený seznam sledovaných indikátorů zase uvádíme příklady technických kvantitativních indikátorů (tj. dostupnost veřejných prostranství, hodnocení kvality veřejných prostranství, intenzita využití a dominance aktivit ve veřejném prostranství). Výčet možných indikátorů není definitivní, ty musí být totiž vázány především na cíle změn. Výsledky a porovnání těchto dat (tj. před změnou a po změně) budou jak motivací pro vás, tak i důkazem pro obyvatele, že se např. kvalita, bezpečnost a dostupnost veřejných prostranství výrazně zlepšila.

Mozaika (indikátory udržitelného rozvoje Národní sítě zdravých měst)

Sčítače pěší a cyklistické dopravy

Dostupnou technologií, kterou je možné využít i u veřejných prostranství a v jejich okolí, jsou automatické sčítače pěší, cyklistické a další dopravy. Data je možné využít k efektivnímu plánování dopravy, využívání prostranství a identifikaci problémových míst a zvyšování bezpečnosti pěší a cyklistické dopravy. Data o pohybu, využívání míst, intenzitě dopravy v různých časech a dnech také posléze můžete veřejně prezentovat na webových stránkách a využít při diskuzích s místními.

Sčítače pěší a cyklistické dopravy
zdroj: www.scitace.cz

VYHLÁŠENÍ SOUTĚŽE NEBO VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

V této kapitole se věnujeme tématům, která jsou specifická pro zadávání veřejných zakázek pro všechny typy zadání:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Kapitola vám pomůže zorientovat se v tom, zda příprava návrhu spadá do zakázky malého rozsahu, zakázky podlimitní nebo nadlimitní. Dále vám poradí, zda se vydat cestou soutěže či zadání veřejné zakázky, resp. zadávacím řízením. Pro obě cesty uvádí tato kapitola doporučené postupy v souladu se zákonem o zadávání veřejných zakázek při přípravě, vyhlášení i vyhodnocení zakázky.

Uvědomujeme si nepřehlednost a složitost zadávání veřejných zakázek a jejich vyhodnocování, nejistotu, kterou cítíte při stanovování kvalitativních kritérií, i to, že příprava veřejných zakázek a architektonické soutěže vás stojí nemalé úsilí investice z rozpočtu obce. Na přípravu veřejné „zakázky" ale nejste sami – vždy se můžete obrátit na ostatní kolegy z řad starostů, kteří si obdobným procesem prošli, na architekta či zaměstnance úřadu územního plánování, kteří vám pomůžou s nastavením kvalitativních kritérií, na kolegu z vašeho úřadu, který se veřejným zakázkám věnuje, na advokáty jako na poradce pro zadávací řízení a v neposlední řadě také na ČKA, která nabízí základní bezplatnou konzultaci k připravované soutěži. Věříme, že se vám vynaložené úsilí vyplatí. Získáte za něj kvalitní promyšlený návrh veřejného prostranství i jeho následnou realizaci.

Kapitola zmiňuje jen některé formy a postupy pro zadání veřejné zakázky a cíleně se soustředí na ty v praxi nejběžnější pro řešení veřejných prostranství. Výčet doporučených forem zadávání tedy nezahrnuje všechny postupy, které umožňuje naše legislativní prostředí a je upraveno v zákoně o zadávání veřejných zakázek a v profesních řádech komor, jež jsou zřízeny dle zákona o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (zákona č. 360/1992 Sb., v platném znění).

Struktura kapitoly:

- Rozhodněte se, jakou cestou se vydat
- Architektonická soutěž (případně soutěž o návrh)
- Zadávání „na kvalitu"
- Zajistěte kontinuitu kvality od návrhu až po realizaci
- Nepodceňujte náklady na projekční práce
- Stanovte náklady na projekční práce i realizaci projektu

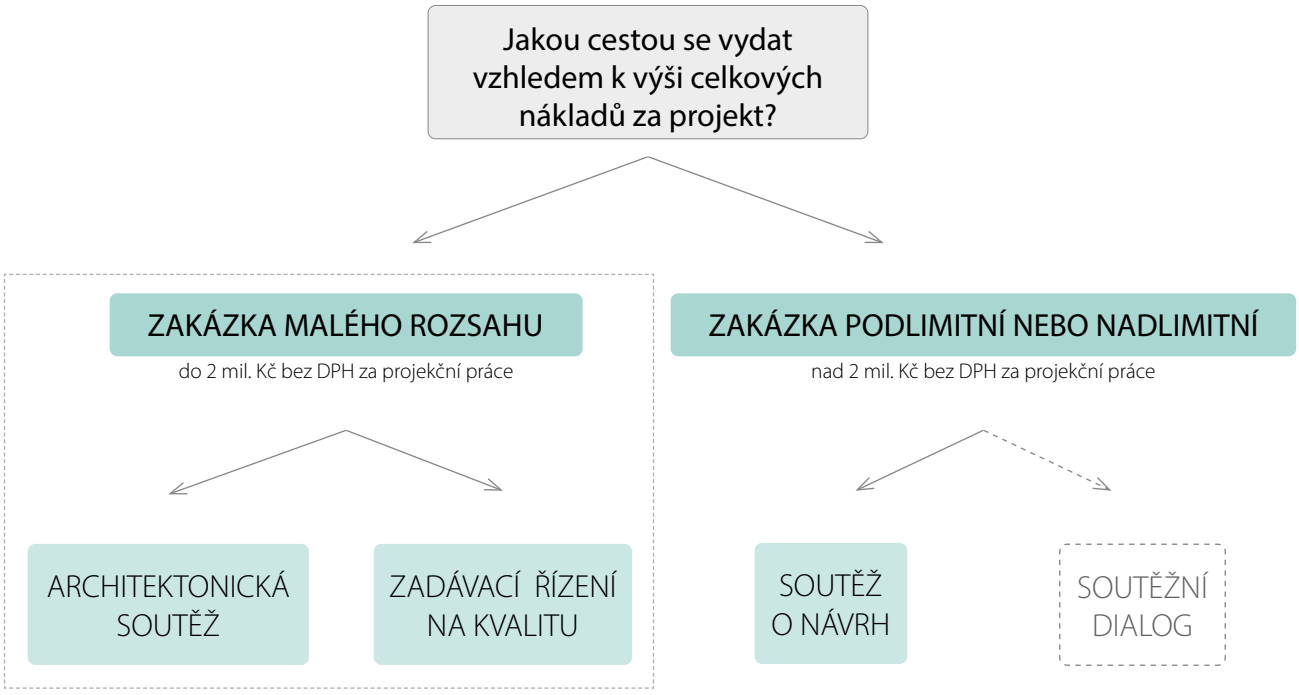
☐ Rozhodněte se, jakou cestou se vydat

Výše předpokládaných nákladů na zajištění kvalitního návrhu (projekčních prací) rozhoduje, jaký typ zakázky můžete zadat. Důležitým mezníkem je částka 2 miliony Kč bez DPH na projekční práce[13], která rozděluje zakázky na:

1) zakázky malého rozsahu,
2) zakázky podlimitní a nadlimitní.

Částka 2 miliony Kč bez DPH je myšlena na celou projektovou přípravu, zahrnující projekt návrhu stavby, projekt pro umístění stavby, pro povolení stavby, projekt pro provádění stavby a autorský dozor. Přístup ke stanovení nákladů na projekční práce i na realizaci projektu je uveden v samostatné kapitole této metodiky. Vždy je nutné zohledňovat i nastavené finanční limity obce, které mohou být přísnější než zákonné limity. Obec může mít nastaveny vnitřní směrnice pro zadávání veřejných zakázek malého rozsahu, je důležité upozornit, že touto směrnicí nemůže změnit zákonem stanovený limit 2 milionů Kč bez DPH.

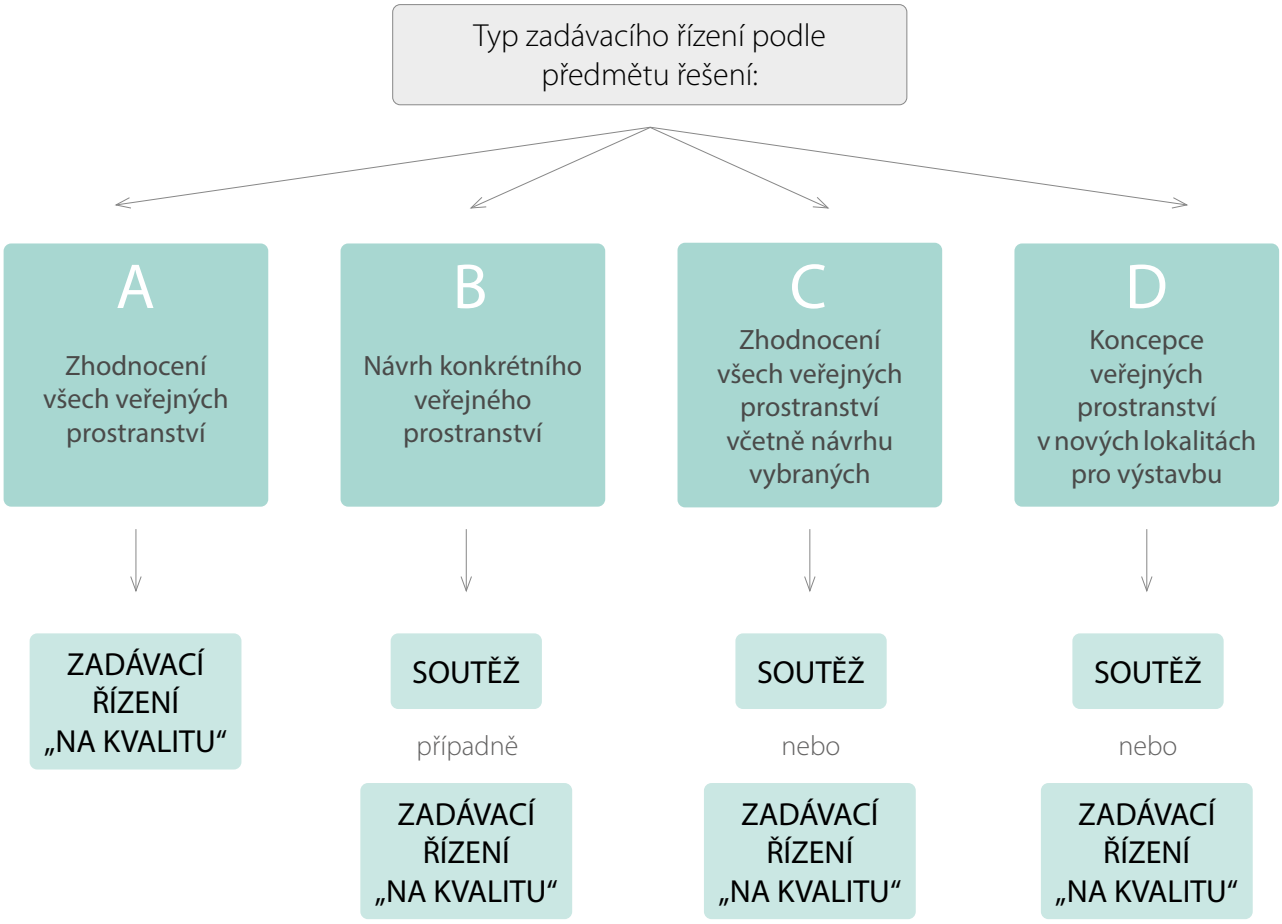
Podlimitní a nadlimitní zakázky jsou zakázky s náklady vyššími než 2 miliony Kč bez DPH, v případě návrhu stavby tak musí být všechny fáze zařazeny do tohoto limitu.

Pro malé obce je důležitější tato část grafu; jen zřídka kdy se dostanou k podlimitním a nadlimitním zakázkám.

Výčet možných typů zakázek či druhů soutěže není úplný. Jedná se o nejčastější způsoby, které v kontextu malých obcí považujeme za nejrelevantnější. Existují ale i jiné, například jednací řízení s uveřejněním apod. Detaily dalších možností najdete buď na stránkách České komory architektů, nebo přímo v Zákoně o zadávání veřejných zakázek.

[13] *Do částky 2 miliony Kč bez DPH je třeba započítat i odměny či jiné platby poskytnuté dodavatelům.*

Soutěžní dialog nepopisujeme v detailu, neboť není pro řešení veřejných prostranství pro malé obce vhodný z hlediska procesu i veřejného zadavatele, stejně tak vám nedoporučujeme přímé oslovení jednoho dodavatele.

☐ Architektonická soutěž (případně soutěž o návrh)

Cílem architektonické soutěže je výběr architekta/projektanta na základě nejlepšího z doručených soutěžních návrhů. Ten vybírá odborná porota za předem daných pravidel (kritérií). Architektonické soutěže předcházejí jednání s architektem/projektantem o zpracování navazujících stupňů projektové dokumentace (dokumentace pro územní rozhodnutí, pro tavební povolení, pro provedení stavby). Architektonickou soutěž je vhodné použít vždy, hledá-li investor architekta/projektanta pro návrh konkrétní stavby (souboru staveb, veřejného prostranství či parku) nebo pro návrh územního plánu, případně krajinářské stavby.

Soutěž o návrh je termín ze zákona o zadávání veřejných zakázek a vztahuje se na podlimitní a nadlimitní veřejné zakázky, jejichž cílem je získat návrh stavby či koncepci veřejných prostranství a poté zadat vybranému architektovi/projektantovi všechny fáze nutné pro následnou realizaci díla v jednacím řízení bez uveřejnění.

Následující charakteristiky a popsané kroky jsou shodné pro architektonickou soutěž i pro soutěž o návrh. Pokud se v soutěži o návrh postup liší, je to vždy uvedeno.

☐ Druhy Architektonických soutěží / Soutěží o návrh

Soutěže (dle Soutěžního řádu České komory architektů) jsou podle zaměření **urbanistické, architektonické, krajinářské nebo jde o jejich kombinace.**

Podle okruhu účastníků se dělí na **otevřené** (pro neomezený počet účastníků), **užší** (je vyzván určitý počet soutěžících) nebo **kombinované** (kombinace obojího).

Podle účelu rozlišujeme soutěže **projektové** a **ideové**. V případě záměru vyhlašovatele uskutečnit konkrétní stavbu jde o soutěž projektovou. To bude i případem většiny architektonických soutěží na řešení veřejných prostranství, např. náměstí nebo parku. Ideová soutěž slouží k získání širšího spektra názorů.

Podle počtu fází odlišujeme soutěže **jednofázové** a **dvoufázové**. V případě dvoufázové soutěže je v první fázi zpracována a následně zhodnocena idea návrhu. Pokud je již po prvním kole jasné, že soutěžní návrh nemá kvalitní myšlenku/ideu, je zbytečné ho rozpracovávat do větší podrobnosti v druhé, projektové fázi. Tento soutěžní návrh bude tedy po první fázi ze soutěže vyřazen a dojde k redukci účastníků pro druhou fázi. Výhodou dvoufázové soutěže je, že se porota může detailněji soustředit na nejlepší návrhy, které byly předvybrány v prvním kole. Dvoufázové soutěže se užijí tam, kde se jedná o rozsáhlé území k řešení nebo je požadavek na detailní řešení návrhu.

☐ Typy zadání, pro které je vhodné pořádat architektonickou soutěž

Architektonická soutěž je doporučeným způsobem výběru architekta/projektanta v případě zpracování následujících typů zadání:

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

☐ Příprava architektonické soutěže

Přípravu architektonické soutěže lze rozdělit na čtyři okruhy činností

- **zadání** (co od soutěže chci)
- **soutěžní podmínky** (jak dospěji k výsledku)
- **porotu** (kdo garantuje odbornost soutěže)
- **pomocné orgány** - sekretář, přezkušovatel (kdo garantuje administrativní a právní správnost soutěže)

Pro architektonickou soutěž je zásadní dobré zadání. Příprava začíná právě › formulací zadání a soutěžních podmínek. **Zadavatel, kterým je v případě této metodiky obec**, může tuto činnost vykonávat sám, nebo si na ni najmout odborníka.

Na stránkách České komory architektů jsou vzorové podmínky, rozdělené podle typu soutěží. **Pro zadavatele-obec je tato část nejdůležitější, protože právě do zadání musí vtělit svoje požadavky na výsledný návrh.** Je otřeba také jasně specifikovat rozsah řešení a zajistit potřebné podklady pro soutěž, které se soutěžícím poskytují (vymezení řešeného území, zaměření území, odborné posudky, analýzy, pokud existují, a další vhodné dokumenty nebo materiály ve vlastnictví zadavatele), viz kapitoly › Příprava zadání studie a › Formulace zadání studie.

Součástí přípravy je oslovení porotců k zasednutí v porotě architektonické soutěže. Porota je obvykle rozdělena na poměrově menší závislou část tvořenou zástupci zadavatele a poměrově větší nezávislou část tvořenou architekty a odborníky.

V průběhu přípravy je také nutné stanovit a vybrat sekretáře soutěže a přezkušovatele. Sekretář po vyhlášení soutěže administruje její průběh a stará se o to, aby byl podle regulí. Mimo jiné zajišťuje anonymitu doručených návrhů ve vztahu k porotě i zadavateli až do okamžiku vyhodnocení a vyhlášení výsledků.

V průběhu přípravy soutěže je potřeba oslovit Českou komoru architektů, která poskytne základní bezplatnou konzultaci. Zároveň zkontroluje soulad soutěžních podmínek se soutěžním řádem České komory architektů a vydá soutěži potvrzení regulérnosti. Nezbytnou podmínkou pro úspěšné zvládnutí přípravy je odsouhlasení soutěžních podmínek také porotou.

☐ Vyhlášení architektonické soutěže

Po sestavení poroty, sepsání soutěžních podmínek a jejich odsouhlasení a po obdrženém potvrzení regulérnosti nic nebrání ve vyhlášení soutěže. Vyhlašovatel zajistí vyhlášení soutěže a informuje o tom ČKA, která informaci rovněž zveřejní. Soutěžící týmy pak mají čas na zpracování soutěžního návrhu. U složitějších zadání, nebo pokud to specifika území vyžadují, může organizátor uspořádat obhlídku místa.

V případě soutěže o návrh vyhlašovatel zajistí její vyhlášení ve Věstníku veřejných zakázek.

☐ Vyhodnocení architektonické soutěže

Po obdržení soutěžních návrhů a jejich formální kontrole připraví sekretář pro přezkušovatele kontrolu splnění formálních požadavků soutěžních podmínek a zadání, tedy kontrolu obsahu a formy odevzdaných návrhů. Poté zasedne porota k hodnocení, a to i vícekrát, pokud to vyžaduje množství obdržených návrhů nebo rozsah návrhu určený k prezentaci. **Principem hodnocení v soutěži je hodnocení samotného návrhu pro konkrétní lokalitu, nikoliv týmu nebo jeho zkušeností, či objem zpracovaných obdobných zakázek.** Ve většině architektonických soutěží je preferováno anonymní hodnocení návrhů bez znalosti jmen autorů. V soutěži o návrh je dodržení anonymity nutné vždy.

Porota určí pořadí, na jehož základě budou vyplaceny odměny a ceny. Po vyhodnocení běží čas, ve kterém mohou účastníci podat námitky proti výsledkům soutěže.

Po ukončení soutěže jsou výsledky zveřejňovány na stránkách ČKA, ideálně také na webu vyhlašovatele. Všechny soutěžní návrhy, tedy i ty v soutěži neúspěšné, jsou prezentovány formou výstavy. Po soutěži čeká zadavatele-obec následný krok, a to sepsání smlouvy s vítězem.

U soutěží o návrh následuje jednací řízení bez uveřejnění. V něm zadavatel-obec jedná se zpracovatelem vítězného návrhu o smlouvě a podmínkách přípravy projektové dokumentace. Postup je upraven v zákoně o zadávání veřejných zakázek.

Více informací o přípravě, vyhlášení, průběhu a vyhodnocení architektonických soutěží je uvedeno na webu České komory architektů s podtitulem Jak na soutěž?.

Architektonická soutěž / Soutěž o návrh

výhody
- ⊕ zadavatel získá množství konkrétních architektonických/urbanistických návrhů, ze kterých může vybírat ten optimální
- ⊕ umožňuje hlubší zamyšlení nad záměrem oproti získání názoru/návrhu od jednoho architekta
- ⊕ přináší kvalitní a originální řešení
- ⊕ odborná porota zajišťuje transparentní, nepodjaté a nestranné rozhodování
- ⊕ umožňuje přizvat odborníky pro posouzení dílčích aspektů
- ⊕ umožňuje jednodušší a rychlejší zadání následné projekční práce (oproti jiným způsobům zadání veřejné zakázky)

nevýhody
- ⊖ zadavatel musí mít jasný požadavek a podle něj naformulované zadání
- ⊖ výstupem je autorský návrh, jenž se v určitých situacích v praxi může dostat do kolize s jinými požadavky, kterým je dobré předejít a ošetřit je v přípravě zadáni
- ⊖ zdánlivě finančně a procesně náročnější, ale vrátí se v následných fázích projektu

☐ Zadávání „na kvalitu“

Zadáváním **„na kvalitu“** je nazván postup zadávání zakázek malého rozsahu, při němž se vybírá s převahou kvalitativních kritérií oproti běžnému hodnocení jen podle ceny. Pro potřeby předkládané metodiky doporučujeme tento postup a nazýváme ho zkráceně zadávání „na kvalitu“. Veřejný zadavatel-obec tímto postupem vybírá dodavatele nejen na základě nabídkové ceny, ale hodnotí i kvalitu týmu, dosavadní zkušenosti a případně i kvalitu dosavadních zakázek ve vztahu k poptávané službě (portfolio prací), případně profesní přístup. Jedná se o klasický postup vypisování veřejné zakázky na služby a platí pro ni stejná pravidla jako pro jiné zakázky. Pokud se zadavatel rozhodne jít touto cestou, musí dopředu kalkulovat celkové náklady za poptávané služby, které pak určí postup podle rozsahu zakázky.

☐ Typy studií, pro které je vhodné zadávací řízení „na kvalitu“

Zadávací řízení „na kvalitu“ je doporučeným způsobem výběru architekta/projektanta v případě zpracování následujících typů studií:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství
(výjimečně v případě nízké složitosti – tedy jasných poměrů v území)

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu
(v případě nízké složitosti – tedy jasných poměrů v území)

☐ Příprava a vyhlášení zadávacího řízení „na kvalitu“

Pro předmět plnění je potřeba jasně specifikovat zadání a poskytnout potřebné podklady potenciálnímu dodavateli (vymezení řešeného území, zaměření území, odborné posudky, analýzy, pokud existují, a další vhodné dokumenty nebo materiály ve vlastnictví obce), viz kapitoly › Příprava zadání studie a › Formulace zadání studie. Seznam podkladů je zpravidla uveden v zadávací dokumentaci, konkrétně ve výzvě. Součástí výzvy je i návrh smlouvy o dílo a seznam hodnoticích kritérií. Seznam toho, co lze hodnotit a jaká kritéria nastavit, je uveden níže v kapitole › Nastavení kvalitativních kritérií pro zadávací řízení „na kvalitu“. Proto, aby se kvalitativní kritéria projevila v hodnocení naplno, je nutné, aby jejich váha v hodnocení tvořila alespoň 60 %, ideálně však 70 %.

Po přípravě výzvy se všemi náležitostmi vypíše zadavatel-obec veřejnou zakázku způsobem, který je předepsaný zákonem. Jsou stanoveny termíny a lhůty pro podání nabídek. Zpravidla se jedná o několik nabídek (od jednotek až po řády desítek). Tyto nabídky pak připraví administrátor zakázky u veřejného zadavatele-obce k posouzení hodnotící komisi.

☐ Vyhodnocení zadávacího řízení „na kvalitu“

U zakázky, v níž se zadavatel-obec rozhodne uvést kritéria pro hodnocení kvality, je nezbytné opět sestavit hodnotící komisi. K její kvalitě přispěje zapojení externích odborníků, ti vám pomohou s hodnocením a přispějí tak k transparentnosti výběru. K zakázkám spojeným s veřejným prostranstvím je vhodné přizvat jako členy komise osoby, které mají k těmto prostranstvím vztah a určitou formou se podílí na jejich provozu. Mohou jimi být zástupci důležitých orgánů správy nebo klíčových institucí (např. knihovny nebo školy) v daném místě. Zadavatel-obec by pak měla vyhradit určitou částku jako odměnu pro členy hodnotící komise – jedná se o ohodnocení času jednotlivých odborníků, kteří zasedli v hodnotící komisi.

Hodnotící komise pak nabídky posuzuje podle předem stanovaných kritérií, které jsou obsaženy ve výzvě (obsah toho, co je kladně hodnoceno u jednotlivých kritérií). Tento způsob výběru je pracnější a složitější v porovnání se zadáváním podle jediného kritéria – ceny. Klade velký důraz na správnou argumentaci hodnocení jednotlivých nabídek. Toto úsilí se vám však několikanásobně vrátí tím, že získáte kvalitního zpracovatele studie nebo projektové

dokumentace, s nímž budete řešit minimum problémů při přípravě dokumentace či při projednání návrhu s dotčenými orgány státní správy.

Pokud hodnotící komise vybere nejlepší nabídku a určí pořadí dalších, předá doporučení zadavateli a ten pak rozhodne o výběru dodavatele a oznámí výsledek veřejně dle zákonem stanovených podmínek.

Zadávací řízení „na kvalitu"

výhody
- ⊕ časová úspora výběru zhotovitele (zpracovává se jen zadávací dokumentace)
- ⊕ návrh se může výrazně měnit v průběhu procesu na základě konzultací se zadavatelem, případně s dalšími zúčastněnými subjekty (např. dotčenými orgány, veřejností)

nevýhody
- ⊖ zadavatel obdrží jen jeden návrh řešení
- ⊖ nižší legitimita výběru konkrétního zpracovatele v porovnání s architektonickou soutěží / soutěží o návrh

☐ Nastavení kvalitativních kritérií pro zadávací řízení „na kvalitu"

Kvalitativní kritéria jsou taková, která umí zohlednit kvalitu prezentovaných výstupů práce architekta a přidělit tak stupnici hodnocení, jež se posléze promítá do celkového hodnocení. Proto mimo kritérium finanční a časové výhodnosti je nutné využívat také tzv. kvalitativní kritéria. Z praxe vyplývá, že pokud mají být rozhodující, musí tvořit 60 – 70 % váhy z celkového hodnocení. U všech kritérií je nutné v zadávací dokumentaci stanovit postup, podle kterého se budou jednotlivá kritéria hodnotit. Splněním této podmínky zajistíte dodržení zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace.

Níže pro inspiraci uvádíme vhodná kritéria. Je vhodné mezi nimi vybrat nebo i kombinovat portfolio a profesní přístup dokládat na vybraných projektech.

Vhodná kritéria

A. Hodnocení složení týmu dodavatele
- profesní složení týmu a jeho zkušenosti (vzdělání, autorizace, délka praxe)
- seznam realizovaných zakázek obdobného charakteru
- ocenění (architektonické soutěže, stavba roku atd.)

B. Hodnocení profesního přístupu, kdy lze hodnotit např.:
- základní teze přístupu
- způsob komunikace s veřejností
- způsoby komunikace s účastníky procesu

C. Portfolio obdobných projektů, kdy se hodnotí např.:
- začlenění do kontextu, identita místa
- uživatelská kvalita, kvalita detailů
- účelnost řešení

Výběr zhotovitele veřejné zakázky územní studie veřejných prostranství: ÚSVP1 – Votice – sídliště

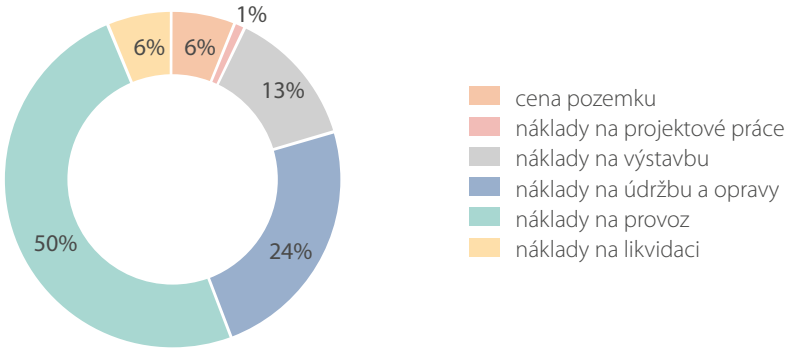
☐ Zajistěte kontinuitu kvality od návrhu až po realizaci

Ve vašem zájmu je udržení celkové kvality díla. Vybraný architekt by měl vypracovat všechny stupně projektové dokumentace nebo alespoň vykonávat v průběhu celého procesu autorský dohled. Důležité je v tomto případě nezapomenout ve smlouvách ošetřit autorská práva a nakládání s nimi. Návrh se postupně dotváří ve všech následných projektových fázích, jako jsou vypracování dokumentace pro územní rozhodnutí, dokumentace pro povolení stavby či pro provedení stavby. Tuto kontinuitu vám zajistí právě dlouhodobá spolupráce s architektem či alespoň jeho autorský dohled.

☐ Nepodceňujte náklady na projekční práce

Projekční práce zahrnují například návrh studie, dokumentaci pro územní rozhodnutí, dokumentaci pro stavební povolení, dokumentaci pro provedení stavby a dozor architekta. Kvalita návrhu a celá projekční práce významně ovlivní náklady na stavbu, provoz i údržbu. Je tedy zásadní klást důraz na kvalitu návrhu a projekčních prací, a nikoliv jen na jejich nejnižší pořizovací cenu. V praxi se často stává, že požadavky na nízkou cenu projekčních prací jsou mnohem přísnější než na samotnou výstavbu. Přestože to v počáteční fázi přípravy projektu nemusí být zcela zřejmé, je dobré si uvědomit, že náklady na provoz a údržbu budovy jsou ve výsledku mnohem vyšší než samotné náklady na její stavbu. Právě kvalitní návrh a dobře připravené projekční práce mohou do budoucna pomoci tyto náklady snížit.

Procentuální vyjádření nákladů životního cyklu pozemních staveb

zdroj: https://stavba.tzb-info.cz/budovy-s-temer-nulovou-spotrebou-energie/15187-optimalizovany-proces-navrhu-uspornych-budov
původní zdroj: KUDA, F., BERÁNKOVÁ, E., Facility management v kostce pro profesionály i laiky, 2012, 1. vyd., 50 s. ISBN 978-80-905257-0-2

☐ Stanovte náklady na projekční práce i realizaci projektu

Se zjištěním nákladů na projekční práce i realizaci projektu by vám měl pomoci architekt, se kterým spolupracujete na › přípravě a formulaci zadání, případně kolega v obci, který má na starosti investice. K těmto rozhodnutím je vhodné přizvat i osobu, která se tvorbě rozpočtů stavebních prací profesně věnuje (tzv. rozpočtář staveb). **Zjistit náklady na projekční práce i realizaci projektu totiž vůbec není jednoduché.**

Pro vaši lepší orientaci v této úloze dále uvádíme postup, který se v praxi běžně používá.

Pro stanovení nákladů na zpracování studie nebo projekční práce se využívají Programy pro stanovení hodnoty projektových prací (tzv. kalkulačky) na webových stránkách České komory architektů. Zde naleznete několik kategorií výpočtů (Kalkulačka – pozemní a krajinářské stavby, Kalkulačka – územní plán, Kalkulačka – regulační plán a územní studie, Ceny a odměny v soutěžích na pozemní a krajinářské stavby).

Jak stanovit náklady na vypracování studie?

Pro stanovení ceny za **zpracování studie** se využívá **kalkulačka – regulační plán a územní studie**. K jejímu vyplnění je potřeba základní vstupní údaj, kterým je **rozloha řešeného území v hektarech**.

> *V tuto chvíli je důležité si uvědomit, že tento nástroj je univerzální a finální cena na vypracování studie se může lišit podle rozsahu vámi požadovaných prací v zadání (výčet příkladných kapitol najdete v » přílohách č. 4 až 7 této metodiky). Náklady se budou lišit také v závislosti na typu studie, pro který jste se rozhodli již v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit. Proto doporučujeme zpětně porovnat náklady vzešlé z kalkulačky s náklady uvedenými v této metodice v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit.*

Jak stanovit náklady na další projekční práce?

Pro stanovení ceny za **vypracování všech fází projektové dokumentace** (tj. studie, projekt pro umístění stavby, projekt pro povolení stavby a pro provádění stavby) se využívá **kalkulačka – pozemní a krajinářské stavby**. K jejímu vyplnění budete potřebovat základní vstupní údaj, kterým je **výše předpokládaných nákladů na realizaci stavby**.

Výši předpokládaných nákladů na realizaci veřejných prostranství je možné vyčíst ze zpracované studie takto:

1. při formulaci zadání jste uvedli požadavek na vypracování odhadu nákladů (viz » příloha č. 5, 6, 7)
2. tzv. rozpočtář staveb vám **dodatečně** zajistí rámcový odhad nákladů na základě vypracované studie, přičemž jedním z podkladů pro jeho práci může být i publikace Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury, která je uvedena na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj.

> *V tuto chvíli je důležité si uvědomit, že se **jedná spíše o odborný odhad než o finálně stanovenou částku na realizaci veřejného prostranství**. Tato částka se bude postupně zpřesňovat s vypracováním každé fáze projektové dokumentace (dokumentace pro územní rozhodnutí, dokumentace pro stavební povolení). K finálním nákladům za realizaci veřejného prostranství dospějete až díky tzv. soupisu prací a dodávek, který bude zpracován na základě dokumentace pro provedení stavby.*

NÁSLEDNÉ KROKY

Těší nás, že jste metodiku dočetli až sem. Poslední kapitola přináší kroky, které je po obdržení návrhu veřejných prostranství třeba dříve nebo později provést. Seznámíte se s procesními doporučeními a získáte tipy, jak lze řešené veřejné prostranství vylepšit už nyní.

☐ Jaké procesní kroky je teď vhodné provést?

- Svolejte zastupitelstvo a představte jeho členům záměr proměnit veřejné prostranství v obci. Doporučte jim přečíst tuto metodiku, aby i oni měli stejný pohled na věc a stejné počáteční informace jako vy. Přispějete tak k jednomyslnému přijetí vašeho záměru.

- Pokud je v zastupitelstvu člověk, který má profesně blízko k architektuře, umění či sociálním vědám nebo se o tyto obory zajímá a měl by zájem podílet se na zvelebování a proměně veřejných prostranství, domluvte se s ním, že společně projdete kapitolu › Orientace v tématu a vyplníte » přílohu č. 2 Formulář pro zhodnocení veřejného prostranství přímo na místě. Rozdělte si takto role, vše nebude jen na vašich bedrech a získáte spojence, který bude na problematiku nahlížet podobně jako vy.

- Zjistěte si možnosti financování proměny veřejných prostranství, a to nejen samotné realizace, ale i zpracování studie či participace s obyvateli. Ne vždy se totiž k realizaci projektů ve veřejných prostranstvích vážou pobídky nebo subvence státu či Evropské unie a financování je závislé i na zdrojích obce. V budoucnu je nutné počítat s tím, že podíl investovaných obecních prostředků bude stoupat, proto není záhodno opomíjet hledání shody nad podobou i objemem investice v počáteční fázi realizace.

- Následná příprava a formulace zadání i výběr zpracovatele studie veřejného prostranství vyžadují vhodné politické načasování. Při vyhlášení architektonické soutěže či jiné formy zadávacího řízení je třeba promyslet harmonogram a naplánovat ho tak, aby zde byl dostatek času na uzavření jednotlivých fází celého procesu – tedy na výběr zpracovatele i na samotné zpracování studie či jiných typů projektových dokumentací. Nejhorší případ nastává, pokud se mezi vyhlášením výsledků architektonické soutěže nebo zadávacího řízení a zpracováním návrhu studie či jiného typu dokumentace konají volby. Případnou alternativou je oznámení výsledků těsně před volbami, přičemž k podpisu smlouvy by mělo dojít až po volbách. Existují a budou existovat projekty, které se řeší přes několik volebních období. U takovýchto projektů je nezbytné vyjednat širokou podporu nejen mezi obyvateli, ale také u aktuální opozice v zastupitelstvu, aby bylo možné celý projekt za několik let úspěšně dokončit.

- Na časový plán se vyplatí myslet i v případě realizování návrhu veřejného prostranství. Je vhodné si s realizačními firmami ověřit, že v období, které je v harmonogramu určeno k jejich činnosti, mají volné kapacity.

- I nadále komunikujte s veřejností, s obyvateli a významnými aktéry v obci, kterých se proměna veřejných prostranství týká (místní instituce, organizace, spolky, podnikatelé apod.). Uspořádejte setkání k návrhu veřejného prostranství, představte ho a seznamte veřejnost se svým záměrem a svou vizí. Dejte prostor k prezentaci práce i architektovi či urbanistovi, který návrh zpracoval. Při plánování termínu setkání se vyhněte období prázdnin či jiných významných akcí v obci či okolí – tedy pokud tato událost nepředstavuje příležitost k představení návrhu veřejného prostranství.

- Věnujte pozornost koordinaci různých investičních záměrů, a to realizaci nových i rekonstrukci stávajících, v území řešeného veřejného prostranství. Zdá se to být samozřejmé, ale mnohé příklady i z větších měst a obcí ukazují, jak je

tato aktivita opomíjená a nedostatečná. Koordinace v území souvisí s běžnou agendou údržby a oprav sítí a povrchů, které často provádějí firmy a společnosti nezávislé na obci. Zde je potřeba koordinace státní správy, samosprávy a správcovských společností a firem, aby nedocházelo k následnému rozkopání nově provedeného povrchu u projektu, který byl po soutěži a po dlouhé projektové přípravě i realizaci právě dokončen. Ne vždy lze samozřejmě zabránit takovému postupu, ale je dobré mu v maximální možné míře předcházet.

☐ Co je možné pro zlepšení veřejného prostranství udělat už nyní?

Proměna řešeného veřejného prostranství dle vítězného návrhu nemusí započít až příjezdem těžké techniky. Místo je možné zvelebit už nyní například tím, že budete iniciovat třeba jen drobné změny dočasného charakteru. K jejich realizaci, chodu či k údržbě místa můžete přizvat obyvatele obce. Zapojit se mohou např. žáci místní ZŠ/SŠ/DDM tak, že v rámci některých vyučovacích hodin či kroužků zasadí květiny, o které se budou pravidelně starat, vyrobí provizorní mobiliář apod.

☐ Na co je ještě potřeba myslet před samotnou realizací proměny veřejného prostranství?

Metodika se věnuje přípravě a formulaci zadání urbanistické či územní studie. Autoři se úmyslně zaměřili na prvotní část celého procesu proměny veřejného prostranství, tedy na část, kdy zástupci samosprávy musí udělat nejvíce rozhodnutí, uvědomit si, jaké požadavky by mělo veřejné prostranství splňovat, a najít kvalitního zpracovatele. Dalším důvodem je i to, že na rozdíl od dalších fází procesu schvalování proměny veřejného prostranství podle stavebního zákona (tj. územní řízení, stavební povolení) nejsou rozsah a podrobnost územní studie zákonně nijak specifikovány. Je plně na bedrech zpracovatele zadání územní i urbanistické studie, jak jej bude formulovat – jaký bude požadovat rozsah, podrobnost zpracování, jaké odbornosti mají být do proměny veřejného prostranství zapojeny.

Před samotnou realizací komplexních proměn veřejných prostranství je nezbytné zajistit zpracování a schválení projektové dokumentace podle stavebního zákona (tj. dokumentace pro územní rozhodnutí, dokumentace pro stavební povolení apod.). Rozsah a podrobnost těchto projektových dokumentací definuje vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního rozhodování, územního opatření a stavebního řádu. Schválená studie tato další nezbytná řízení podle stavebního zákona nenahrazuje, je pro ně pouze důležitým podkladem. Jeho význam spočívá v tom, že zástupci samosprávy mají jasný podklad, který ideálně projednali s veřejností i významnými subjekty v obci, stojí si za ním, znají důležitost i důvody změn. Bez tohoto podkladu obec zajistí zpracování sice technicky dokonalého projektu, který však mnohdy nemusí odpovídat potřebám obce a jejích obyvatel. Uvědomme si, že každá obec a její veřejná prostranství jsou originální a zaslouží si také individuální přístup k návrhu.

SLOVNÍK POJMŮ

architekt/ urbanista	Oba jsou odborníci na hmotnou stránku veřejných prostranství. Zatímco architekt zastává obecnější pozici, kterou si můžeme spojovat nejen s veřejným prostranstvím, ale i s různými stavbami, urbanista se více soustředí na rozvoj měst a obcí jako celku. Oba se tedy proměně hmotné stránky veřejných prostranství mohou věnovat. Je důležité si vždy ověřit jejich reference a zkušenosti.
autorizace	Autorizaci získává architekt/ urbanista na základě složení profesních zkoušek pořádaných ČKA nebo ČKAIT. Možnost účastnit se těchto zkoušek je podmíněna vzděláním a délkou praxe zájemce o získání autorizace.
Česká komora architektů	Profesní sdružení architektů, které uděluje autorizace, pořádá architektonické soutěže a metodicky se podílí na zvýšení estetické i funkční kvality staveb a veřejných prostranství v České republice.
další řízení podle Stavebního zákona	Zpracování studie je pouze prvním krokem, pokud se jedná o větší proměnu veřejného prostranství, je třeba zajistit i další stupně projektové dokumentace – dokumentace pro územní a stavební řízení. Tyto dokumentace jsou podkladem pro zahájení různých stupňů řízení dle stavebního zákona.
facilitátor	Odborník na vedení diskuse. Jeho cílem je zajistit, aby diskuse byla efektivní a aby účastníci získali výstupy, které očekávají. Facilitátor v diskusi vystupuje neutrálně a diskusi především ulehčuje a podporuje.
indikátor	Indikátor je určitým ukazatelem. Jedná se o konstantní sledování (ideálně stále stejně měřeného) jevu, který naznačuje faktický dopad proměny. Sledování indikátorů pomocí sběru dat napomáhá k definování problematických míst a nastavení směru proměny. Po realizaci proměny opět pomocí dat přispívá k evaluaci (hodnocení) úspěšnosti proměny.
komunitní život	Pojem, který odkazuje ke společným aktivitám různých skupin obyvatel stejného území, resp. obce, které sdílí společné zájmy či vize. Při jejich plánování či realizaci vzájemně spolupracují.
kritéria	Předem vybraná pravidla hodnocení veřejné zakázky nebo architektonické soutěže.
kvalitativní kritéria	Předem vybraná pravidla hodnocení veřejné zakázky nebo architektonické soutěže, která se zaměřují na hodnocení kvality návrhu, autorského týmu nebo přístupu ke zpracování zakázky.
malé obce	Pro účel metodiky jsou malými obcemi myšleny všechny obce, které nejsou obcí s rozšířenou působností. Nezáleží tedy na tom, zda sídlo má status obce nebo města podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.
městský/ obecní architekt	Městský/obecní architekt může být interní, ale i externí pracovník obecního úřadu. Jeho úkolem je zastat odbornou kapacitu a být poradním orgánem zástupců obcí v oblasti stavebnictví, urbanismu i veřejných prostranství.
moderní nástroje a technologie	Moderní nástroje, digitální technologie a inovativní materiály mohou pomoci při plánování veřejných prostranství. Jedná se o prvky, pomocí nichž mohou být řešeny zásadní problémy obce (např. extrémní turismus), může být nastavena lepší

	správa obce nebo mohou přispívat lepší kvalitě veřejných prostranství (např. inovativní materiály schopné větší míry zasakování dešťové vody) i lepší kvalitě obyvatel v nich (např. wifi na autobusové zastávce).
orgány státní správy	Orgán státní správy je jedním z hlavních vykonavatelů správního práva, který zastupuje stát, nebo veřejnoprávní korporaci při výkonu veřejné správy. Jedná se například o katastrální úřady, stavební úřady, úřady územního plánování, kteréfungují jako jednotlivé odbory na městských či obecních úřadech. Pro zjednodušení používáme v metodice pojem odbory.
participativní aktivita	Obecný pojem, který v kontextu metodiky odkazuje k zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství. Participativní aktivity mohou mít různou podobu. Může se jednat např. o dotazník, skupinovou diskusi či individuální rozhovor.
proměna veřejného prostranství	Proměnou jsou pro účel této metodiky míněny větší, menší i dočasné zásahy. Větší zásahy (komplexní proměna) jsou zpravidla stavební úpravou, která vyžaduje povolení podle stavebního zákona. Menší zásahy (např. umístění lavičky) povolení dle stavebního zákona nevyžadují. Dočasné proměny veřejných (např. dočasné umístění stánku s občerstvením) také povolení zpravidla nevyžadují a slouží k otestování toho, jak by proměna v budoucnu mohla reálně fungovat.
rovnocenný partner	V metodice používáme pojem rovnocenný nebo informovaný partner. Tím je myšlen takový zástupce obce, který má na starosti záměr proměny veřejného prostranství, ví, z jakého důvodu chce dané veřejné prostranství proměnit a jakým směrem by se tato proměna měla ubírat. Dokáže tedy vést s odborníky dialog a klást relevantní cílené otázky.
sociální vědec	S ohledem na téma metodiky se jedná o odborníka, jehož úkolem je zjistit, popsat a vysvětlit potřeby jedinců či skupin vzhledem k plánování proměny veřejných prostranství.
studie	Studií je pro účel této metodiky myšlena jak urbanistická studie, která není definována v zákoně, tak územní studie dle § 30 stavebního zákon. Studií nazýváme soubor různých nástrojů, kterými je možné zajistit návrh veřejného prostranství. V případě, že metodika čtenáři přibližuje různá specifika těchto nástrojů, je vždy použit celý název. Pro urbanistickou studii se v praxi používá celá řada dalších pojmů – zastavovací studie nebo plán, manuál, koncepce, generel. V praxi mají stejný význam a jejich náplň závisí na formulaci zadání.
veřejná prostranství	Dle § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích jsou veřejným prostranstvím všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.
zainteresované strany	Jedná se o různé skupiny lidí, jichž se proměna veřejného prostranství se týká (nebo se jich může týkat) a které je tak záhodné přizvat k participativním aktivitám. V obecné rovině se jedná o všechny obyvatele obce, konkrétněji se může jednat např. o místní podnikatele nebo instituce, organizace, spolky, které v okolí veřejného prostranství mají své sídlo nebo které dané veřejné prostranství nějakým způsobem užívají.

SEZNAM ZKRATEK

ČKA Česká komora architektů
ČR Česká republika
ČÚZK Český úřad zeměměřičský a katastrální
DDM dům dětí a mládeže
DSO dobrovolný svazek obcí
EÚPČ evidence územně plánovací činnosti
MAS místní akční skupina
ORP obec s rozšířenou působností
STI správce technické infrastruktury
ÚAP územně analytické podklady
ÚÚP úřad územního plánování
ZUŠ Základní umělecká škola

SEZNAM ZDROJŮ

Seznam zdrojů je také přirozenou součástí metodiky a jejích příloh, kde jsou označeny touto ikonou . Níže uvádíme další publikace a materiály, které sloužily jako inspirace a zdroj informací pro tvorbu metodiky.

Z. Ambrožová, „Metodika hodnocení hlavních náměstí malých měst pro potřeby krajinářské architektury a rozvoje městského prostředí", Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Ústav zahradní a krajinářské architektury, 2016. [Online]. Dostupné zde: http://www.uur.cz/images/1-uzemni-planovani-a-stavebni-rad/politika-architektury/implementace/tema8/is-vavai/007-hodnoceni-hlavnich-namesti-malych-mest.pdf. [Přístup získán 20 8 2018].

J. Gehl, Města pro lidi, 2012.

J. Gehl, Život mezi budovami, 2000.

P. Hnilička, Sídelní kaše: Otázky k suburbánní výstavbě rodinných domů, 2005.

IPR Praha, Manuál participace, Jak zapojit veřejnost do plánování města, 2016.

IPR Praha, Manuál tvorby veřejných prostranství, 2014.

J. Jehlík, Rukověť urbanismu, 2016.

I. Kaplan, Interiér města a urbanistický detail - přednášky pro studenty.

K. Lynch, The image of city, 1960.

MMR ČR, Politika architektury a stavební kultury České republiky, 2014.

MMR ČR, „www.uur.cz," 2015. [Online]. Available: https://www.mmr.cz/getmedia/82ed4e8c-759a-4490-a59f-23d47a3791a4/2016_III_31_Principy-a-zasady-urbanisticke-kompozice-v-prikladech.pdf. [Přístup získán 20 8 2018].

Nadace Partnerství, o.p.s., Metodika pro přístup k veřejným prostranstvím, 2015.

Nadace Partnersví, o.p.s., PROSTORY – Průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství, 2013.

Nadace Partnersví, o.p.s., Kvalitní veřejné prostory, Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství, 2011.

N. Rozmanová, Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech, MMR ČR, 2018.

C. Sitte, Stavba podle uměleckých zásad, 1995.

TIPY NA ZLEPŠENÍ VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

V hlavní části metodiky jsme se věnovali procesu přípravy, plánování a zadávání veřejných prostranství.

V této příloze **popisujeme, jak by obce měly přemýšlet o drobných úpravách veřejných prostranství**, které nevyžadují žádné povolení podle stavebního zákona a které obce často realizují bez konzultace se specialistou. Úpravy se většinou odehrávají na pozemcích v majetku obce a ta má tedy bezprostřední vliv na jejich vzhled. Příkladem takových úprav je výběr a umístění mobiliáře, povrchů a zeleně, oddělování dvou prostorů, přístup k údržbě apod. Přestože se jedná na první pohled o jednoduché záležitosti, mají mnohá úskalí, s jejichž negativními dopady se pak ve veřejných prostranstvích obcí setkáváme denně. Přitom stačí dodržovat několik zásad:

- pokládat si vhodné otázky,
- předcházet nedorozuměním a používat zdravý rozum.

Rádi bychom zde zdůraznili, že doporučení uvedená na dalších stránkách nejsou dogmatická. Existuje mnoho krásných příkladných realizací, které se neřídí níže uvedenými pravidly nebo je dokonce výrazně porušují[1]. A přesto jsou tyto realizace považovány za ikonické, jsou vizitkou obce, na kterou se přijíždí podívat obdivovatelé architektury i umění z blízkého i vzdáleného okolí. Kvalitní výsledek byl však podmíněn přítomností kvalitního architekta či umělce, kterému jsou vlastní kompoziční principy, má cit pro místo i barevné řešení a jeho práce nepůsobí na většinu obyvatel rozpačitě.

Cílem tohoto dokumentu je představit základní principy práce s různými prvky, které se nacházejí ve veřejném prostranství (mobiliář, povrchy, stromy a vegetace, reklama a různé poutače, veřejné osvětlení atd.). Chceme ukázat, jak je možné řešit základní problémy v prostoru (např. doprava a parkování, oddělování dvou prostorů, údržba různých prvků nebo práce s dešťovou vodou, koordinace sítí technické infrastruktury) a jak zvyšovat atraktivitu důležitých míst v obci (dětská hřiště a sportoviště, pietní místa).

i

Pokud se budete snažit dodržet níže uvedené zásady, věříme, že výrazně zvýšíte kvalitu veřejných prostranství v obci. I při realizaci těchto drobných úprav ve veřejných prostranstvích je vhodné oslovit architekta, jenž s vámi určitě rád prodiskutuje vaše představy a dá vám k nim zpětnou vazbu i další doporučení.

[1] *Zejména v bodech, které se týkají barevnosti mobiliáře, přístupu k oddělování dvou prostorů apod.*

Obsah přílohy

MOBILIÁŘ 3
Jak správně vybrat mobiliář? 3
Jak správně umístit mobiliář? 4
Jak správně umístit lavičku tak, aby ji v budoucnu někdo používal? 4
Jak správně umístit kontejnery pro tříděný odpad, aby nerušily okolí? 5

DOPRAVA 6
Kultivace dopravy ve veřejném prostranství 6
Jak umocnit pocit přednosti chodců před automobily ve veřejném prostranství? 6
Jak umisťovat parkovací stání ve veřejných prostranstvích? 6

POVRCHY 7
Jak správně vybrat povrchy veřejného prostranství? 7
Jak mohou povrchy přispět k lepší orientaci v prostoru? 7

DĚLENÍ PROSTORŮ 8
Jak správně oddělovat dva prostory? 8
Dělení prostoru pomocí zeleně 8
Mobilní květináče 8
Zábradlí 9
Předzahrádky restaurací 9

STROMY A VEGETACE 10
Na základě čeho vybíráme různé druhy vegetace? 10
Na co myslet při údržbě zeleně? 10

PRAVIDELNÁ ÚDRŽBA ZELENĚ, MOBILIÁŘE, POVRCHŮ 11

REKLAMA A RŮZNÉ POUTAČE 12

VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ 13
Parametry osvětlení 13
Efektové a slavnostní osvětlení 13

DEŠŤOVÁ VODA 14

PODZEMNÍ ČÁST 14

DĚTSKÁ HŘIŠTĚ A SPORTOVIŠTĚ 15
Co zohlednit při výběru dětského hřiště? 15
Jaké jsou další alternativy volnočasových aktivit? 16

PIETNÍ MÍSTA 17
Jak přistupovat k různým pietním místům? 17

NEBOJTE SE DOČASNÝCH ZMĚN 18
Podpora aktivních obyvatel 18
Dočasná proměna místa 18

MOBILIÁŘ

Mobiliář si můžeme představit jako městský nábytek – lavičky, odpadkové koše, kontejnery na tříděný odpad, květináče, zábradlí, osvětlení atd. V této kapitole přinášíme jednoduché principy, podle kterých vybírat a umisťovat mobiliář, a tipy, jaký mobiliář upřednostňovat a jaký volit až na posledním místě.

Jak správně vybrat mobiliář?

Základní snahou obce by mělo být **minimalizovat množství typů městského mobiliáře** (to znamená například snažit se používat co nejmenší množství typů laviček a vybírat je tak, aby se hodily jak k historické, tak novodobé zástavbě a zároveň i třeba do parků nebo do okolní krajiny) a **sjednocovat architektonický vzhled jednotlivých prvků** (tím je myšleno esteticky sladit lavičky, odpadkové koše, lampy, sloupky atd.) tak, aby vytvářely jeden celek.

Mobiliář je sice nezbytnou součástí veřejných prostranství, je však důležité si uvědomit, že je pouze jeho doplňkem. Veřejnému prostranství mají dominovat jiné prvky než „nábytek". A to například věž kostela, krásné průčelí staveb, stromy, sochy, kašny, umělecká díla atd. Při výběru mobiliáře doporučujeme **upřednostňovat nevýrazné barvy** (černá, šedá, hnědá, bezbarvé moření dřeva) a vyhýbat se barvám výrazným (červená, žlutá, modrá, zelená), které je těžké sladit s okolím a podléhají rychle se měnícím trendům.

Při zadání veřejné zakázky je vhodné vybírat všechny prvky mobiliáře najednou nebo se alespoň dotazovat, jaké další prvky by se esteticky hodily ke zvolenému mobiliáři. Dále doporučujeme požadovat referenční fotografie, které ukazují, jak daný prvek vypadá v historické či novodobé zástavbě i v přírodním prostředí. Volba jednotného stylu a omezené množství typů mobiliáře jsou přínosné nejen z estetických důvodů, ale i z těch čistě praktických – při údržbě městského mobiliáře postačí jeden druh nátěrové barvy, jeden výjezd specializovaného technika v případě potřeby atd.

Shrnutí podmínek pro výběr dodavatele

- Požadujte zákresy do fotografií vámi vybraných míst, abyste si ověřili vzhled/design, tedy jak nabízený prvek vypadá v historické zástavbě i v parku. *IPR Praha: Designérská soutěž na městský mobiliář*
- Požadujte seznam i vizuální ukázku dalších prvků, které vhodně doplňují vybraný mobiliář (odpadkové koše, stojany na kola, lavičky, pítka, sloupky).
- Společně s místními technickými službami definujte materiál, barevnou škálu výrobku i další požadavky na údržbu a délku záruky.
- Pokud máte zpracovanou studii A) Zhodnocení všech veřejných prostranství (viz *Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí*), včetně doporučení typů mobiliáře pro jednotlivé prostory, využijte tento dokument jako závazný podklad pro veřejnou zakázku.

Stejný typ lavičky zobrazený v přírodním i historickém prostředí

zdroj: www.mmcite.com, foto: archiv mmcité

Oddělující sloupek a stojan na kola ze stejné designové řady

zdroj: www.mmcite.com, foto: archiv mmcité

Jak správně umístit mobiliář?

Mobiliář je důležité umisťovat tak, aby plnil svůj účel:

- odpadkové koše tak, aby byly viditelné z laviček, a přitom v létě neobtěžovaly svým zápachem
- stojany na kola u vstupů do významných staveb, jako jsou úřad, škola, obchod
- lavičky v příjemném prostředí s atraktivním výhledem
- kontejnery pro tříděný odpad tak, aby co nejméně rušily okolí

Jak správně umístit lavičku tak, aby ji v budoucnu někdo používal?

Kam lavičku umístit, poznáme celkem jednoduše – tam, kde lidé často postávají, na někoho čekají nebo si rádi užívají volný čas v přírodě. Právě to jsou ta místa, kde bude lavička opravdu využívána. Obyvatelé vám budou určitě vděčni, pokud několik laviček umístíte při cestě do místního obchodu, aby si mohli s těžkým nákupem odpočinout, nebo u dětského hřiště, aby mohli dohlížet na své děti.

Při rozhodnutí, kam umístit lavičku (nebo i jiné pobytové prvky – dětská hřiště), je vhodné představit si, jak bude místo vypadat a fungovat v různých ročních obdobích (na jaře a na podzim vyhledávají lidé slunná místa, naopak v létě se před sluncem schovávají do stínu), v různých denních dobách a zda je na tomto místě využijete i při pořádání společných kulturních akcí.

I tak jednoduchá věc, jako je umístění lavičky, má svá úskalí. Důležité je v první řadě prodiskutovat s majiteli nemovitostí, před které chcete lavičku umístit, zda s tím souhlasí. Ze zkušeností představitelů obcí, se kterými jsme při tvorbě metodiky spolupracovali, vyplývá, že ne každý si lavičku před svým domem přeje (to platí například i pro dětská nebo sportovní hřiště). Vnímá to totiž jako zásah do svého soukromí. Určitě je méně náročné tuto věc předem vyjednat než lavičku umístit na betonovém základu a po týdnu ji na základě stížností přemisťovat jinam.

Aby lidé lavičku opravdu využívali, je důležité dodržet následující zásady:

- **Zajistit příjemné prostředí** – klidné místo bez negativních účinků dopravy (hluk, emise); umístit lavičky na slunci (budou využívány zejména na jaře a na podzim) nebo naopak ve stínu či poblíž vodních prvků (budou využívány zejména v létě).
- **Zajistit výhled** – aby lidé v místě setrvali, musí mít výhled na něco zajímavého – na dění ve veřejném prostranství, v přírodě do zeleně nebo do krajiny, na zajímavosti, jako je například věž kostela.
- **Zajistit „záda"** – lidé se cítí bezpečně, pokud mají krytá záda. I v restauracích určitě preferujete místa u stěny s výhledem do restaurace, kde můžete sledovat, co se kolem děje. Proto je vždy lepší umisťovat lavičky při kmenech stromů, při stěnách objektů nebo při plotech.

Pokud by vás k tomuto tématu zajímalo více, doporučujeme knihu *Jan Gehl: Život mezi budovami: Užívání veřejných prostor*

Příklad nevhodného umístění lavičky - bez „zad", bez výhledu

zdroj: foto autor

Lavičky s výhledem, krytá záda tvoří stěna pro popínavé rostliny

zdroj: foto autor

Využití nových technologií: mobiliář

Solární lavička CapaSitty představuje veřejností vítané využití obnovitelných zdrojů a ostrovních systémů. Kromě odpočinku poskytuje bezdrátové připojení k internetu a umožňuje nabíjet mobilní zařízení pomocí USB konektoru nebo zcela bez kabelu prostřednictvím indukce. Zároveň monitoruje kvalitu ovzduší. Všechny své funkce zajišťuje díky solární energii. Betonový korpus je totiž osazen nejmodernějším solárním panelem o výkonu 150 W. Do lavičky je zabudována baterie s kapacitou 110 Ah. Díky ní lavička nějaký čas funguje, i když zrovna nesvítí slunce.

Solární lavička CapaSitty

zdroj: foto autor

Jak správně umístit kontejnery pro tříděný odpad, aby nerušily okolí?

Tradiční kontejnery pro tříděný odpad mají zpravidla negativní vliv na vzhled veřejných prostranství – zabírají velký prostor, v jejich okolí vzniká nepořádek, jejich barevné řešení není možné esteticky sladit s historickou zástavbou obce, při nevhodném umístění zastiňují zajímavé prvky. K potlačení negativního vlivu může přispět vhodné umístění a ohraničení kontejnerů nebo i použití nových technologií.

Kontejnery je vhodné umisťovat mimo hlavní veřejná prostranství (tedy mimo náměstí nebo náves) a vždy preferovat uliční prostor. Pokud má obec pouze jedno veřejné prostranství (např. náves), je třeba důkladně zvážit umístění tak, aby kontejnery nerušily tamní významné prvky (kaple, pomník, kříže, významné stromy, esteticky a historicky významné stavby, pohledy do krajiny). K minimalizaci negativního vlivu je možné přispět vhodným ohraničením kontejnerů pro tříděný odpad, například využitím výsadby zeleně nebo konstrukcí, která je esteticky sjednocena s dalšími prvky mobiliáře (např. barvou, materiálovým řešením).

Nevhodné umístění kontejnerů pro tříděný odpad přímo před kaplí na návsi

zdroj: mapy.cz

Vhodné a praktické řešení ohrazení kontejnerů, Rožnov pod Radhoštěm

zdroj: foto autor

Využití nových technologií: podzemní kontejnery

Podzemní kontejnery představují možnost, jak snížit plošný zábor veřejného prostranství. Je vhodné je doplnit o čidla, která podpoří efektivní provoz a minimalizují nepořádek v okolí – upozorní na zaplněnost podzemního prostoru či ucpání otvoru na odpadky a následně kontaktují svozové služby. Doporučujeme toto řešení používat přednostně v historických částech obcí.

Je však důležité uvědomit si určité limity řešení, a to případnou kolizi s podzemními sítěmi technické infrastruktury nebo potřebu zajistit speciální vůz pro svoz odpadu.

Podzemní kontejnery

zdroj: MEVA-TEC

DOPRAVA

Kultivace dopravy ve veřejném prostranství

Pohyb vždy byl a je zásadní pro život obyvatel – dopravujeme se do školy, do zaměstnání, na nákupy, za známými i za pobytem v přírodě. Automobilovou dopravu není vhodné naprosto vyloučit z žádného veřejného prostranství. Při úplném odstranění hrozí riziko, že prostor začne skomírat, budou se z něj vytrácet lidé a jejich aktivity.

Při pohledu na veřejné prostranství je však třeba položit si několik otázek:
Má v tomto prostoru mít prioritu automobil, nebo chodci? Parkovací stání mají být pro lidi, co zde žijí, nebo i pro návštěvníky místních služeb? A kolik jich je vlastně potřeba? Není možné, aby obyvatelé parkovali na svých pozemcích? Je opravdu nezbytné, aby parkovali venku? S odpověďmi na tyto otázky vám pomohou odborníci na participativní design, dopravní řešení i architekturu.

Níže uvádíme spíše ilustrativní principy, které doporučujeme zohlednit při úpravách veřejných prostranství. Jejich zavedením se razantně zvýší kvalita řešeného prostoru, což jistě ocení i vaši spoluobčané.

Jak umocnit pocit přednosti chodců před automobily ve veřejném prostranství?

Jednoduše tak, že **rozšíříte plochu určenou pro pěší**. Minimální šířka chodníku je 1,5 m, ideální šířka 3 až 4 m. Pokud chcete „živý chodník" se zahrádkami restaurací a obchodů, rozšiřte ho alespoň na 5 m.

Dejte jasně najevo přednost chodců na přechodech, například zvýšením přechodu do úrovně chodníků. Automobily pak budou muset zpomalit stejně jako v případě instalace retardéru, a navíc bude přechod příjemnější pro rodiče s kočárky, pro seniory a obyvatele s pohybovým omezením.

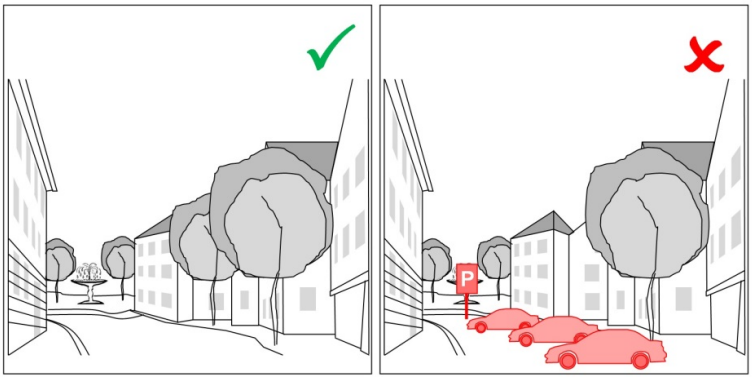
Snižte počty parkovacích stání na náměstích a návsích. Nechte si odborníkem zpracovat analýzu obsazenosti parkovacích míst v průběhu dne i týdne, uvědomte si, kdo a kdy parkovací stání využívá a zda pro tyto uživatele není možnost parkovat někde poblíž.

Jak umisťovat parkovací stání ve veřejných prostranstvích?

Tlak na maximální využití prostranství pro parkování je velký a rozsáhlá plocha ve středu obce se na první pohled může zdát jako logické řešení. **Zvažte však, zda chcete, aby vaše náměstí nebo náves sloužily k setkávání obyvatel a posilování vazeb místní komunity, nebo jako parkoviště.** Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, doprava je důležitou součástí našich životů, je však třeba hledat, jako ve všem, rovnováhu. Doporučujeme neumisťovat parkovací stání do středu náměstí a návsí, ten by měl být volný pro obyvatele. Auta zaparkovaná v centrální části náměstí zabraňují pohybu chodců, ruší výhledy na zajímavé stavby a působí jako parkoviště před obchodními centry. Pokud považujete parkovací stání na náměstích a návsích za nezbytná, preferujte jejich realizaci při okraji veřejného prostranství. Při využití tohoto pravidla se díky optickému klamu (zkreslení) zaparkované automobily tak trochu ztratí. Stejného efektu docílíme, pokud mezi parkovací stání zasadíme stromy (např. po každém třetím podélném parkovacím místě či každém čtvrtém příčném/kolmém parkovacím stání).

Degradace prostoru parkovacími místy
zdroj: Lidové noviny, foto: MAFRA - Petr Topič

Správné a nevhodné řešení a ochrana pohledové osy
zdroj: Principy a zásady urbanistické kompozice v příkladech, MMR ČR, autor kresby: Miriam Blažková

POVRCHY

Jak správně vybrat povrchy veřejného prostranství?

Volba vhodných povrchů veřejného prostranství je komplikovaná záležitost. O výběru se doporučujeme poradit s architektem. Chápeme ale, jaký tlak je vyvíjen na opravu chodníků v obcích, a proto zde uvádíme základní doporučení, kterými se při výběru povrchů řídit:

- Uvědomte si, v jaké době veřejné prostranství vzniklo. Pokud se jedná o historickou zástavbu, popřemýšlejte či dohledejte, jaké typy materiálů byly v té době k dispozici.
- Preferujte původní přírodní materiály (např. žulové kostky) před novodobými (zámková dlažba). Ta se hodí do novodobé zástavby, nikoliv do historické. Kvalitní přírodní materiál navíc zpravidla slouží delší dobu, čímž může kompenzovat případné vyšší pořizovací náklady.
- Na náves nepatří vyvýšené obrubníky, plocha návsi by měla být v jedné rovině.
- Na návsi by měly převažovat nezpevněné plochy (tj. tráva, hutněný písek) nad zpevněnými (tj. asfalt, popř. žulové kostky).

Využití nových technologií při volbě povrchů

K řešení specifických problémů, jako jsou hlučnost automobilů projíždějících obcí, nevhodné hospodaření s dešťovou vodou nebo příliš vysoké teploty v letních měsících ve veřejném prostranství, mohou přispět inovativní materiály.
Níže pro inspiraci uvádíme několik z nich:

Terraway/FilterPAVE
Terraway/FilterPAVE je díky struktuře povrchu propustný vodě a přispívá k zasakování nebo vypařování dešťové vody v místě jejího dopadu. Materiál je vhodné využít na pěší cesty, cyklostezky, hřiště, parkoviště i místní komunikace (např. příjezdové cesty, v obytných zónách).

Inovativní materiály s vysokou propustností
zdroj: SmartConstruct

Jak mohou povrchy přispět k lepší orientaci v prostoru?

Lepší orientaci v prostoru lze kromě navigačního systému či různých dopravních příkazů a zákazů velmi dobře podpořit i **použitím různých povrchů**. Pokud zvolíte tento přístup a budete jasně definovat, jaký povrch je určený pro motorovou dopravu, jaký pro parkování a jaký je vyhrazen pouze pro chodce, věříme, že tak bude tento prostor opravdu využíván a nebude docházet ke kolizi mezi různými druhy pohybu. Obecně platí, že nejasné přechody mezi různými povrchy, které jsou tvořeny „rozplizlými", nejasně definovanými hranami, i příliš široké plochy asfaltu jsou nebezpečné pro chodce a nepříjemné pro řidiče, protože z pohledu obou skupin zhoršují jejich orientaci v prostoru. Rozhraní materiálů by mělo být podpořeno lemem. Nejčastěji si jej představíme jako obrubník vyvýšený nad vozovku, lem je však vhodné vytvořit, i pokud jsou povrchy ve stejné úrovni (např. obrubníkem či ocelovou pásovinou atd.).

Nevhodné materiálové řešení povrchů

V tomto případě je použit pouze jeden typ povrchu pro pohyb i parkování automobilů, pro cyklisty, pěší i pro autobusovou zastávku. Vodorovné dopravní značení pomocí nakreslených bílých čar, které určuje příslušnost prostoru, je třeba často obnovovat. Existuje zde riziko, že nakreslené bílé čáry časem zmizí a v prostoru převládne automobilová doprava.

zdroj: www.cervenykostelec.cz/aktuality/2017-10-verejne-prostranstvi-mezi-skolami, autor: 2021 architekti

Vhodné materiálové řešení povrchů

Stejný prostor jako na předchozím obrázku. V tomto případě je pro každou z dílčích funkcí prostoru použit jiný povrch (pohyb automobilů – asfalt, parkování, chodník - dlažba se širokou spárou, prostory jsou odděleny subtilním sloupky). Toto řešení přispívá k velmi dobré orientaci v prostoru a jasné členění provozní funkce.

zdroj: www.cervenykostelec.cz/aktuality/2017-10-verejne-prostranstvi-mezi-skolami, autor: 2021 architekti

DĚLENÍ PROSTORŮ

Jak správně oddělovat dva prostory?

S oddělováním dvou prostorů se ve veřejném prostranství setkáváme v případě, kdy každý z nich má diametrálně odlišnou funkci, například oddělujeme prostor pro dopravu (např. komunikaci či parkovací stání) od prostoru pro chodce. Cílem je zvýšit kvalitu veřejných prostranství i bezpečnost pohybu v nich. Někdy postačí pouze obrubník, v jiných odůvodněných případech oddělujeme dva odlišné prostory pomocí zábradlí, zídek či zátarasů. Je třeba si uvědomit, že neuváženou aplikací těchto prvků do veřejného prostranství můžeme zásadně snížit prostupnost prostoru a podnítit snahu obyvatel tyto bariéry „nelegálně" překonávat.

Pro oddělování dvou prostorů je vhodné prioritně používat vegetaci a mobiliář. Tyto prvky obyvatelé nevnímají jako bariéru, ale jako estetický nebo funkční prvek. Až jako poslední z možností by měly být voleny různé zátarasy a zábradlí, a i při jejich výběru je třeba postupovat obezřetně. Umístění oddělujících prvků doporučujeme řešit s rozmyslem a ideálně na základě konzultací s architektem. Spíše pro inspiraci níže uvádíme několik ilustrativních příkladů, jak správně oddělovat dvě protichůdné funkce.

Dělení prostoru pomocí zeleně

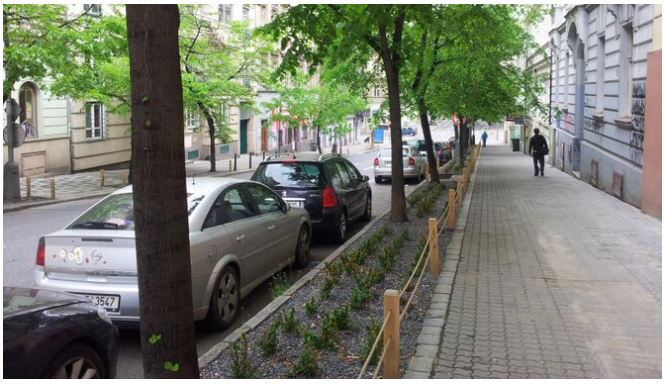
Kvetoucí záhony nebo jiné prvky vegetace jsou vhodným řešením pro oddělení dvou provozně odlišných prostorů. Jde o nenásilný způsob, protože je lidé nevnímají prioritně jako bariéru, ale jako estetický prvek a součást veřejného prostranství. Důležité je volit vhodné druhy výsadeb, které odpovídají architektonickému ztvárnění i aktuálním trendům a zároveň dokážou zakrýt negativně vnímané prvky ve veřejném prostranství (např. parkoviště). Z naší spolupráce s obcemi vyplynulo, že většina obyvatel se v této době přiklání spíše k přírodnímu řešení květinových záhonů, které jsou však upravené tak, aby bylo na první pohled jasné, že jde o estetický záměr (např. údržba / ohraničení obrubníkem či pásovinou / doplnění lučního výsevu letničkami atd.).

Mobilní květináče

Přestože se mobilní květináče na první pohled zdají jako vhodný způsob oddělení prostoru určeného pro pěší od prostoru pro dopravu, je velmi těžké najít květináče, které ladí s architektonickým ztvárněním veřejného prostranství. Z tohoto důvodu doporučujeme raději vhodné řešení zeleně tak, jak je uvedeno výše v části Dělení prostoru pomocí zeleně, a použití mobilních nádob pouze doplňkově.

Květináče s výrazným designem není vhodné umisťovat do historické zástavby bez konzultace s architektem.
zdroj: www.terra-cz.eu

Vhodné řešení pomocí zeleně – ta odděluje parkovací stání od chodníku. Vstupu do zeleně zabraňuje i subtilní zábradlí, Italská ulice, Praha 2
zdroj: Portál životního prostředí Praha, foto: je vlastnictvím hl. m. Prahy

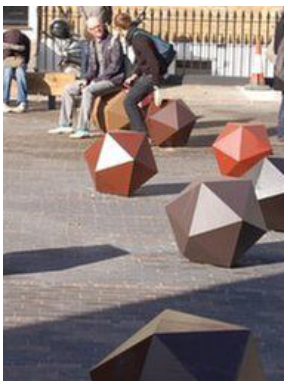
Zábradlí

Zábradlí se nejčastěji používá v úzkém uličním prostoru s vysokou frekvencí dopravy, primárně za účelem ochrany chodců. Zábradlí je vhodné architektonicky sladit s ostatními prvky mobiliáře a vyhnout se výrazným barvám. Níže uvádíme několik příkladných zpracování.

Vhodné řešení zábradlí pro úzké uliční prostory – jednoduché, subtilní, včetně použití černé nebo šedé barvy.

zdroj: www.mmcite.com, foto: archiv mmcité

Designově výrazné zátarasy není vhodné umisťovat do historické zástavby bez konzultace s architektem.

foto: www.willpryce.com

Vhodné řešení předzahrádek. Pomocí materiálů je jasně definovaná hrana mezi předzahrádkou a chodníkem, oddělení od dopravy, které doplňuje výsadba zeleně, je dostatečné a přitom zachovává přehled o dění v ulici, Ecopolis, Smith Street, Brooklyn, USA

zdroj: www.nyc.gov/html/dot/downloads/pdf/curbside-seating_pilot-evaluation.pdf

Předzahrádky restaurací

Předzahrádky jsou ve veřejném prostranství žádaným artiklem. Propojují totiž venkovní a vnitřní prostor a přítomností lidí oživují veřejné prostranství, které se tak stává zajímavějším, příjemnějším a bezpečnějším. Žádoucí je, aby předzahrádky restaurací měly jednotný charakter. Vzhledem k tomu, že se jedná o konstrukce ve veřejném prostranství (a ty jsou zpravidla v majetku obce), má obec možnost jejich vzhled ovlivnit. Opět platí, že předzahrádky by měly být esteticky sjednoceny s dalšími prvky mobiliáře (např. barvou, materiálovým řešením, květinovou výsadbou).

STROMY A VEGETACE

Všechny vegetační prvky ve veřejných prostranstvích se vyvíjejí v čase i prostoru. Jsou to živé a proměnlivé prvky, s čímž musíme při vysazení počítat. Vegetace zastává řadu funkcí – ochlazuje místo, snižuje znečištění prostředí, poskytuje stín, snižuje prašnost, produkuje kyslík, zajišťuje biotop pro další druhy, ale také zprostředkovává estetický vjem a přispívá k pobytové kvalitě prostoru. Zeleň je nedílnou součástí všech veřejných prostranství, proto by se neměla opomíjet.

Stromy a vegetaci formujeme do skupin, jako jsou liniové prvky (např. aleje), nebo je necháváme vyniknout jako solitéry. Kombinacemi a variacemi těchto forem je možné v architektonickém tvarosloví vytvářet stěny a živé ploty. Tak můžeme využít další funkce zeleně – rozdělování a vymezování prostorů, a podpořit tím uspořádání veřejného prostranství přirozeným způsobem.

Na základě čeho vybíráme různé druhy vegetace?

Při výběru druhů zeleně je potřeba myslet na specifické stanovištní podmínky. Obzvlášť v místech, kde je hustší provoz (např. návsi či náměstí, chodníky u hlavních silnic), musí být zeleň odolnější vůči zvýšeným emisím, prašnosti, zasolení. U stromů je důležité pohlídat podchodnou výšku a poskytnout jim dostatečný prokořenitelný prostor, dále je nutné provést koordinaci s podzemními inženýrskými sítěmi a jejich ochrannými pásmy. Zaměřte se také na to, jak stromy kvetou a plodí, čímž předejdete například opadávání velkých plodů na auta parkující pod nimi nebo jinému znehodnocení soukromého i obecního majetku. Vhodné je rovněž vytvořit kolem stromu dostatečnou propustnou plochu umožňující vsak dešťové vody, která se tak dostane do kořenového systému stromu.

Venkovský prostor je úzce spojen s okolní krajinou, a proto je příznačnější se ve výsadbách na návsích držet tradičních druhů a vycházet z historie místa. Za původní druhy se dají považovat domácí lípy, javory, vrby, duby, břízy, růže, ovocné stromy, jako jsou jabloně, třešně, hrušně, atd. V obcích je možné zasadit i nepůvodní, exotičtější druhy, ale doporučujeme se v těchto případech poradit s odborníkem (dendrolog, krajinářský architekt, arborista).

Umístění zeleně a především stromů má klíčovou roli. Je důležité, aby stromy nezastínily průhledové osy na významné prvky veřejného prostranství (věž kostela, krásné průčelí staveb či třeba kašnu), ale naopak je podpořily. Pokud bychom volili solitérní strom jako dominantu prostoru, měl by být důstojný, zajímavý. Jinak je vhodnější stromy vysazovat ve skupinách či liniích.

Na co myslet při údržbě zeleně?

Aby zeleň prosperovala a mohla plnit všechny své funkce, je potřeba dodržet správné technologické postupy výsadby. Stejně zásadní je i následná péče a údržba. Obojí by měla provádět odborná firma.

Vzhled zeleně ve veřejných prostranstvích je často ovlivněn nevhodnými zásahy z minulého režimu a zanedbanou údržbou. Raději se vyvarujte vysazení rozsáhlých neforemných a neprostupných keřů. Velmi nedoporučujeme túje a také dávejte pozor na extrémní terénní úpravy. Často se ve veřejném prostoru setkáváme s neupravenými a neurčitými místy, která vznikají od počátku právě nedostatečnou definicí prostoru a opomíjenou údržbou.

Pro shrnutí uvádíme nejdůležitější zásady pro umístění zeleně ve veřejných prostranstvích:

- Odrůdy zeleně volit vhodně s ohledem na stanovištní podmínky
- Zeleň umisťovat účelně a s dostatečným prostorem pro růst
- Zajistit technologicky správnou výsadbu a následnou údržbu zeleně

Schopnost stromů ochladit prostor

Nejlepším prvkem k ochlazení venkovního prostředí je vzrostlý strom – všichni vnímáme, že v létě nám koruny stromů poskytují stín a na podzim, když listí opadá, umožní slunečním paprskům snadněji projít do interiéru budovy. To vše jsou věci, které ze své zkušenosti víme. Níže uvádíme další zajímavá data o stromech, která jsme čerpali z webu arnika.org.

Strom s průměrem koruny 5 metrů zaujímá plošný průmět přibližně 20 m2. Na takovou korunu dopadne v jasném letním dni nejméně 120 kWh sluneční energie. Jaký je její osud? Jedno procento se spotřebuje na fotosyntézu, pět až deset procent je odraženo zpět ve formě světelné energie, pět až deset procent se odrazí ve formě tepla a zhruba stejné procento ohřeje půdu. Největší část dopadající energie (okolo 80 %) je vložena do procesu výparu rostlinou – transpirace. Je-li strom dostatečně zásobený vodou, odpaří za den více než 100 litrů a tím své okolí ochladí o 70 kWh, průměrně v průběhu deseti hodin chladí výkonem 7 kW. Jen pro srovnání, klimatizační zařízení v luxusních hotelech mají výkon 2 kW, mrazničky a ledničky o více než řád nižší.

PRAVIDELNÁ ÚDRŽBA ZELENĚ, MOBILIÁŘE, POVRCHŮ

Každé veřejné prostranství je potřeba pravidelně udržovat. O bezproblémové údržbě rozhoduje už dobrý návrh prostoru. Je důležité dbát na to, aby ve veřejném prostranství nevznikala hluchá a těžko přístupná místa, zákoutí a rohy, kde se bude permanentně držet špína, kde bude nafoukané listí a v zimě nafoukaný sníh.

Také je důležitý výběr materiálu povrchů vzhledem k funkcím, které má veřejné prostranství naplňovat. To znamená zamyslet se nad tím, jakým způsobem bude místo využíváno, jak často a jaké zatížení zde očekáváme. Je nutné zajistit, aby povrch nebyl kluzký, aby se nedrolil či nevyplavil deštěm, aby příliš rychle nedegradoval vlivem zatížení. Je třeba myslet na to, jestli bude povrch pochozí či pojezdný, aby například dlažba pod náporem těžkých aut nepopraskala. Neméně důležité je vyspádování povrchů tak, aby v místech nestála voda, ale odtekla žádoucím směrem či se vsákla.

Zeleň ve veřejném prostoru je třeba vysazovat na přístupných místech, aby bylo možné ji udržovat. Berte prosím v potaz, že bezúdržbová zeleň neexistuje. Vždy je nutná alespoň minimální pravidelná péče jako např. zalévání, zavlažování, řez stromů, střih keřů, vysazování kvetoucích záhonů (např. sezónní okrasné květiny) atd.

Při výběru prvků veřejného prostoru může být přínosné poradit se s technickými službami nebo osobami, které zajišťují údržbu a úklid. Při výběru mobiliáře opět myslete na potřebnou údržbu či opravu, která bude nutná v budoucích letech. Nezapomeňte, že dřevo pracuje, to znamená, že je potřeba jej jednou za čas obrousit a natřít, či díly úplně vyměnit. Z toho vyplývá, že čím menší díly a čím větší počet dílů, ze kterých je mobiliář vyroben, tím vyšší je náročnost na údržbu.

Doporučení k péči o dřeviny v obcích
Doporučení k péči o vesnické stavby a veřejný prostor
Doporučení k péči o vodní zdroje v obcích

Nové technologie jako nástroj pro udržitelnou údržbu

Veřejná správa získává podněty od obyvatel, např. informace o údržbě, tedy o ozbitých lavičkách či neudržovaných místech. Zefektivnit komunikaci mezi obyvateli a samosprávou či přímo technickými službami můžete pomocí různých aplikací, mezi něž patří i Mobilní Rozhlas.

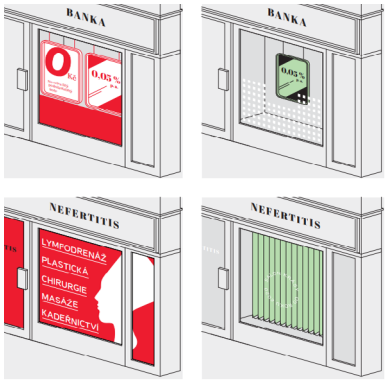

Aplikace Mobilní Rozhlas
zdroj: https://www.mobilnirozhlas.cz/

REKLAMA A RŮZNÉ POUTAČE

Veřejný prostor se již v dnešní době neobejde bez reklam a různých poutačů. Stále by se ale mělo myslet na to, kde je používat, v jak velkém množství a v jakém provedení. Přemnožením reklam ve veřejném prostoru vzniká takzvaný vizuální smog. Menších obcí se tato problematika může týkat méně, ale je dobré mít o ní povědomí. Díky tomu se snáze předejde budoucím problémům.

Reklama a poutače by měly být jednoduché, decentní. Je nežádoucí reklamami degradovat veřejná prostranství a architekturu obce. Je vhodné se vyvarovat křiklavých barev, nepřehánět to s vývěsními štíty (často narušují historické fasády budov a mohou překážet v rozhledu). Dále je dobré omezit stojící reklamy před restauracemi či jinými obchody, které zužují průchodný profil chodníku. Problematikou reklam se zabývalo již několik měst. Výsledkem jsou zajímavé publikace, které jsou povětšinou zpracovány formou návodu či příručky, jak s reklamou správně nakládat. Přestože jsou manuály vytvořeny pro velká města, obecné zásady platí všude.

Uvedení vhodného a nevhodného řešení reklamy
zdroj: Manuál kultivovaná Praha

Nevhodné použití reklam
zdroj: ilustrativní foto

Manuál pro kultivovanou Prahu
Manuál dobré praxe reklamy a označování provozoven – Brno
Manuál umisťování reklamy města Ostravy
Cestovní ruch v obcích

Součástí poutačů ve veřejném prostoru je i celková infografika obce, která slouží pro orientaci jak místních, tak hlavně turistů. Spadají sem různé orientační panely, cedule, ukazatele, směrovatele, rozcestníky, mapy, vývěsní tabule, turistické ukazatele a tak dále. Tyto prvky je opět dobré držet v jednotném stylu, nejlépe vše objednávat od jednoho dodavatele. Je důležité je umisťovat na dobře viditelná místa a v rozumném množství.

Využití nových technologií: informační systémy

Menší obce, které se nacházejí v blízkosti turisticky vyhledávaných atrakcí, pociťují nejen pozitivní, ale i negativní vliv turismu na kvalitu života svých obyvatel. Veřejná parkoviště jsou obsazena náporem turistů. Obcí projíždí množství řidičů, kteří se snaží najít další volné místo pro parkování svého automobilu. K nasměrování turistů (a zejména těch, kteří do obce přijedou osobním automobilem) mohou přispět moderní nástroje a technologie. Mezi ně řadíme např. ***informační dopravní tabule****, díky nimž mají řidiči přehled o aktuální obsazenosti parkovišť,* ***senzory obsazenosti parkovacího stání****, které pomohou najít volné parkovací místo, nebo* ***chytré informační kiosky****, které mohou informovat o vyčerpané kapacitě prodaných vstupenek na přírodní či kulturní památky pro dnešní den a zároveň nabídnout návštěvníkům alternativní způsob trávení volného času v regionu.*

Interaktivní navigační systém, který mění směr i nápisy
zdroj: iGirouette, foto: ricochetvideo

VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ

Významnou funkci ve veřejném prostranství má jeho osvětlení. Správně zvolené osvětlení zvyšuje dopravní i sociální bezpečnost, zdůrazňuje významné prvky v prostoru pomocí efektů, navozuje slavnostní pocit při pořádání různých akcí obce a zároveň eliminuje negativní důsledky na okolí (tzv. světelný smog). Nastavení vhodných podmínek veřejného osvětlení je složitou disciplínou a je dobré poradit se se specialisty na toto odvětví. Například již při jednoduché výměně jednoho systému za druhý (tj. při výměně pouze koncového prvku původního sodíkového svítidla za moderní LED prvek) je třeba myslet na rozdílné technické parametry obou systémů a přizpůsobit tomu návrh (např. upravit pozici nově osazované světelné hlavy dle vyzařovací křivky tak, aby nové a často výrazně výkonnější svítidlo směrovalo světelnou energii rovnoměrně a pouze do osvětlovaného prostoru). Je přitom třeba zvážit nejen pořizovací, ale i provozní náklady.

Parametry osvětlení

Intenzita osvětlenosti vychází z místních podmínek. Zatímco na hlavních komunikacích je třeba z hlediska bezpečnosti zajistit určitou hladinu osvětlenosti po celou noc, v místech s nižší rychlostí dopravy, jako jsou boční ulice, pěší cesty či cyklostezky, je možné hladinu snížit.

Dále věnujme pozornost zajištění **rovnoměrnosti a vhodného směrování světla** do míst, kde je ho třeba. A naopak se snažme odstínit směry, kde může noční osvětlení rušit. Například svícení do obytných místností budov narušuje spánek jeho obyvatel. Dále je třeba eliminovat svícení do noční oblohy, jehož světlo je viditelné na obloze na vzdálenost mnoha desítek kilometrů. Nehledě na to, že se jedná o plýtvání elektrickou energií na osvětlení, které je zcela zbytečné.

Dalším parametrem osvětlení je **teplota chromatičnosti**. Je zcela nepřijatelné instalovat osvětlení s teplotou chromatičnosti vyšší než 4000 K, doporučuje se naopak teplota chromatičnosti nižší než 3000 K – tedy teplé bílé světlo. V noci to znamená světlo teplých tónů se sníženým podílem modrých vlnových délek. Studené bílé světlo je charakteristické pro denní dobu, v noci jej lze využívat pouze pro speciální účely na velmi omezený čas.

Efektové a slavnostní osvětlení

Různé druhy osvětlení nabízejí možnost využití k výtvarným efektům, pro zdůraznění významného objektu nebo pro speciální příležitosti. Světelné efekty je vhodné využívat po omezený čas, umocní to jedinečnost zážitku a neobtěžuje okolí nadměrným světelným smogem.

Pokud vás toto téma zaujalo a chtěli byste se o něm dozvědět více, doporučujeme následující dvě příručky, konkrétně *Jednoduchou osvětlovací příručku pro obce* a příručku *Jak na chytré veřejné osvětlení?*.

Inovativní trendy v oblasti veřejného osvětlení

*Oblast veřejného osvětlení se v poslední době stává atraktivní pro vývojáře nových technologií. Vznikají nové osvětlovací systémy, například **dynamické a biodynamické osvětlovací systémy** a **hybridní a ostrovní systémy**.*

Dynamické a biodynamické osvětlovací systémy
Negativní vliv nočního světla na přírodu společně se snahou o energetické úspory přináší chytré koncepty osvětlení, které v době nízkého provozu (např. 22 až 6 hodin, dle místních podmínek) snižují celkovou intenzitu osvětlení. Tím dochází nejen k výrazným úsporám energie, ale celý systém je také ohleduplnější k místním obyvatelům (veřejné osvětlení neruší v ložnicích) a ke všem živým organismům.

Hybridní a ostrovní systémy
V místech s problematickou dostupností elektrických rozvodů lze použít svítidla veřejného osvětlení, která jsou vybavena fotovoltaickými panely pro využití obnovitelné energie. Mohou to být instalace zcela autonomní – tzv. ostrovní systémy (tj. vybavené bateriemi a bez připojení do sítě). Pokud je možnost připojení do sítě, solární panely zajistí významnou část energie potřebné pro osvětlení, vzniká tzv. hybridní systém.

Vysvětlení principu biodynamického osvětlovacího systému
zdroj: ilustrativní foto

DEŠŤOVÁ VODA

Voda patří k největším fenoménům. Je velmi důležitá a podle způsobu začlenění do urbanizovaného prostředí plní různé funkce. Vodní prvky mohou mít přírodní charakter (potoky, rybníky, řeky) anebo mohou být umělé – kašny, fontány, vodotrysky, mlžítka apod.

Hospodaření s dešťovou vodou je další důležité a v současnosti velmi aktuální téma, nad kterým je potřeba se při rekonstrukci stávajících nebo při návrhu nových veřejných prostranství zamyslet. Zvyšující se procento zastavěnosti území výrazně snižuje schopnost vsakovat a zadržovat vodu v místě jejího dopadu. V současné době je dešťová voda primárně odváděna jednotnou kanalizační stokou do čistírny odpadních vod, kde je tato relativně čistá voda čištěna. Tento princip zvyšuje nároky na kapacitu čistírny odpadních vod. V lepším případě může být dešťová voda odváděna z veřejného prostranství oddílnou kanalizační stokou do blízkého vodoteče. V obou případech však dochází k odvádění dešťové vody (tedy přirozené závlahy pro vegetaci či přirozené dotace podzemních vod) mimo zastavěné území. Tím dochází nejen k ekologickým, ale i finančním problémům – je nutné používat mnohdy vzácnou pitnou vodu pro zálivku či kropení komunikací v horkých letních dnech. Proto je nezbytně nutné zvyšovat schopnost vsakování a retenci i v městském prostředí. Je vhodné dešťovou vodu zadržovat v místě jejího dopadu a nechat jí prostor se přirozeně zasáknout do podloží. K tomu slouží různá opatření, jako je upřednostnění propustných a polopropustných povrchů před nepropustnými (např. asfalt) či alespoň přirozené směrování vody z nepropustných ploch tak, aby srážková voda stékala směrem k zeleným plochám, do speciálních vsakovacích, retenčních nebo akumulačních objektů.

Voda ve městě: multidisciplinární přístup k modré a zelené infrastruktuře

Inovativní trendy podporující kvalitní růst stromů

V kapitole, která se věnovala stromům a vegetaci, jsme vyzdvihovali přínos zeleně na ochlazování veřejného prostranství. Modrá a zelená infrastruktura neodmyslitelně patří k přírodě blízkému hospodaření s dešťovou vodou – dešťová voda se zasakuje nejlépe v propustných, tj. zelených plochách, a naopak zeleň potřebuje ke svému životu a prosperitě zálivku, která jí zajišťuje potřebnou vláhu a živiny. Aby stromy prosperovaly, je nutné jim zajistit vhodné stanovištní podmínky, zejména dostatečně velký prokořenitelný prostor (ideálně 25 m³), nezhutněný substrát atd. Pokud vysazujeme stromy ve zpevněných plochách, kde navíc očekáváme zvýšený provoz, je vhodné zvážit možnost použití tzv. ***prokořenitelných buněk****.*

Prokořenitelný prostor - půdní buňky, drenáže

zdroj: www.greenmax.cz

PODZEMNÍ ČÁST

Veřejné prostranství má svou nadzemní i podzemní část. Zatímco nadzemní část je na první pohled patrná a je předmětem diskuzí mezi zástupci obce a jejími obyvateli, podzemní je skrytá, do značné míry však ovlivňuje vzhled celého prostoru.

Pod povrchem jsou umístěny sítě technické infrastruktury či další prvky a objekty, které jsou chráněny zákonem. Ten vymezuje ochranná a bezpečnostní pásma technické infrastruktury, v nichž není možné nebo je procesně, technicky i finančně velmi komplikované povolovat umístění jiných podzemních objektů či vysazení vzrostlých stromů. Doporučujeme při umisťování těchto sítí důsledně vyžadovat nejen jejich vzájemnou koordinaci, ale také přemýšlet o tom, jak by měla v budoucnu vypadat nadzemní část veřejného prostranství, např. kde budou umístěny stromy, kde vodní či různé umělecké prvky atd.

Praktické je také koordinovat činnost různých správců technické infrastruktury v území tak, aby opravy a přeložky jejich sítí probíhaly ideálně ve stejném období. Tím se předejde častým uzavírkám komunikací a chodníků, které komplikují život obce.

DĚTSKÁ HŘIŠTĚ A SPORTOVIŠTĚ

Dětská hřiště jsou další neodmyslitelnou součástí veřejného prostoru. Při navrhování by se z nich neměla stávat samostatná oddělená místa, naopak by měla příjemně zapadat do okolí a prakticky na něj navazovat.

Co zohlednit při výběru dětského hřiště?

Hřiště je vhodné umisťovat zejména v obytných částech obcí, poblíž škol a školek, v dostatečné vzdálenosti od rušné komunikace anebo je třeba zajistit oddělení od dopravního prostoru. Při vhodném koncepčním řešení zeleně můžeme docílit příjemného mikroklimatu místa, které nabídne pobyt jak ve stínu, tak i na slunci. Zeleň je ale také možné využít jako součást hry – pro různé tunely, schovávačky, lezení na stromy atd.

Dětské hřiště U Českých loděnic, Praha 8
zdroj: foto autor

Dětské hřiště a zahrada v přírodním stylu MŠ Přibyslavice, Brno - venkov
zdroj: https://www.pribyslavice.net/fotogalerie/detske-hriste-zahrada-v-prirodnim-stylu-ms-pribyslavice

Dětská hřiště by měla už na první pohled děti lákat k pobytu venku, k průzkumu, ukrývání, ke hře. Není nutné používat umělé materiály a křiklavé barvy, které děti častokrát ani neocení. Lepší je klást důraz na použití přírodních materiálů a podpořit tak interakci dětí s přírodou. Také není zapotřebí volit povrchový materiál z umělé pryže, vhodnější jsou hlína, mlat, tráva či kůra.

Děti nejvíce nadchnou interaktivní prvky, baví je objevovat, zkoumat, tvořit a měnit. K tomu úplně jednoduše poslouží písek, kamínky, kůra, šišky, klacky atd. Také voda v jakékoliv formě (potůček, louže, pumpa, vodopád) je často velice oblíbeným prvkem. Unifikovaná věž s prolézačkou a klouzačkou je fajn, ale zabaví dítě jen na pár minut. Důležité je upozornit na to, že dětská hřiště podléhají různým normám a také kontrolám. Proto doporučujeme, aby návrh zpracoval odborník, čímž předejdete možným budoucím komplikacím při úrazu během hry.

Z rozsáhlé studie ve Vancouveru vyplynulo, že tradiční a finančně náročné herní prvky na hřištích děti téměř nevyužívají. Ukázalo se, že:

87 % času si jich děti nevšímají,
v 5 % je zapojují do hry s okolními materiály (kamínky, klacíky apod.),
ve 4 % času si hrají pod nimi,
ve 3 % je využívají, jak bylo zamýšleno
a v 1 % jim slouží coby vyhlídka.

Zdroj: Asociace Loci

Jaké jsou další alternativy volnočasových aktivit?

Při tvorbě konceptu dětského hřiště je důležité myslet i na to, kdo všechno jej používá. Nejsou to totiž pouze děti v různých věkových kategoriích (batolata, školkové či školní děti), ale i dospívající, dospělí a senioři, kteří přicházejí jako doprovod. Proto je dobré v prostoru hřiště zajistit dostatek laviček, a to nejlépe ve stínu. Příjemným oživením může být stánek s drobným občerstvením, veřejnými toaletami nebo alespoň pítkem.

Součástí veřejného prostoru jsou samozřejmě také různá netradiční sportovní hřiště, mezi něž řadíme workoutová hřiště, dopravní hřiště, skateparky, trampolíny, hřiště pétanque atd. Ta jsou atraktivní pro starší věkové skupiny (dospívající, dospělí, senioři), na které se ve veřejném prostranství mnohdy zapomíná či se pro ně realizují pouze fádní pobytová místa, jako například lavičky.

Prosím, nezapomínejte na mládež, které často chybí možnost vyžití ve veřejném prostoru.

Dětské hřiště park Stromovka, Humpolec
zdroj: foto autor

Workout a parkour, Výstaviště, Praha 7
zdroj: vystavistepraha.eu

Shrnutí obecných pravidel pro realizaci různých typů hřišť ve veřejném prostoru:

- Bezpečné oddělení od rušných komunikací
- Možnost volby (stín či slunce)
- Dostatek míst k posezení
- Vhodné materiálové řešení
- Interaktivní prvky
- Vodní prvky, pítka, mlžítka
- Vhodná zeleň (např. s nejedovatými plody a listy)
- Nezapomínat na normy
- Nezapomínat i na další věkové skupiny

PIETNÍ MÍSTA

Pietní místa nás propojují s minulostí, s významnými událostmi v obci, jsou vzpomínkou na naše předky. Mnohdy to jsou mystická místa, která vedou v této zrychlené době ke zklidnění a zamyšlení. I díky tomu podvědomě rozvíjejí vztah obyvatel k místu, a tedy i k obci, proto si zaslouží, aby jim byl věnován adekvátní a kultivovaně ztvárněný prostor.

Pietní místa jsou něčím výjimečným, dominantou v prostoru, která by měla přitahovat pozornost návštěvníků i obyvatel. Zvýšení atraktivity je možné docílit kvalitním architektonickým ztvárněním – důrazem na údržbu prostoru, volbou vhodných, zpravidla přírodních materiálů, vysazením kvetoucího záhonu, který vytvoří „záda" pomníkům, či výsadbou vzrostlých stromů, jež umocní dominantní efekt. Je třeba se také zamyslet nad okolím pietního místa a snažit se vymístit z něj prvky, které mohou celkový dojem narušit. Nejčastěji se jedná o nevhodně umístěné parkoviště, kontejnery na tříděný odpad či jiné prvky, které zakrývají přímý pohled na pietní místo.

Jak přistupovat k různým pietním místům?

Mezi pietní místa nejčastěji řadíme pomníky, hřbitovy, kaple, ale i drobná zastavení v krajině a níže se budeme věnovat právě jim a jejich specifikům. Jistě byste však ve své obci uměli vyjmenovat i další prvky, které by bylo možné do této kategorie zařadit.

Pomníky, památníky a sochy významných osobností je vhodné v zatravněné ploše zdůraznit zpevněným povrchem. Postačí relativně malá plocha, ale prostor tím ihned získá na estetice, důrazu a kultivovanosti. Vegetace, ideálně kvetoucí záhony, by neměla přerůstat a vytvářet neprostupnou bariéru, ale naopak by měla přitahovat pozornost okolí.

U vstupu do **kaple** je také žádoucí zpevněný povrch, ideální je použít velkoformátovou dlažbu z kamene typického pro vaši lokalitu. Dominanci prostoru umocní vzrostlé stromy se zajímavým květenstvím na jaře či zbarvením listů na podzim. Je třeba se zamyslet, jaké je vhodné místo pro výsadbu stromů, jaké výšky v průběhu času dosáhnou, jaká bude výška kmene i tvar a velikost koruny, aby v budoucnu nezakrývaly průčelí kaple.

Hřbitovy jsou specifickým prostorem, který nebývá považován za veřejné prostranství, zvláště v menších obcích. Přitom vhodně upravené hřbitovy poskytují prostor pro odpočinek, zamyšlení a jsou jedním z turisticky navštěvovaných míst. Vzhledem k tomu, že jsou mnohde umístěny při kostele v centru obce, jsou využívány jako každodenní cesta obyvatel z okrajových částí obce na náves (např. Blatnice pod sv. Antonínkem). Z estetického hlediska je vhodné obehnat hřbitovy vyšší kamennou zdí, která zajistí soukromí návštěvníkům hřbitova. Materiály prioritně volíme tradiční přírodní, vycházející z dané lokality. Do prostoru můžeme umístit i vhodný mobiliář, např. lavičky. Vegetace je převážně zastoupena popínavými či půdopokryvnými rostlinami i vzrostlými stromy. V jejich případě je vhodné volit takové odrůdy, které nebudou významně znečišťovat pomníky a hroby extrémním spadem pylu, květů či plodů. V neposlední řadě je třeba nejen myslet na celkovou údržbu prostoru, ale i zajistit péči o opuštěné pomníky a hroby.

Za **zastavení v krajině** můžeme považovat například lavičku při polní cestě s výhledem do kraje nebo pomník či křížek v krajině. Je možné obnovovat původní zaniklá či neudržovaná místa nebo vytvářet místa nová. Pokud se rozhodneme pro realizaci nového místa, volíme takové, které bude dostatečně atraktivní a v budoucnu využívané obyvateli obce i turistickými návštěvníky. Ideálně se takové místo nachází při lesních či polních cestách, které jsou již nyní využívány, má výhled na zajímavé architektonické či přírodní prvky v krajině, je klidné a dostatečně vzdálené od silnice. Ideální je tato zastavení doplnit vzrostlým stromem, který bude zajišťovat ochranu před sluncem i deštěm.

Pietní místo Kunčí, Slatiňany
zdroj: Med Pavlík Architekti; foto: Tomáš Kubelka

NEBOJTE SE DOČASNÝCH ZMĚN

Představte si, že se nacházíte ve chvíli, kdy v obci proběhlo zjišťování potřeb obyvatel na základě » přílohy č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství a vy z něj máte k dispozici základní data. Víte, co obyvatelům vaší obce chybí, o co by měli zájem. Než výstupy z participace odložíte do složky, kde schraňujete další podklady pro formulaci zadání, zamyslete se, zda tato data nemůžete využít již nyní.

K realizaci kvalitního veřejného prostranství vede ještě dlouhá cesta[2]. Malá a dočasná proměna místa může být vhodným způsobem, jak si ověřit, zda vaše nebo architektovy představy o prostoru budou opravdu fungovat. Začít můžete opravdu drobnými nebo dočasnými změnami, které v budoucnu mohou být velkým přínosem pro fungování celého prostoru a zároveň přispět k lepšímu přijetí navrhovaných změn obyvateli obce.

Podpora aktivních obyvatel

Žádoucí je podporovat iniciativní obyvatele, kteří mají zájem pořádat akce pro druhé nebo organizovat sousedská setkání. Podpořte je při konání sportovních či kulturních akcí pro dospělé i pro děti, nabídněte jim například možnost bezplatného pronájmu venkovního nábytku.

Dočasná proměna místa

Formou dočasné podpory místa je vhodné podpořit některý z podniků, který se v něm nachází. Například můžete za symbolickou částku pronajmout část veřejného prostoru místní restauraci, která ho využije jako venkovní zahrádku. Případně se můžete pokusit nevyužívanou a zanedbanou část veřejného prostranství proměnit v dočasnou kavárnu či „dětské hřiště". Takové využití místa přiláká pozornost a může se tak stát vhodným nástrojem pro informování obyvatel o plánovaném záměru.

Dočasná kavárna, České Budějovice
zdroj: foto autor

Dočasná tramvajová zastávka
zdroj: foto autor

2 Tvorba zadání, hledání vhodného zpracovatele studie i dalších fází projektové dokumentace i samotná realizace stavebních úprav.

FORMULÁŘ PRO ZHODNOCENÍ VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ PŘÍMO NA MÍSTĚ

Tato příloha je určena vám, zástupcům obce, kteří by rádi přispěli k proměně veřejného prostranství. Přestože nepatříte mezi odborníky z řad architektů či urbanistů, vyplněním následujícího formuláře máte příležitost se jimi na krátkou dobu stát. Návodné otázky vám pomohou nahlédnout na prostor jinýma očima, tj. očima odborníků.

Ideální je formulář vyplnit přímo v prostoru, který má projít proměnou. Naše vzpomínky mají totiž tendenci místo idealizovat, dělat ho lepším, než ve skutečnosti je. Pokud se budete nacházet přímo v něm a při odpovídání na otázky se budete rozhlížet kolem, budete mnohdy překvapeni různými nástrahami nebo nevhodným řešením, které tak trochu upozaďujete. **Přílohu má tedy největší smysl vyplnit v případě proměny již existujícího veřejného prostranství.** Z toho důvodu je tato příloha určena především pro postupy B) Návrh konkrétního veřejného prostranství a C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných.

Formulář je univerzální pomůckou pro nahlédnutí na daný prostor optikou architekta nebo urbanisty a simuluje jeho myšlenkový postup při odborném hodnocení určitého veřejného prostranství. Přiblíží vám, na co vše se takový odborník dívá, co hodnotí a co vše se snaží zachytit. **Vyplnění formuláře nenahrazuje odborné zhodnocení místa expertem, ale měl by vám ukázat, co vše je u veřejných prostranství nutné brát v potaz a o jak komplexní záležitost se jedná.** Dalším cílem vyplnění je **podpora vaší představivosti a přemýšlení nad prostorem tak, abyste se stali rovnocennějším partnerem pro jednání s architektem či urbanistou**, až budete řešit jejich zapojení do plánování proměny konkrétního veřejného prostranství a formulovat vaše představy a požadavky.

V následujících bodech najdete doporučený postup k vyplnění formuláře, které vám nezabere více než **30 minut**:

- **Formulář si vytiskněte a vydejte se s ním, tužkou a podložkou přímo do veřejného prostranství**, nad jehož proměnou uvažujete.
- **Do vyplňování formuláře se pusťte, až dorazíte na místo.**
- Mějte na paměti, že **jde o zhodnocení současného stavu veřejného prostranství**, snažte se oprostit od zamýšlených plánů a pokuste se je nepromítat do svých odpovědí na jednotlivé otázky.

V ideálním případě poproste i další kolegy z obce, které toto téma zajímá, ať nezávisle na sobě zkusí formulář vyplnit, a pak si své názory a komentáře porovnejte. Při těchto diskuzích určitě odhalíte velké množství otázek a záležitostí, které bude potřebné řešit a diskutovat. Všechno si zapište. Témata pak můžete otevřít jak při komunikaci se zpracovatelem zadání studie (architekt, urbanista, úřad územního plánování atd.), tak při participaci s veřejností (viz *» příloha č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství*).

> i
>
> *Formulář má sloužit výhradně zástupcům obce, kteří mají proměnu veřejného prostranství na starosti a kteří se o tuto problematiku zajímají, nikoliv ke zjišťování potřeb obyvatel. Tipy a způsoby zapojení obyvatel najdete v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.*

1. O jaké VEŘEJNÉ PROSTRANSTVÍ se (dle typologie) jedná? *Zaškrtněte.*

☐ náměstí	☐ náves	☐ lokální veřejné prostranství (lokální náměstí)
☐ sídlištní prostory	☐ příměstský rekreační les	☐ městská zahrada
☐ park	☐ ulice	☐ nábřeží
☐ dětské hřiště	☐ jiné specifické prostory, *popište:*	☐ hřbitovy

2. Jak hodnotíte VYUŽÍVANOST A FUNKCE tohoto veřejného prostranství?

2.1 **Čeho si** v tomto prostranství **všimnete jako první, když do něj přicházíte či přijíždíte? Proč?** *Vypište:*

2.2 Je toto prostranství **navštěvované, využívané**? **Proč**? **ANO / NE / NĚKDY**

2.3 **Jaké různé skupiny** lidí ho **navštěvují** (např. dle pohlaví, věku, chodci, cyklisté, in-line bruslaři, lidé se psy, lidé bez domova atd.)? *Vypište:*

2.4 **Jaké různé aktivity** zde návštěvníci provozují? *Vypište všechny možné aktivity a konkrétní akce, události:*

2.5 **Jaké funkce toto prostranství plní?** *Zaškrtněte všechny funkce:*

- ☐ **pobytová** (lavičky, pikniková místa, dětské hřiště)
- ☐ **rekreační** (vysoký podíl zeleně, který vybízí k trávení času)
- ☐ **reprezentativní** (prostor má vazbu na významné budovy v obci – kostel, obecní úřad)
- ☐ **pietní, duchovní** (kostel, památník, boží muka v krajině, hřbitov)
- ☐ **komerční** (vysoký podíl obchodů a služeb ve vstupních podlažích zástavby)
- ☐ **společenská** (místo konání kulturních a sportovních akcí pořádaných obcí, spolky či aktivními obyvateli)
- ☐ **sportovní** (hřiště, workout, vhodné podmínky pro koupání, běh, jízdu na kole/in-line bruslích)
- ☐ **dopravní, propojující** (dominantní je provozní funkce, místní komunikace, parkoviště)
- ☐ **jiné** – vypište:

2.6 Má toto prostranství **potenciál rozvinout další funkce**, které by mohlo plnit do budoucna? **ANO / NE**
Pokud ano, **jaké** a **proč**:

2.7 Jsou některá **místa** v tomto prostranství **opuštěná**? **ANO / NE**
Pokud ano, **která** a **proč**:

2.8 Co by se zde podle vás mělo **vylepšit** či co zde **chybí**? *Vypište, co a proč:*

3. Jak v tomto veřejném prostranství hodnotíte BEZPEČNOST POHYBU CHODCŮ/ CYKLISTŮ?

Přecházení silnice je přehledné a bezpečné, a to i pro děti.	**ANO / NE / NĚKDE**
Před vstupy do objektů je dostatek prostoru.	**ANO / NE / NĚKDE**
Chodníky mají dostatečnou šířku, pohodlně zde projdou dvě dospělé osoby vedle sebe.	**ANO / NE / NĚKDE**
Intenzita dopravy je nízká.	**ANO / NE / NĚKDE**
Je zde cyklostezka, nebo je intenzita dopravy tak nízká, že cyklostezka tu dle mého názoru není potřeba.	**ANO / NE / NĚKDE**

4. Jak hodnotíte MÍRU POSKYTOVANÉHO KOMFORTU A POHODLÍ tohoto veřejného prostranství?

4.1 **Jak byste** vlastními slovy **popsal/a toto veřejné prostranství** a **proč**? *Vypište:*

4.2 Zaškrtněte **prvky**, které toto **prostranství dělají výjimečným**.

Prvky ve veřejném prostranství	Je jim **věnován dostatečný prostor**?	*Poznámky*
Kostel	**ANO / NE**	
Kaple	**ANO / NE**	
Boží muka	**ANO / NE**	
Vodní prvek	**ANO / NE**	
Umělecké dílo	**ANO / NE**	
Stromy, keře	**ANO / NE**	
Ostatní zeleň	**ANO / NE**	
Dětské hřiště	**ANO / NE**	
Památník významných událostí	**ANO / NE**	
Restaurace	**ANO / NE**	
Restaurace se zahrádkou ve veřejném prostoru	**ANO / NE**	
Obchody a služby	**ANO / NE**	
Jiný:	**ANO / NE**	
Jiný:	**ANO / NE**	
Jiný:	**ANO / NE**	

4.3 **Pořizují návštěvníci** v tomto prostranství **fotografie**? **ANO / NE / NĚKDE**
(Pozn.: nejen v dobu, kdy provádíte toto pozorování, zamyslete se, zda jste nějaké fotografie z tohoto prostranství neviděl/a na sociálních sítích nebo která místa jsou natolik atraktivní, že byste si je právě teď vyfotil/a apod.)

Pokud ano či někde, **v jakých místech** konkrétně *(pokud to jsou místa uvedená v tabulce prvků výše, udělejte u nich hvězdičku)*:

4.4 **Láká** toto prostranství návštěvníky **k zastavení či pobytu**? **Proč**? **ANO / NE / NĚKDE**

4.5 Pokud se v prostranství nachází **pobytová místa**, mají návštěvníci **možnost výběru** (na slunci, ve stínu, u cesty, v zeleni apod.)? **ANO / NE / NĚKDE**

4.6 Je toto prostranství **čisté, bez volně pohozených odpadků**? **ANO / NE / NĚKDE**
Pokud ne či někde, **v jakých místech** konkrétně:

4.7 **Působí** následující **prvky** v tomto prostranství **dojmem, že jsou udržované**?		Jak hodnotíte jejich **estetickou kvalitu na škále od 1 do 5**?	*Poznámky:*
Stromy, keře a ostatní zeleň	**ANO / NE / NĚKDE**		
Povrchy	**ANO / NE / NĚKDE**		
Mobiliář			
opravené, čisté lavičky	**ANO / NE / NĚKDE**		
vyprázdněné odpadkové koše	**ANO / NE / NĚKDE**		
doplněné sáčky na psí exkrementy	**ANO / NE / NĚKDE**		
opravené, čisté informační tabule	**ANO / NE / NĚKDE**		
opravené další prvky, *uveďte jaké:*			

5. Jak hodnotíte PŘÍSTUPNOST a DOSTUPNOST tohoto veřejného prostranství?

5.1 Dostanou se tam **lidé bez problémů pěšky**, je snadno a pohodlně dostupné pro pěší? **ANO / NE / NĚKDE**

Pokud ne, **proč** (např. dostatečná šířka chodníků, nedostatek přechodů, logicky umístěné přechody, velký provoz atd.):

5.2 Dostanou se tam **lidé bez problémů na kole**, je snadno a pohodlně dostupné pro cyklisty? **ANO / NE / NĚKDE**

Pokud ne, **proč** (např. velký provoz, úzké silnice atd.):

Je v okolí tohoto prostranství **dostatek stojanů na kola**? **ANO / NE / NĚKDE**

5.3 Je **snadno a pohodlně dostupné i pro lidi se zvláštními potřebami** (např. maminky s kočárky, malé děti, senioři, vozíčkáři, nevidomí atd.)? **ANO / NE / NĚKDE**

Pokud ne, **proč** (např. vysoké obrubníky, rozbité přístupové cesty, nedostatečná šířka chodníků atd.):

ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI DO PLÁNOVÁNÍ PROMĚNY VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ

Vytvářet atraktivní veřejná prostranství pro své obyvatele by mělo být v zájmu vedení obcí. Když mluvíme o atraktivnosti veřejných prostranství, nemyslíme tím jen estetiku jejich architektonického ztvárnění, ale zejména vytvoření příjemného prostoru, který bude v prvé řadě naplňovat potřeby jeho budoucích uživatelů, tedy místních obyvatel. Proto **je zásadní zapojení místních obyvatel, zástupců a členů spolků, organizací i podniků a důležitých vlastníků pozemků především při přípravě zadání studie veřejného prostranství.** Ti všichni **jsou totiž experti na život v obci** a dokážou říct, co jim v obci schází, s čím jsou (ne)spokojeni a co se jim (ne)líbí – je dobré si uvědomit, že veřejná prostranství je záhodné řešit v kontextu celé obce. Také se od místních můžete dozvědět nebo si ověřit vlastní předpoklady ohledně vnímání a působení současného stavu veřejných prostranství v obci a zmapovat konkrétní důvody, proč (ne)jsou navštěvována. Výhodou poznatků vzešlých z participativních aktivit s místní komunitou, které se týkají veřejných prostranství, je to, že vám můžou přinést další podněty ke zlepšení života v obci.

Každá obec i veřejné prostranství je unikátní a existuje spousta nástrojů, které slouží k zapojení veřejnosti. Proto **je vhodné konkrétní podobu participativního procesu, jeho postup, formu a kombinaci nástrojů probrat s odborníkem na participaci – facilitátorem, sociologem či jiným sociálním vědcem**. I když se na počátku některé úkoly zdají být banální, později se můžou ukázat jako zásadní (např. správná formulace otázek do dotazníku nebo pro rozhovor).

Tato příloha vám nabízí základní přehled toho, na co nezapomenout při zapojení obyvatel a dalších zainteresovaných stran (místní podniky, organizace, spolky atd.) pro zjištění jejich potřeb, což vám bude nápomocné i při jednání s odborníkem na participaci. Znovu zde připomínáme, že cílem metodiky a jejích příloh není udělat z vás experty v oblasti urbanismu nebo společenských věd, ale podpořit vás v tom, abyste se stali jejich rovnocennými partnery při společných jednáních. **I tato příloha tak hlavně inspiruje a připomíná, na co je dobré při diskuzích ohledně zapojování veřejnosti nezapomenout.**

Metody participace a jejich konkrétní provedení se budou drobně lišit podle toho, jestli chceme řešit jedno konkrétní veřejné prostranství v obci, nebo jestli se chceme dívat na větší území či na všechna veřejná prostranství v obci – s jejich výběrem a formulací cílů jednotlivých participativních aktivit vám poradí právě odborník na participaci. **Vždy ale doporučujeme zjišťovat širší vztahy – i když řešíme např. jedno konkrétní náměstí, jeho využití a proměna může navazovat na to, co lidem v obci chybí obecně** (větší veřejné akce, farmářské trhy, infrastruktura pro cyklistiku atd.).

Už jsme si řekli, že **místní jsou odborníky na život v obci, nejsou ale experty na rozmístění laviček, košů, budov či konkrétní podobu prostranství, to už je práce architekta či urbanisty**. Tomuto by se měly podřídit všechny otázky a setkání, které v rámci zapojování veřejnosti provedete.

A co vás na následujících stránkách čeká? Nejdříve seznámení s tím, co je potřeba mít při plánování zapojení veřejnosti na paměti, proč je dobré spolupracovat s odborníkem na participaci a na co nezapomenout při oslovování obyvatel. Příloha pak pokračuje popisem ověřených participativních metod a s nimi souvisejícími doporučeními i příklady.

Co je potřeba mít na paměti při plánování zapojení veřejnosti

- V případě plánování proměny veřejných prostranství **je nutné zapojit veřejnost ve fázi přípravy zadání studie, tedy ještě před tím, než dojde k vypracování konkrétních návrhů** (před fází vyhlášení veřejné zakázky nebo soutěže). **Jedině tak můžou architekti či urbanisté zohlednit a zapracovat názory a postřehy místních do svých návrhů řešení.** Je ale také možné i dále v zadání veřejné zakázky nebo soutěže vyžadovat doplnění hlubších informací po samotném zpracovateli.

- **Proces zapojení veřejnosti do přípravy zadání studie sice nějaký čas trvá, ale rozhodně se ho vyplatí podstoupit, pokud je cílem vytvoření atraktivních a užívaných veřejných prostranství.** Nezapomeňte toto trpělivě vysvětlovat všem, které do procesu zahrnujete (veřejnosti, spolkům, úředníkům atd.).

- Proto **si už na začátku udělejte alespoň přibližný harmonogram participativních aktivit** jak pro sebe, tak i pro obyvatele. Tak můžete již v počátečních fázích (např. při distribuci dotazníků nebo setkání nad mapou) zvát obyvatele na veřejná setkání a další návazné aktivity.

- **Participativní aktivity je vhodné plánovat mimo období prázdnin a různých svátků.** Dalším naším ověřeným doporučením je **pořádat participativní aktivity venku, přímo v daných veřejných prostranstvích** – pokud to tedy jejich náplň a počasí dovolí (zvláště se nám osvědčily procházky po veřejných prostranstvích). Lidé dokážou o veřejném prostoru, jeho podobě a užívání lépe a konkrétněji mluvit ve chvíli, kdy se na něm přímo nacházejí.

- Pokud mají veřejná prostranství v obci fungovat, **snažte se do jejich plánování zapojit co nejširší spektrum místních**. Získáte tak pohled nejrůznějších lidí, což zajistí to, že veřejná prostranství budou dobře sloužit všem. S pozvánkami a šířením informace o setkání vám také mohou pomoci místní spolky, firmy, školy atd.

- Proto **je nutné plánované participativní aktivity srozumitelně a dostatečně komunikovat prostřednictvím různých kanálů**, které má obec k dispozici, nebo i přes místní organizace tak, aby se informace dostala k co nejširšímu okruhu lidí (např. prostřednictvím zpravodaje, webových stránek či profilu obce na sociálních sítích, obecních akcí s konzultačním stánkem atd.).

- Je důležité mít na paměti, že **zapojení místních je nezbytné provádět nejen v zárodcích projektu, ale i v jeho průběhu a na jeho konci**. Zatímco zapojení veřejnosti na začátku projektu slouží hlavně ke sběru informací, prostřednictvím aktivit v průběhu je veřejnost také informována (o již získaných poznatcích a dalších záměrech) a třeba i zapojována do plánování konkrétnější podoby veřejných prostranství (můžou s ní být např. ověřovány ukázky mobiliáře či zeleně z jiných míst).

    - **Jakmile veřejnost zapojíte už v počátcích projektu**, např. prostřednictvím setkání nad mapou, veřejných diskuzí, procházek či dotazníků/ankety, **podchytíte postřehy a potřeby obyvatel**, které mohou být včas zakomponovány při přípravě zadání a podkladů.

    - **V průběhu projektu je pak dobré veřejnost obeznámit o nabytých poznatcích**, které tak mohou být doplněny či upřesněny, **a zároveň je informovat o dalším postupu** v kontextu řešených veřejných prostranství v jejich obci, a to prostřednictvím veřejných diskuzí, setkání a procházek.

- Nezbytné je také **účastníkům dané participativní aktivity vždy vysvětlit, co je jejím účelem, aby nedošlo k falešným dojmům a očekáváním**, že se přímo podílejí na (spolu)navrhování veřejných prostranství (např. rádi bychom si s vámi popovídali o tom, jak se vám tu žije; cílem dnešního setkání je představit návrh veřejného prostranství…). Právě **nenaplněná očekávání bývají častým kamenem úrazu při závěrečných prezentacích konečných návrhů**.

- Někdy se také může hodit **spojit participativní aktivitu k získávání podnětů k veřejnému prostranství s širším zjišťováním potřeb** (např. na služby v obci, fungování úřadu). Jednak obyvatele nebudeme moc často zahlcovat dotazníky, veřejnými setkáními či jinými formami zjišťování názorů a zpětné vazby a jednak to pomůže zvýšit míru zájmu a účasti na daných participativních aktivitách.

„Mile mě překvapilo, že se procházky po veřejných prostranstvích účastnilo relativně dost lidí, asi 30. Myslím, že tomu pomohlo i to, že jsme procházku naplánovali na stejný den, kdy proběhlo i setkání s místními obyvateli ohledně změny názvů ulic v naší obci."

PhDr. Ivana Plechatá,
místostarostka obce Hrusice

Tipy, co je možné udělat ke zmírnění finanční náročnosti participativních aktivit:

- *Aktivity koordinuje určený pracovník v obci (oproti externí firmě) a sociologa/facilitátora využijete jen pro některé z aktivit (veřejná setkání, setkání se zainteresovanými stranami).*
- *Využijte odborníka na participaci pouze na začátku procesu při plánování aktivit a při konkrétních setkáních a jejich facilitaci.*
- *Využijte místních lidských zdrojů, například místního facilitátora, odborníka na zapojovaní zainteresovaných stran, sociologa nebo psychologa.*
- *Využijte místní studenty relevantních oborů při získávání dat (např. při provádění rozhovorů), případně i žáky vyšších ročníků středních škol.*
- *Oslovte blízkou univerzitu a relevantní katedru/institut a požádejte je o pomoc s celým procesem. Například celé zjišťování potřeb bude možné po domluvě s vyučujícími navázat na relevantní semestrální kurz (např. „Kvalitativní výzkum") jako případovou studii/praxi pro studenty.*

ÚLOHA ODBORNÍKA NA PARTICIPACI – FACILITÁTORA/SOCIOLOGA

S odborníkem na participaci (facilitátorem, sociologem či jiným sociálním vědcem) **proberte celý proces zapojení veřejnosti od návrhu postupu až po vedení konkrétních participačních aktivit nebo s ním konzultujte dílčí témata** (např. způsob vedení či moderování setkání s veřejností, vhodné participativní aktivity, tvorbu osnovy rozhovoru či dotazníku, nejvhodnější komunikační kanály k oslovení co nejširší veřejnosti atd.).

Funkci facilitátora, tzn. toho, kdo má na starosti vedení či moderování setkání s veřejností, by neměl **zastávat nikdo z vedení obce**, tedy žádný z místních politiků. Hrozí totiž, že se diskuze stočí k ožehavým (politickým) tématům ve vaší obci a původní téma dané aktivity, kterým měla být veřejná prostranství, nebude probráno tak, jak bylo zamýšleno. Ke spolupráci můžete oslovit obyvatele z řad sociálních vědců, psychologů či studentů těchto oborů.

Na veřejných setkáních a skupinových procházkách by měl být kromě odborníka na participaci přítomen další člověk, který bude mít za úkol zapisovat všechny vyřčené podněty a náměty z řad veřejnosti (může to být úředník, ale nikoliv politik). Často se však stává, že připomínky veřejnosti jsou zapisovány jen heslovitě nebo jsou zaznamenány jen ty, které se zapisujícímu jeví jako zajímavé – zápis by ale měl být co nejpodrobnější a je tedy potřeba zaznamenat opravdu všechno, co bylo vyřčeno (např. nejen konkrétní problém, jako je nedostatek odpadkových košů v lesoparku, ale celé vyjádření daného člověka, i když se zapisujícímu zdá jako banální). Užitečné je skupinová setkání pro jistotu nahrávat.

Závěry z participativních aktivit pro veřejnost je vhodné zveřejnit v místním periodiku, případně prostřednictvím dalších informačních kanálů obce. Obyvatele, kteří se setkání zúčastnili, bude jistě zajímat, zda ostatní měli stejný pohled, zda se shodovali v základních potřebách a očekáváních na proměnu veřejného prostranství. Ostatním obyvatelům můžete dát najevo, že setkání opravdu proběhlo, jaké byly jeho výstupy, a tím je motivovat k účasti na dalším participativním setkání. **Proberte s odborníkem na participaci podobu těchto výstupů.**

Protože výstupy z participativních aktivit by měly být využity k formulaci zadání studie, je vhodné do přípravy procesu participace zapojit také architekty či urbanisty. Ze společné diskuze vyplynou cíle zapojení veřejnosti a otázky, které je potřeba zodpovědět. Architekti budou otázky směřovat přímo k problémům konkrétního veřejného prostranství, sociologové jejich otázky upraví, zobecní a převedou do srozumitelné roviny pro všechny obyvatele. Vynecháním architektů či urbanistů z tohoto tandemu při přípravě participativních aktivit by mohlo mít za následek nesrozumitelnost výstupu pro tyto technické obory a přílišnou obecnost, která by jim nebyla odpovědí na (dle jejich názoru) palčivé problémy v prostoru. **Zjednodušeně by se dalo říct, že architekt ví, na co se potřebuje ptát, odborník na participaci se umí ptát srozumitelně a „nenavádět" k určitým odpovědím.**

Setkání s obyvateli vedené socioložkou
zdroj: ČVUT UCEEB

Setkání vedené facilitátorem
zdroj: ČVUT UCEEB

JAKÉ SKUPINY OSLOVIT K ZAPOJENÍ DO PLÁNOVÁNÍ VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

Je potřeba zapojit co nejširší veřejnost – veřejná prostranství mají sloužit všem, navíc většina lidí má k veřejným prostranstvím ve své obci co říct, protože jsou součástí místa, kde žijí, kde se dennodenně vyskytují. **Na některé skupiny obyvatel se ale často zapomíná, a to hlavně na děti a mládež** (tipy na jejich zapojení najdete v tabulce níže) **a na vyloučené sociální skupiny**.

Proto je dobré si **na začátku projektu ujasnit, kterých všech skupin se proměna veřejných prostranství může týkat**, od kterých je potřeba získat zpětnou vazbu, a mít při plánování participativních aktivit na paměti, že je dobré je uspořádat na různých místech obce (např. prostřednictvím osadních výborů) právě s ohledem na cílové skupiny.

Zde uvádíme **možné cílové skupiny k zapojení**:
- Obyvatelé obce (napříč věky – nezapomínejte na děti a mládež – a oblastmi obce, kde bydlí)
- Uživatelé obce (např. dojíždějící za prací, obyvatelé okolních obcí, které využívají služby vaší obce, zahrádkáři, chataři, lufťáci)
- Zástupci obce
- Místní instituce (vzdělávací, kulturní, zdravotnická zařízení apod.)
- Místní organizace, sdružení, spolky
- Místní podnikatelé

Zapojení zástupců místních institucí, organizací, sdružení, spolků i podnikatelů sídlících (nejen) v blízkosti řešených veřejných prostranství **může přinést hned několik výhod**:
- **Zprostředkování jiného pohledu na danou problematiku a zjištění, jak funguje jejich instituce, organizace či firma a jejich klientela vzhledem k daným veřejným prostranstvím** (dostupnost, využití veřejného prostranství a jeho propojenost s okolními částmi).
- **Rozšíření povědomí o daném záměru, o konání konkrétních veřejných aktivit apod.** (např. skrze sdílení plakátku o dané akci v místě jejich působiště, na sociálních sítích) a také získání kontaktu na další osoby, které je vhodné oslovit a požádat je o jejich názor.
- **Rozvíjení možnosti budoucí spolupráce při realizaci, chodu či údržbě veřejného prostranství**, zejména v případě, pokud to je v daných veřejných prostranstvích adekvátní. Zapojit se mohou žáci místní ZŠ/SŠ/DDM tak, že například v rámci některých vyučovacích hodin či kroužků zasadí květiny, budou je pravidelně zalévat apod.

Jak zapojit do plánování veřejných prostranství děti a mládež?

Na děti a náctileté se při zapojování veřejnosti často zapomíná, i když by veřejná prostranství měla sloužit i jim. *Je dobré* ***domluvit se s vedením místní školy na uspořádání setkání s dětmi/teenagery v rámci školního vyučování a připravit pro ně nějakou aktivitu.*** *Zde přinášíme několik příkladů takových aktivit, které mohou sloužit jako inspirace:*

Během hodiny občanské výchovy apod. probrat téma veřejných prostranství a posléze diskutovat o veřejných prostranstvích v obci obecně nebo o jednom konkrétním veřejném prostranství.
- **Příklady témat k diskuzi:** *Když tráví čas venku, kde přesně, co tam dělají, co považují za veřejná prostranství u nich v obci, co se jim na nich líbí/nelíbí, co by se mělo změnit, jaké aktivity se tam provozují a jaké by se mohly/měly provozovat, co tam podle nich aktuálně chybí a proč).*

Podniknout s nimi vycházku do daných/ého veřejných/ého prostranství a získat tak konkrétní podněty. Vycházku můžete zorganizovat i jako volnočasovou aktivitu určenou přímo pro mladé.
- **Příklady témat k diskuzi:** *Co se jim líbí/nelíbí, co by se mělo změnit, jaké aktivity se tam provozují a jaké by se mohly/měly provozovat, co tam podle nich aktuálně chybí a proč).*

Během hodin výtvarné výchovy nakreslit či vyrobit ideální místo pro trávení času venku.
- *Výtvory a nápady vycházející např. z toho, jaké aktivity teenagerům ve vaší obci chybí, pak můžete vystavit v nějaké budově otevřené veřejnosti a získat tak další podněty i od dospělých – výstava tak může být (dalším) informačním kanálem o záměrech obce v kontextu proměny veřejných prostranství, obec tím zároveň říká, že se zajímá i o názory mladých obyvatel/uživatelů obce, a také jejím prostřednictvím může získat podněty od dalších obyvatel, navíc tím podporuje aktivity v obci.*

*Tyto aktivity během školního vyučování může vést vyučující, který je dobře obeznámen se zadáním, tedy s tím, co má po svých žácích chtít a k čemu dané aktivity mají posloužit. To ale neznamená, že se vy či někdo další z vedení obce nemůžete těchto aktivit účastnit – vysvětlení úkolu a jeho záměru přímo zástupcem obce může v žácích vzbudit dojem větší důležitosti a nezastupitelnosti jejich role, zadaný úkol tak „neodfláknou". **Nezapomeňte zajistit, aby zapojené děti a mládež dostaly zpětnou vazbu k názorům a nápadům, které vám poskytly, ocení to** (např. můžete uspořádat již výše zmíněnou výstavu jejich výtvorů a nápadů).*

POSTUPY A METODY ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI

Následující postupy a metody zapojení veřejnosti slouží ke zhodnocení současného stavu míst(a), detailnějšímu pochopení potřeb obyvatel a poskytnutí možnosti vyjádřit svůj názor a sdílet své postřehy a nápady.

Na základě naší zkušenosti ze spolupráce s malými obcemi přinášíme návrh postupu pro zapojení veřejnosti při plánování proměny veřejného prostranství, který má několik fází:

1. **Dotazník/anketa:** pro prvotní informování o tom, že se v obci něco děje, a pro zjištění většího počtu názorů, avšak povrchnějšího rázu, které budou sloužit pro přípravu na další fáze.
2. **Setkání se zainteresovanými stranami:** pro vysvětlení záměrů obce a pro zjištění potřeb a názorů zástupců místních spolků, organizací, institucí, podniků atd.
3. **Veřejné setkání s diskuzí** nebo **setkání s veřejností nad mapou** nebo **procházka po veřejných prostranstvích:** pro vysvětlení záměrů obce a pro zjištění potřeb a názorů obyvatel, ale také pro seznámení veřejnosti s již nabytými poznatky, které mohou být doplněny či upřesněny, a informování o dalším postupu.
4. **Veřejné setkání k návrhu:** pro představení konkrétního návrhu proměny veřejného prostranství veřejnosti – této fázi se zde detailněji nevěnujeme, ale je dobré si uvědomit, že participace a komunikace s veřejností by měla pokračovat i po prvotním zjišťování potřeb.

Tento „základní" postup pro zapojení veřejnosti může být samozřejmě doplněn o další metody, jako jsou např. **polostrukturované rozhovory s obyvateli**. Ty slouží ke zjištění názorů i těch, kteří by se sami z nejrůznějších důvodů nedostavili nebo se nechtěli či nemohli dostavit na veřejná setkání (např. proto, že se o nich nedozvěděli nebo se neradi účastní skupinových akcí, kde by měli vyjadřovat svůj názor). Zahrnutí této metody do participativního procesu má rozhodně svůj význam, avšak počítejte s tím, že je časově i finančně náročnější. Osvěžte si *tipy, jak je možné finanční náročnost participativních aktivit zmírnit*.

Snažte se **metody zapojování veřejnosti vzájemně kombinovat**, zajistíte tak participaci různých lidí, čímž získáte i více různých pohledů. Dobré je také participativní aktivity pořádat na různých místech obce s ohledem na cílové skupiny, kterých se proměna veřejných prostranství může týkat a od kterých je potřeba získat názor. Nezapomeňte přitom ani na děti, mládež a vyloučené sociální skupiny.

> *K zapojení veřejnosti a získání názorů obyvatel, které se týkají veřejných prostranství, můžou dobře posloužit i události a akce konané ve vaší obci (např. trhy, procházky s kronikářem či historikem, vystoupení žáků místní ZUŠ či DDM, výstava výtvorů žáků místních škol na dané téma, akce během adventu, můžete se také inspirovat u akcí, které jsou pořádány napříč ČR – Dny evropského dědictví, Open House atd.).*
> *Danou událost můžete uspořádat přímo ve veřejném prostranství určeném k proměně či v jeho blízkosti, v němž bude k dispozici např. stánek, kde účastníci události budou moct zapsat nápady, co by v daném veřejném prostranství mělo být za prvky, a pak je zakreslit do mapy. Taková možnost zapojení obyvatel a návštěvníků může být doplňkem veřejných setkání v otevřenějším a přívětivějším místě, než je kupříkladu zasedací místnost na radnici, kde názory nepříliš průbojných obyvatel můžou zaniknout. Akce ve veřejném prostranství, ve kterém jsou plánovány změny, může být ještě před realizací záměru využita k jeho otestování a zjištění, zda daný záměr může reálně fungovat (např. uzavření ulice pro automobily o víkendu i ve všední den, simulace zamýšlených aktivit apod.). Pořádání takových událostí přináší zástupcům obce také příležitost neformálního setkávání a diskuze s obyvateli.*

Na následujících stranách najdete detailněji popsané metody zapojení veřejnosti, které jsou doplněny grafickým znázorněním toho, k jakému typu studie či postupu pro řešení veřejných prostranství jsou vhodné (viz *Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí*, strana 19).

Dotazník/anketa

Výhoda dotazníku/ankety **spočívá především v jednoduchosti a možnosti získání většího počtu názorů**. Tyto aktivity je **vhodné využít hlavně pro obecné zhodnocení veřejných prostranství** v obci, nikoliv tedy pro jedno konkrétní veřejné prostranství (v metodice popisovaný postup B).

Dotazník/anketu je vhodné využít pro postup:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Důležité je informovat a distribuovat dotazník/anketu online (prostřednictvím webové stránky či mobilního rozhlasu obce, obecního profilu na sociálních sítích atd.) **i offline cestou** (prostřednictvím místního zpravodaje, do kterého se dotazník vloží jako příloha, nebo distribucí tištěných dotazníků do schránek obyvatel či jejich umístěním na frekventovaných místech – v obchodě, v hospodě nebo na obecním úřadu, kde bude také sběrné místo pro vyplněné dotazníky).

Běžná návratnost dotazníků/ankety v obcích je pouze kolem 10 %[1] a reprezentativita ve valné většině není zajištěna[2]. Platnost získaných dat z vyplněných dotazníků/ankety a jejich interpretace je tedy značně omezena – např. to, že z vyplněných dotazníků vyjde, že 70 % obyvatel se nelíbí dané veřejné prostranství, znamená, že se toto veřejné prostranství nelíbí 70 % těch obyvatel, kteří dotazník vyplnili a odevzdali. Výsledek tedy není možné vztáhnout na celou obec.

I když je nutné mít na paměti předchozí bod – omezenou platnost dat a jejich interpretaci, tak se **využití dotazníku/ankety hodí k přípravě na další fáze** (pro setkání nebo procházku s veřejností atd.), například jako **předporozumění základním problémům a tématům souvisejícím s veřejnými prostranstvími**, které se obyvatelům spontánně vybaví jako důležité. Ideální je využít anketu/dotazník v rámci prvního informování o tom, že se uvažuje nad nějakou změnou či že se obec snaží aktivně řešit veřejná prostranství. Tedy, představit úvahy obce, dát veřejnosti možnost vyjádřit se touto formou, a přitom informovat o nadcházejících krocích (např. o termínu plánovaného setkání s veřejností, místě konání a jeho účelu).
Příklad podoby a struktury dotazníku najdete na konci této přílohy.

Setkání se zainteresovanými stranami

Ještě **před setkáním a diskuzí s veřejností doporučujeme provést setkání zvlášť se zástupci významných spolků, organizací či institucí** v obci. Může se jednat o místní podniky, aktivní spolky, sportovní oddíly, vzdělávací a kulturní instituce atd. (viz Jaké skupiny oslovit k zapojení do plánování veřejných prostranství a Jak zapojit do plánování veřejných prostranství děti a mládež?). Setkání **slouží pro vysvětlení záměrů obce a pro zjištění potřeb a názorů zainteresovaných stran, kterých se zamýšlená proměna veřejných prostranství může týkat** (např. zda spolky mají kde ve veřejném prostoru pořádat akce, jaké problémy z tohoto hlediska pociťují atd.). Výhodou je, že zástupci zainteresovaných stran mohou zastupovat pohledy určité skupiny obyvatel (např. sportovce) a zároveň vám mohou pomoci s oslovováním svých členů nebo zaměstnanců k účasti v dalších fázích, tedy k veřejnému setkání s diskuzí, nad mapou nebo k procházce. Setkání se zainteresovanými stranami se vyplatí uspořádat v rámci všech v metodice popisovaných postupů (A, B, C, D).

Setkání se zainteresovanými stranami je vhodné využít ve všech postupech:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Návrh konkrétního veřejného prostranstvívybraných

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

[1] *Pouze 10 % oslovených obyvatel dotazník/ anketu vyplní a odevzdá.*
[2] *Tedy že výsledky není možné zobecnit, jelikož 10 % obyvatel není dostatečný vzorek, aby svými odpověďmi reprezentoval názory celé skupiny obyvatel obce.*

Veřejné setkání s diskuzí

Setkání s veřejností, které je doplněno diskuzí, **slouží k vysvětlení záměrů obce a pro zjištění potřeb a názorů obyvatel**. Výhodou je vzájemné sdílení svých zkušeností a pohledů na dané veřejné prostranství.

Pokud potřebujete obecně probrat veřejná prostranství ve vaší obci (tzn. v metodice jste zvolili postup A, C či D), zjistěte, kde v obci jsou lidé zvyklí trávit volný čas, setkávat se a proč, s čím jsou v tomto smyslu spokojeni a co jim naopak vadí či chybí, co by se mělo změnit a jak se zmíněná místa proměnila od doby, co mají v paměti, jak tuto změnu hodnotí atd. **Pokud potřebujete probrat konkrétní veřejné prostranství ve vaší obci** (tzn. v metodice jste zvolili postup B), zjistěte, kdo v něm tráví čas a jakým způsobem, co se jim v něm líbí a co nikoliv, co by mělo být změněno a proč a jak se místo změnilo, jak to hodnotí atd.

Veřejné setkání s diskuzí je vhodné využít ve všech postupech:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Návrh konkrétního veřejného prostranstvívybraných

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

V úvodní části je potřeba účastníkům představit projekt, kvůli kterému se toto setkání koná, a také účel diskuze. Proto je výhodné mít připravenou mapu s veřejným(i) prostranstvím(i) vaší obce, aby bylo jasné, jaké místo je probíráno. Do diskuze lze zakomponovat další aktivity, jako je setkání nad mapou.

Součástí setkání může být i promítání ukázek řešení z jiných míst, ke kterým se veřejnost může vyjadřovat a hodnotit vzhledem k místnímu charakteru (např. typy mobiliáře, zeleně, herních prvků apod.). Tuto aktivitu ale doporučujeme využít až po fázi zjišťování potřeb obyvatel.

Pár organizačních tipů k pořádání veřejného setkání s diskuzí

- Je užitečné uspořádat setkání na neutrální půdě, jako je kulturní dům, sokolovna, knihovna, salónek restaurace apod., než v zasedacím sálu radnice.
- Pokud je obec větší a má od sebe vzdálenější části, doporučujeme uspořádat více setkání, v každé z částí obce.
- Je dobré zajistit tabuli nebo velký papír k poznamenání postřehů, papíry, psací potřeby, lepicí papírky, počítač, projektor a také drobné občerstvení.

Skupinová diskuze v rámci setkání s veřejností
zdroj: ČVUT UCEEB

Diskuze s veřejností
zdroj: ČVUT UCEEB

Setkání s veřejností nad mapou

Jedná se o další způsob, jak se s obyvateli pobavit o veřejných prostranstvích ve vaší obci. Jejím **účelem je získat jejich jednoduché hodnocení aktuálního stavu veřejných prostranství** (např. oblíbená, neoblíbená a problematická místa) a **zmapovat potřeby obyvatel**. Tato aktivita má výrazný participativní potenciál – **dokáže účastníky pohltit a živě nad jednotlivými připomínkami a podněty diskutovat**.

Setkání s veřejností nad mapou
zdroj: https://palmovkated.cz/aktuality/palmovka-v-cervnu-ozila/, foto: IPR Praha

Setkání s veřejností nad mapou
zdroj: ČVUT UCEEB

Setkání s veřejností nad mapou může mít několik variant:

- **Může se jednat o samostatnou vnitřní i venkovní participativní aktivitu nebo může být součástí veřejného setkání s diskuzí**. V obou případech platí, že se má konat v **neutrálním prostředí** (např. **kulturní dům, sokolovna, salónek restaurace**). V takovém případě je tato aktivita vhodná, pokud potřebujete probrat veřejná prostranství ve vaší obci obecně, tzn. v metodice jste zvolili postup A, C či D).

- **Setkání nad mapou lze také uspořádat přímo v daném veřejném prostoru a může jím začít procházka po veřejných prostranstvích**. Uspořádání setkání přímo ve veřejném prostranství se lépe vyhneme opomenutí některých zkušeností obyvatel, na které by si na jiném místě třeba nevzpomněli, a o své názory se mohou podělit i lidé, kteří místem zrovna prochází. Tento přístup je vhodný především pro řešení konkrétního veřejného prostranství (tedy postup B), ale je možné je využít i pro postupy A, C a D (jen je dobré mít na paměti, že v těchto případech je potřeba zorganizovat takových setkání několik – po všech veřejných prostranstvích v obci).

- **Zaznamenávání do mapy lze zajistit i v online podobě**, výhodou je, že obyvatelé se aktivitě můžou věnovat kdykoliv z pohodlí domova. Doporučujeme ji využít pouze jako doplněk výše uvedených „osobních" variant, protože se v nich může mnoho názorů ztratit. Online mapu pro sběr podnětů lze využít v jakémkoliv postupu při plánování veřejných prostranství (A, B, C, D).

Setkání s veřejností nad mapou…
… v neutrálním vnitřním i venkovním prostředí (např. kulturní dům, sokolovna, knihovna, salónek restaurace) je vhodné využít především pro postup:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

… v daném veřejném prostranství je vhodné využít především pro postup:

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství vybraných

… v online podobě je vhodné využít ve všech postupech:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Návrh konkrétního veřejného prostranství vybraných

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Procházka po veřejných prostranstvích

Procházka představuje **atraktivní způsob, jak zapojit veřejnost** do plánování veřejných prostranství. **Tím, že se účastníci nacházejí přímo v lokalitě, je pro ně jednodušší se o daném prostoru bavit a přicházet s náměty na řešení vnímaných problematických míst.** Během cesty účastníci poukazují na konkrétní problémy v lokalitě (např. místa nebezpečného přecházení silnice, nevhodné dispozice umístění laviček atd.), prezentují nápady na jejich řešení a všímají si možností ke změně. Trasa je předem naplánována s tím, že jsou vybrána konkrétní místa, která by bylo vhodné na základě již proběhlých participativních aktivit probrat. Výhodné je procházku doplnit i o fotografa, který veřejností zmiňovaná místa zdokumentuje.

Průvodcem může být odborník na participaci nebo architekt či urbanista. Jejich role se ale bude lišit. V případě, že má procházka sloužit ke zmapování potřeb a získání jejich podnětů ke změně, je vhodné, aby procházku vedl odborník na participaci. Pokud je cílem procházky nebo její závěrečné části také plánování **konkrétnější budoucí podoby veřejných prostranství** (např. typů mobiliáře, zeleně, herních prvků atd.), je důležité, aby procházku či její část vedl architekt či urbanista.

Procházka po veřejných prostranstvích s architektkami
zdroj: ČVUT UCEEB

Procházka po veřejných prostranstvích s architektem
zdroj: www.palmovkated.cz/aktuality/palmovka-v-cervnu-ozila, foto: IPR Praha

Aktivita je vhodná v rámci všech v metodice popisovaných postupů (A, B, C, D). U postupů A, C, D je dobré mít na paměti, že je potřeba zorganizovat procházku delší nebo jich uspořádat více dle počtu a umístění (řešených) veřejných prostranství v obci.

Procházku po veřejných prostranstvích je vhodné využít ve všech postupech:

A) Zhodnocení všech veřejných prostranství

B) Návrh konkrétního veřejného prostranstvívybraných

C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných

D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu

Polostrukturované rozhovory s obyvateli

Tato metoda představuje **časově, organizačně či finančně náročnější** způsob získávání názorů a podnětů od obyvatel obce. Je tak výhodné spolupracovat s místními spolky a studenty společenských oborů při sběru a vyhodnocování dat. Rozhovory vám ale **přinesou hlubší porozumění tomu, jak obyvatel vnímá veřejná prostranství v obci**. Díky nim bude zjištěno, nejen „co" je v obci např. pěkné nebo problematické, ale hlavně „proč". Tím, že k rozhovorům s obyvateli dochází mimo jiné přímo ve veřejných prostranstvích obce, tato metoda zároveň slouží ke zjištění názorů i těch lidí, kteří by se sami z nejrůznějších důvodů nemohli či nechtěli dostavit na veřejná setkání (např. proto, že se o nich nedozvěděli nebo se neradi účastní skupinových akcí, kde by měli vyjadřovat svůj názor).

Příklad struktury rozhovoru najdete na konci této přílohy.

PŘÍKLAD PODOBY A STRUKTURY DOTAZNÍKU

Dotazník: Veřejná prostranství v centru obce

Vážení obyvatelé,
prosíme Vás o vyplnění krátkého dotazníku, jehož výsledky poslouží jako podklad pro strategické **rozhodování obce a její rozvoj**.

Dotazník se zaměřuje na **veřejná prostranství v centru obce** (okolí obecního úřadu, ulice, hřiště, okolí zastávek autobusu, rybník a další veřejné plochy, viz mapka dále), na to, jak se v nich cítíte, co se vám líbí a co vám naopak schází. Dotazník je **anonymní**.

Zároveň **Vás zveme ke společné procházce po centru obce**, během které si popovídáme o současném vzhledu zdejších veřejných prostranství. Procházka se bude konat **[datum]** a začne v **[čas a místo]**.

Děkujeme, že se chcete zapojit a být součástí plánů týkajících se zvelebování veřejných prostranství v centru obce.

Vyplněný dotazník prosím odevzdejte na určené místo v obchodě, v hospodě nebo na obecním úřadě, a to do DD.MM.RRRR.

VÁŠ VĚK:
Napište číslo:

POHLAVÍ:
☐ Muž
☐ Žena

JAK DLOUHO V OBCI ŽIJETE?
☐ Celý život / od dětství
☐ Přistěhoval/a jsem se před lety (doplňte číslo)

Připomínka: Následující **otázky se týkají veřejného prostranství**, tedy **oblasti, která je vyznačena na následující mapce**. *(Pozn.: zde vložte obrázek s mapkou a daným veřejným prostranstvím)*

1. Hodnocení centra obce (viz vyznačená oblast na mapce)

1.1 CO SE VÁM V CENTRU OBCE LÍBÍ? PROČ?
Vypište:

1.2 CO SE VÁM V CENTRU OBCE NELÍBÍ NEBO CO POVAŽUJETE ZA PROBLÉM? PROČ?
Vypište:

1.3 PŘEDSTAVTE SI, ŽE CENTRUM OBCE MÁTE POPSAT CIZÍMU ČLOVĚKU, KTERÝ V OBCI NIKDY NEBYL. JAKÝMI PĚTI SLOVY ČI PŘÍDAVNÝMI JMÉNY BYSTE CENTRUM OBCE POPSAL/A?
Vypište:

2. Užívání centra obce (viz vyznačená oblast na mapce)

2.1 V JAKÝCH MÍSTECH V CENTRU OBCE RÁD/A TRÁVÍTE SVŮJ VOLNÝ ČAS A JAK?

Napište do tabulky maximálně tři místa a uveďte, jakým aktivitám se zde věnujete.

Oblíbené místo pro volný čas	Způsob trávení volného času, aktivita

2.2 JAKÉ VENKOVNÍ AKCE ČI UDÁLOSTI SE KONAJÍ V CENTRU OBCE A KDE? ÚČASTNÍTE SE JICH? PROČ ANO ČI NE?

Vypište do tabulky maximálně pět akcí nebo událostí a ke každé napište místo konání, zda se jich účastníte a proč ano či ne.

Akce nebo událost	Místo konání	Moje účast	Důvod
		ano / ne	
		ano / ne	
		ano / ne	
		ano / ne	
		ano / ne	

2.3 JAKÉ MÍSTO POVAŽUJETE ZA ÚSTŘEDNÍ BOD ČI JÁDRO OBCE A Z JAKÉHO DŮVODU?

Vypište:

3. Doprava v centru obce (viz vyznačená oblast na mapce)

3.1 JAK JE CENTRUM OBCE PŘÍVĚTIVÉ PRO CHODCE?

velmi nepřívětivé ○ 1 ○ 2 ○ 3 ○ 4 ○ 5 ○ 6 ○ 7 velmi přívětivé

3.2 VNÍMÁTE NĚCO V CENTRU OBCE JAKO PROBLEMATICKÉ Z POHLEDU CHODCE?

Vypište:

3.3 JAK JE CENTRUM OBCE PŘÍVĚTIVÉ PRO CYKLISTY (DOPRAVU NA KOLE)?

velmi nepřívětivé ○ 1 ○ 2 ○ 3 ○ 4 ○ 5 ○ 6 ○ 7 velmi přívětivé

3.4 VNÍMÁTE NĚCO V CENTRU OBCE JAKO PROBLEMATICKÉ Z POHLEDU CYKLISTY?

Vypište:

3.5 JAK JE CENTRUM OBCE PŘÍVĚTIVÉ PRO ŘIDIČE OSOBNÍCH AUT?

velmi nepřívětivé ○ 1 ○ 2 ○ 3 ○ 4 ○ 5 ○ 6 ○ 7 velmi přívětivé

3.6 VNÍMÁTE NĚCO V CENTRU OBCE JAKO PROBLEMATICKÉ Z POHLEDU ŘIDIČE?

Vypište:

4. Vize pro centrum obce (viz vyznačená oblast na mapce)

4.1 JAK BY CENTRUM OBCE MOHLO VYPADAT DO BUDOUCNA? CO BY SE V NĚM MĚLO ZMĚNIT ČI VYLEPŠIT? CO BYSTE ZDE UVÍTALI?

Vypište:

PŘÍKLAD STRUKTURY ROZHOVORU

Představení sebe (jméno) a vysvětlení důvodu oslovení: *Obec plánuje úpravy tohoto prostoru/místa a my se snažíme zjistit, co si o tomto prostoru/místě myslíte, protože má sloužit hlavně obyvatelům obce.*

TÉMA, znění otázky	Poznámky
0. CHARAKTERISTIKA OSLOVENÉ/HO • *pohlaví, věk, charakteristický znak – na základě pozorování* • *její/jeho reakce na oslovení a zmínku o plánovaných úpravách tohoto prostranství*	
1. HODNOCENÍ PROSTRANSTVÍ • Co si myslíte o tomto prostoru/místě? • Z jakého důvodu sem chodíte? • Jak často sem chodíte? • Chodí sem i další lidé? Kteří? Proč myslíte, že sem chodí? • Co se vám na něm nebo v jeho okolí líbí? Máte tu nějaká oblíbená místa? Jaká? Proč? • S čím tu nebo v okolí prostoru/místa naopak nejste spokojen/a? Řekl/a byste, že tu jsou nějaká místa problematická? Jaká? Proč?	
2. VNÍMÁNÍ PROSTRANSTVÍ • Zkuste vymyslet pět přídavných jmen, která podle vás popisují tento prostor/místo.	
3. VYUŽÍVÁNÍ PROSTRANSTVÍ • Co všechno se zde dá dělat? Jakým aktivitám se tu lidé věnují?	
4. PAMĚŤ PROSTRANSTVÍ • Jak si tento prostor/místo pamatujete? Jak se proměnilo? V čem naopak zůstává stejné? Jak to hodnotíte? • Máte s tímto prostorem/místem spojené nějaké vzpomínky? Co se tu událo?	
5. VIZE PROSTRANSTVÍ • Jak by to v tomto prostoru/místě mělo vypadat do budoucna? Co by se tu mělo vylepšit či změnit?	

Poděkování, rozloučení, případně podání veřejně dostupných informací o plánech obce týkajících se tohoto prostranství, dalším průběhu plánování apod.

PŘÍKLADNÝ VÝČET KAPITOL PRO ZADÁNÍ ZHODNOCENÍ VŠECH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

Níže je uveden příkladný výčet kapitol pro zadání zhodnocení všech veřejných prostranství. Tento výčet je možné měnit (tzn. krátit, či naopak doplnit o další body a kapitoly) na základě charakteru obce a vašich potřeb, požadavků nebo představy o podobě a obsahu finálního výstupu – studie.

Ve výčtu jsou vždy uvedeny názvy doporučených kapitol (ty jsou označeny číselnou řadou) a vysvětlení, co by tato kapitola měla obsahovat (označeno *šedě kurzívou*). Toto vysvětlení je určeno pro vás, zástupce obcí, proto ho dogmaticky nepřebírejte do finální podoby zadání. Konkrétní formulaci požadavků v jednotlivých kapitolách by měl zajistit odborník (architekt/urbanista nebo zaměstnanec úřadu územního plánování ORP ve spolupráci s dalšími odborníky, např. na participativní plánování, krajinářskou architekturu či technickou i dopravní infrastrukturu).

Výsledkem by měl být koncepční dokument, který bude na základě respektu k dané lokalitě sloužit jako:
- podklad pro rozhodování o prioritních záměrech úprav veřejných prostranství,
- manuál doporučeného mobiliáře, povrchů a sadových úprav pro jednotlivé lokality.

Připomeňte si dále, co je náplní studie A) Zhodnocení všech veřejných prostranství a proč jste se pro tuto studii rozhodli. Informace jsou dohledatelné v *Metodice plánování veřejných prostranství malých obcí* v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit.

1. Cíl a účel pořízení studie

Krátký popis toho, z jakého důvodu studii zpracováváte, k čemu má studie v budoucnu sloužit.

2. Základní charakteristiky území

a. Vymezení řešeného území

Textové vymezení řešeného území, včetně výčtu katastrálních území, pro která je studie zpracovávána. Součástí může být požadavek na převzetí vymezených veřejných prostranství z územního plánu a jejich doplnění na základě dodatečných průzkumů a rozborů.

b. Charakteristika zájmového území

Krátký odborný pohled architekta na současný stav vzájemného propojení a struktury veřejných prostranství. Dále by měla tato kapitola obsahovat popis toho, jak místo vnímají obyvatelé obce. Popis vhodných postupů a metod, jak zjistit potřeby obyvatel a jejich pohled na veřejná prostranství, je uveden v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.

3. Požadavky na řešení

Tato kapitola by měla obsahovat konkrétní požadavky na způsob řešení studie, např.:
- *Požadavek na vymezení a zmapování veřejných prostranství v obci, včetně jejich charakteru.*
- *Požadavek na rozdělení obcí do lokalit a stanovení jejich charakteru.*
- *Požadavek na definování významu veřejných prostranství ve struktuře obce (lokální, celoobecní).*
- *Hodnocení kvality veřejných prostranství, včetně jejich dílčích složek (např. povrchy, prvky drobné architektury, sadové úpravy, mobiliář, reklama, parkování, údržba a péče, dopravní bezpečnost, sociální bezpečnost, podmínky pro pobyt, podmínky pro pěší, bezbariérovost, kvalita svislé hrany, která definuje veřejné prostranství, parter, mikroklima). Dále definice silných a slabých stránek, hrozeb a příležitostí pro všechna veřejná prostranství.*
- *Vymezit nové plochy veřejných prostranství jako podklad pro zapracování do územního plánu, včetně přehledu majetkoprávních vztahů.*
- *Stanovit prioritní pořadí úprav veřejných prostranství a doporučit pro jednotlivá veřejná prostranství další postup při vyhlášení veřejné zakázky pro návrh.*
- *Navrhnout koncepční pravidla pro návrhy a úpravy veřejných prostranství a jejich údržbu v závislosti na jejich charakteru a charakteru lokality.*
- *Navrhnout obecné principy pro návrh, umístění a standard povrchů, mobiliáře a sadových úprav pro jednotlivé lokality. Jako doplněk této kapitoly je možné vznést požadavek na doporučení různých druhů nových technologií ve veřejném prostranství.*

- *Popsat možnosti zapojení obyvatel při přípravě návrhu nebo úpravy veřejných prostranství.*
- *Definovat zásady pro umístění dopravní a technické infrastruktury, včetně důrazu na řešení hospodaření s dešťovou vodou.*

4. Požadavky na obsah řešení

a. Stanovení podrobnosti

Nejdůležitějším výstupem tohoto typu studie jsou různá schémata, která budou zobrazovat charakter lokalit, charakter veřejných prostranství, kvalitu veřejných prostranství atd., doprovázená odborným textem, fotodokumentací současného stavu, inspirativními příklady atd.

b. Požadavky na základní koncepci území

Požadavek na komplexní přístup k návrhu, zajištění propojení jednotlivých částí obce a vznik nových veřejných prostranství a jejich propojení ve struktuře obce.

c. Požadavky na využití a prostorové uspořádání veřejného prostranství

Požadavky na stanovení regulativů okolní zástavby (objem, výška, charakter) budou sloužit jako vhodný podklad pro tvorbu územního plánu. Dále je možné regulovat vzhled dalších prvků hraničících s veřejným prostranstvím, např. plotů. V tuto chvíli je dobré zopakovat, že studie nejsou závazné, nicméně územní studie je neopomenutelným podkladem pro rozhodování o změnách v území.

d. Požadavky na řešení dopravní a technické infrastruktury

Požadavky na koncepční uspořádání technické a dopravní infrastruktury. Obecné podmínky pro zachování parkovacích a odstavných stání ve veřejném prostranství. Nároky na splnění normových požadavků atd.

e. Stanovování cílů a kontrola jejich naplňování

Volba, nastavení a průběžné sledování indikátorů na základě dat umožňují získat zhodnocení reálných dopadů realizovaných zásahů ve veřejném prostranství. V případě zhodnocení všech veřejných prostranství v obci doporučujeme sledovat indikátory Dostupnosti veřejných prostranství, Hodnocení kvality veřejných prostranství, viz » *příloha č. 8 Doporučený seznam sledovaných indikátorů.*

f. Další požadavky

I. Doplňující průzkumy a rozbory

V případě, že jste nezajistili některý z podkladů, který považujete za zásadní, je možné se obrátit touto formou na zpracovatele a požadovat po něm doplňující průzkumy a rozbory. Je však třeba přesně definovat, o jaké doplňující průzkumy a rozbory se jedná, a také zohlednit dobu zpracování těchto podkladů v harmonogramu prací či ve stanovení předpokládané ceny zpracování studie.

II. Projednání s dotčenými orgány a dalšími organizacemi města, důležitými vlastníky

Územní ani urbanistická studie nemusí být konzultována s dotčenými orgány a dalšími organizacemi obce nebo důležitými vlastníky v území. Doporučujeme jako podklad pro zadání zajistit předběžná vyjádření dotčených orgánů a obecních organizací k připravovanému záměru a požadovat po zpracovateli, aby s nimi konkrétní návrh zkonzultoval (např. formou společného jednání). Tímto krokem se výrazně zvýší šance na realizaci záměru v ideální navržené podobě.

III. Definice obecných podmínek pro reklamu ve veřejném prostranství jako podklad pro vyhlášku

Doporučujeme požadovat po zpracovateli definici obecných podmínek pro design a umístění reklamy ve veřejných prostranstvích podle charakteru jednotlivých lokalit. Definice může sloužit jako podklad pro vyhlášku kultivující reklamu ve veřejném prostoru.

5. Požadavky na formu obsahu a uspořádání textové a grafické části

Pro zpracování studií je vhodný formát A3, protože se dobře prezentuje obyvatelům a je přehlednější než menší formát A4. Stanovení měřítka v tomto případě není zásadní – odvíjí se od formátu papíru. Doporučujeme volit formát A3 i pro textovou část a tu doplňovat dalšími obrázky, schématy, inspirativními příklady, vizualizacemi atd.

Odevzdaný dokument bude obsahovat konkrétní názvy kapitol textové části, které vycházejí z požadavků zadání. Jejich výčet je možné doplňovat na základě potřeb zpracovatele.

6. Další požadavky na obsah a zpracování studie

a. Předání dat v elektronické podobě

Data je třeba předat nejen v tištěné, ale i v elektronické podobě. V této kapitole doporučujeme odevzdat data v čitelných (.pdf) i editovatelných (.doc, .shp, .dxf) formátech.

Dále doporučujeme:

- *požadovat předání čitelných dat v různých velikostech (např. velká pro tisk, menší pro prezentaci na webu),*
- *získat odděleně vizualizace ve formátu .jpg pro prezentaci na webu i v místním periodiku,*
- *zajistit návrh prezentace, pomocí které můžete kdykoliv informovat občany o záměru.*

b. Předání tištěné dokumentace, formát, počet vyhotovení

Doporučujeme požadovat čtyři vyhotovení finálního návrhu v tištěné i elektronické podobě, dále na závěr každé dílčí fáze (např. koncept pro představení návrhu občanům) dvě vyhotovení v tištěné i elektronické podobě.

PŘÍKLADNÝ VÝČET KAPITOL PRO ZADÁNÍ NÁVRHU KONKRÉTNÍHO VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ

Níže je uveden příkladný výčet kapitol pro zadání návrhu konkrétního veřejného prostranství. Tento výčet je možné měnit (tzn. krátit, či naopak doplnit o další body a kapitoly) na základě charakteru veřejného prostranství a vašich potřeb, požadavků nebo představy o podobě a obsahu finálního výstupu – studie.

Ve výčtu jsou vždy uvedeny názvy doporučených kapitol (ty jsou označeny číselnou řadou) a vysvětlení, co by tato kapitola měla obsahovat (označeno *šedě kurzívou*). Toto vysvětlení je určeno pro vás, zástupce obcí, proto ho dogmaticky nepřebírejte do finální podoby zadání. Konkrétní formulaci požadavků v jednotlivých kapitolách by měl zajistit odborník (architekt/urbanista nebo zaměstnanec úřadu územního plánování ORP ve spolupráci s dalšími odborníky, např. na participativní plánování, krajinářskou architekturu či technickou i dopravní infrastrukturu).

Výsledkem by měl být dokument, který bude zobrazovat konkrétní návrh veřejného prostranství takovou formou, aby byl dobře prezentovatelný občanům obce (půdorysy, vizualizace, inspirativní řešení).

Návrh již bude detailněji řešit organizaci celého prostoru, včetně konkrétního návrhu:

- Dopravního řešení (umístění komunikací, stanovení počtu parkovacích stání)
- Řešení technické infrastruktury (návrh a stav sítí technické infrastruktury)
- Návrh vegetace (návrh výsadby zeleně, umístění vzrostlé zeleně atd.)
- Volba a umístění mobiliáře, povrchů atd.
- Případné umístění objektů ve veřejném prostranství

Připomeňte si dále, co je náplní studie B) Návrh konkrétního veřejného prostranství a proč jste se pro tuto studii rozhodli. Informace jsou dohledatelné v *Metodice plánování veřejných prostranství malých obcí* v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit.

1. Cíl a účel pořízení studie

Krátký popis toho, z jakého důvodu studii zpracováváte, k čemu má studie v budoucnu sloužit.

2. Základní charakteristiky území

a. Širší vztahy

Popis širších vztahů a důležitých vazeb na okolí.

b. Vymezení řešeného území

Textové a ideálně i grafické (soutisk ortofota a katastrální mapy včetně vyznačení hranice řešeného území) vymezení řešeného území. Je vhodné vytyčit nejen samotné veřejné prostranství, ale i přilehlé ulice (alespoň 20 m), aby byla řešena také jejich návaznost. Přestože vnímáte zásadní problém k řešení pouze v části veřejného prostranství, je třeba vymezit jako řešené území celé veřejné prostranství. Jen tak dosáhnete komplexního přístupu, a tím i kvalitního návrhu.

c. Charakteristika zájmového území

Kapitola bude obsahovat odborný pohled architekta/urbanisty na veřejné prostranství, tedy krátký popis současného stavu a charakteru místa, včetně popisu stávajícího využití a okolních služeb. Při diskuzi o náplni tohoto bodu s architektem/urbanistou můžete využít své poznatky z vyplněné » přílohy č. 2 Formulář pro zhodnocení veřejného prostranství přímo na místě.

Dále by tato kapitola měla obsahovat popis toho, jak místo vnímají obyvatelé. Přehled vhodných postupů a metod, jak zjistit pohled obyvatel na veřejná prostranství, je uveden v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.

d. Charakteristika uživatelů veřejného prostranství

Krátký popis hlavních uživatelů veřejného prostranství a jejich potřeb, např. různých způsobů, jakým prostor využívají, a aktivit, kterým se v něm věnují, požadavků na zásobování obchodů, realizaci předzahrádek, bezpečnost dopravy, možnost stání K+R pro autobusy před školou atd. Popis vhodných postupů a metod, jak zjistit potřeby obyvatel je uveden v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.

3. Požadavky na řešení

Krátký popis toho, co by v daném prostoru mělo být vyřešeno a jaký by měl být přístup k řešení. Tuto část, stejně jako ostatní, by měl definovat odborník (architekt, krajinářský architekt), vhodným podkladem pro tuto kapitolu jsou také závěry ze studie A) Zhodnocení všech veřejných prostranství, pokud byla na území obce taková studie zpracována.
Tato kapitola by měla být dostatečně konkrétní tak, aby byla naplněna očekávání obce, a zároveň dostatečně abstraktní tak, aby zadání nepředjímalo finální návrh a ponechalo prostor pro vznik osobitého díla urbanisty/architekta.

Tato kapitola by měla obsahovat požadavky na způsob řešení studie, např.:

- *Dopravního řešení (umístění komunikací, stanovení počtu parkovacích stání)*
- *Řešení technické infrastruktury (návrh a stav sítí technické infrastruktury)*
- *Návrh vegetace (návrh výsadby zeleně, umístění vzrostlé zeleně atd.)*
- *Volba a umístění mobiliáře, povrchů atd.*
- *Případné umístění objektů ve veřejném prostranství*

Studie bude sloužit jako podklad k dalšímu podrobnému rozpracování k dokumentaci pro územní rozhodnutí.

4. Požadavky na obsah řešení

a. Stanovení podrobnosti

Podrobnost zpracování studie a určení míry detailu jsou velmi důležité. V této kapitole je možné slovy popsat, jaké prvky mají být řešeny a zobrazovány (mobiliář, povrchy, sadové úpravy, reklama). Je vhodné zmínit, že studie bude sloužit jako podklad k dopracování do podrobnosti dokumentace pro územní rozhodnutí.

b. Požadavky na základní koncepci území

Požadavek na komplexní přístup k návrhu, včetně návaznosti na okolí.

c. Požadavky na ochranu a rozvoj hodnot území

Určení hodnot v území a definování podmínek pro jejich ochranu a rozvoj. V této části je vhodné zmínit, že v rámci průzkumů a rozborů bude zpracovatel studie definovat hodnoty území i jejich ochranu a rozvoj.

d. Požadavky na využití a prostorové uspořádání veřejného prostranství

Požadavky na ponechání stávajícího prostorového uspořádání nebo umožnění výstavby dalších objektů v prostoru.

Požadavky na stanovení regulativů okolní zástavby (objem, výška, charakter), vjezdů na pozemek z veřejného prostranství, vzhled dalších prvků hraničících s veřejným prostranstvím, např. plotů. V tuto chvíli je dobré zopakovat, že studie nejsou závazné, nicméně územní studie je neopomenutelným podkladem pro rozhodování o změnách v území.

e. Požadavky na řešení dopravní a technické infrastruktury

Požadavky na koncepční uspořádání technické a dopravní infrastruktury. Obecné podmínky pro zachování parkovacích a odstavných stání ve veřejném prostranství. Nároky na splnění normových požadavků atd.

f. Odhad nákladů

Požadavek na zjednodušený výkaz výměr použitých materiálů a představa o nákladech na realizaci projektu umožňují následné propojení s investičním plánem a zvyšují pravděpodobnost realizace tohoto záměru.

g. Stanovování cílů a kontrola jejich naplňování

Volba, nastavení a průběžné sledování indikátorů na základě dat umožňují získat zhodnocení reálných dopadů realizovaných zásahů ve veřejném prostranství. V případě návrhu konkrétních veřejných prostranství se doporučujeme zaměřit na indikátory Hodnocení kvality veřejných prostranství a zejména na Intenzitu využití a dominanci aktivit veřejných prostranství, viz » příloha č. 8 Doporučený seznam sledovaných indikátorů.

h. Další požadavky

I. Doplňující průzkumy a rozbory

V případě, že jste nezajistili některý z podkladů, který považujete za zásadní, je možné se touto formou obrátit na zpracovatele a požadovat po něm doplňující průzkumy a rozbory. Je však třeba přesně definovat, o jaké doplňující průzkumy a rozbory se jedná, a také zohlednit dobu zpracování těchto podkladů v harmonogramu prací či ve stanovení předpokládané ceny zpracování studie.

II. Variantní řešení

Umožňuje zpracování více variant pro daný prostor. Požadavek na variantní zpracování je vhodné vznést v počáteční fázi, tedy v konceptu návrhu. Variantní řešení může být pouze schematické a vždy by mělo zohledňovat dopravu (včetně umístění parkovacích ploch) a návazné plochy zeleně i pro pěší. Součástí by měl být popis silných a slabých stránek jednotlivých variant, včetně výběru té z nich, která bude dále rozpracována do větší podrobnosti. Tímto krokem získá obec jistotu, že bylo vybráno nejlepší koncepční řešení daného prostoru, a zároveň ušetří náklady na časově, a tedy i finančně náročné zpracování detailního řešení všech variant.

III. Projednání s dotčenými orgány a dalšími organizacemi města, důležitými vlastníky

Územní ani urbanistická studie nemusí být konzultována s dotčenými orgány a dalšími organizacemi obce nebo důležitými vlastníky v území. Doporučujeme jako podklad pro zadání zajistit předběžná vyjádření dotčených orgánů a obecních organizací k připravovanému záměru a požadovat po zpracovateli, aby konkrétní návrh s nimi i s důležitými vlastníky v území zkonzultoval (např. formou společného jednání nebo setkání). Tímto krokem se výrazně zvýší šance na realizaci záměru v ideální navržené podobě. K výběru finální varianty je opět vhodné přizvat dotčené orgány, další organizace obce, případně i významné vlastníky pozemků veřejných prostranství.

IV. Definice obecného popisu mobiliáře a povrchů

Obecný popis použitého mobiliáře a povrchů, včetně jejich charakteru, materiálu, barevnosti, bude sloužit jako vhodný podklad pro výběr dodavatele. Pokud byla na území obce zpracována studie typu A) Zhodnocení všech veřejných prostranství a v ní byly specifikovány nároky na vzhled i materiálové řešení mobiliáře a povrchů, měl by být v této kapitole uveden požadavek na respektování předchozí studie a vytvoření návrhu v souladu se záměry tohoto dokumentu.

5. Požadavky na obsah a uspořádání textové a grafické části

Pro zpracování studií je vhodný formát A3, protože se dobře prezentuje obyvatelům a je přehlednější než menší formát A4. Doporučujeme volit formát A3 i pro textovou část a tu doplňovat půdorysy, vizualizacemi, schématy, inspirativními příklady atd. Odevzdaný dokument bude obsahovat konkrétní názvy kapitol textové části, které vycházejí z požadavků zadání. Jejich výčet je možné doplňovat na základě potřeb zpracovatele.

Dále by mělo zadání zahrnovat konkrétní výčet požadovaných výkresů a jejich měřítko. Doporučujeme zpracování koordinačního výkresu v měřítku dokumentace pro územní rozhodnutí (tj. 1 : 1000, popř. 1 : 500).

6. Další požadavky na obsah a zpracování studie

a. Respektování stávajícího územního plánu

Zpracovatel studie by měl být srozuměn s tím, zda studie musí respektovat stávající územní plán, nebo se od něj může odchýlit, a bude tak sloužit jako jeden z podkladů pro změnu územního plánu. Tento případ může nastat např. v situaci, že je vhodné část veřejného prostranství zastavět novými objekty.

b. Předání dat v elektronické podobě

Data je třeba předat nejen v tištěné, ale i v elektronické podobě. V této kapitole doporučujeme předat data v čitelných (.pdf) i editovatelných (.doc, .dwg, .dxf) formátech.

Dále doporučujeme:

- *požadovat předání čitelných dat v různých velikostech (např. velká pro tisk, menší pro prezentaci na webu),*
- *získat odděleně vizualizace ve formátu .jpg pro prezentaci na webu i v místním periodiku,*
- *zajistit návrh prezentace, pomocí které můžete kdykoliv informovat obyvatele o záměru.*

c. Předání tištěné dokumentace, formát, počet vyhotovení

Doporučujeme požadovat čtyři vyhotovení finálního návrhu v tištěné i elektronické podobě a dále na závěr každé dílčí fáze (např. koncept pro představení návrhu občanům) dvě vyhotovení v tištěné i elektronické podobě.

PŘÍKLADNÝ VÝČET KAPITOL PRO ZADÁNÍ ZHODNOCENÍ VŠECH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ VČETNĚ NÁVRHU VYBRANÝCH

Níže je uveden příkladný výčet kapitol pro zadání zhodnocení všech veřejných prostranství včetně konkrétního návrhu vybraných veřejných prostranství. Toto zadání i výsledná studie jsou kombinací již dříve popsaných dvou typů studií veřejných prostranství uvedených v » příloze č. 4 a v » příloze č. 5. Pro lepší přehlednost výsledného dokumentu doporučujeme strukturovat jednotlivé kapitoly do podkapitol, které budou uvádět zvlášť požadavky na zpracování **zhodnocení všech veřejných prostranství** a **konkrétního návrhu vybraných veřejných prostranství**. Tímto principem se v této příloze řídíme i my. Opět platí, že tento výčet je možné měnit (tzn. krátit, či naopak doplnit o další body a kapitoly) na základě charakteru obce a vašich potřeb, požadavků nebo představy o podobě a obsahu finálního výstupu – studie.

Ve výčtu jsou vždy uvedeny názvy doporučených kapitol (ty jsou označeny číselnou řadou) a vysvětlení, co by tato kapitola měla obsahovat (označeno *šedě kurzívou*). Toto vysvětlení je určeno pro vás, zástupce obcí, proto ho dogmaticky nepřebírejte do finální podoby zadání. Konkrétní formulaci požadavků v jednotlivých kapitolách by měl zajistit odborník (architekt/urbanista nebo zaměstnanec úřadu územního plánování ORP ve spolupráci s dalšími odborníky, např. na participativní plánování, krajinářskou architekturu či technickou i dopravní infrastrukturu).

Výsledkem tohoto dokumentu je koncepční dokument, který bude na základě respektu k dané lokalitě sloužit jako:
- podklad pro rozhodování o prioritních záměrech úprav veřejných prostranství,
- manuál doporučeného mobiliáře, povrchů a sadových úprav pro jednotlivé lokality.

Část tohoto dokumentu bude zároveň podrobněji zobrazovat konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství takovou formou, která je dobře prezentovatelná občanům obce (půdorysy, vizualizace, inspirativní řešení).

Návrh již detailněji řeší organizaci celého vybraného prostoru, včetně konkrétního návrhu:
- Dopravního řešení (umístění komunikací, stanovení počtu parkovacích stání)
- Řešení technické infrastruktury (návrh a stav sítí technické infrastruktury)
- Návrh vegetace (návrh výsadby zeleně, umístění vzrostlé zeleně atd.)
- Volba a umístění mobiliáře, povrchů atd.
- Případné umístění objektů ve veřejném prostranství

Připomeňte si dále, co je náplní studie C) Zhodnocení všech veřejných prostranství včetně návrhu vybraných a proč jste se pro tuto studii rozhodli. Informace jsou dohledatelné v *Metodice plánování veřejných prostranství malých obcí* v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit.

1. Cíl a účel pořízení studie

Krátký popis toho, z jakého důvodu studii zpracováváte, k čemu má studie v budoucnu sloužit.

2. Základní charakteristiky území

a. Vymezení řešeného území

*1. pro **zhodnocení všech veřejných prostranství***

Pro potřeby zhodnocení všech veřejných prostranství postačí textové vymezení řešeného území, včetně výčtu katastrálních území, pro která je studie zpracovávána. Součástí vymezení řešeného území může být požadavek na převzetí vymezených veřejných prostranství z územního plánu a jejich doplnění na základě dodatečných průzkumů a rozborů.

*2. pro **konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství***

Detailněji je třeba vymezit řešené území pro vybraná veřejná prostranství, pro která má být zpracován jejich konkrétní návrh. V případě těchto veřejných prostranství je vhodné zajistit textové i grafické (soutisk ortofota a katastrální mapy včetně vyznačení hranice řešeného území) vymezení řešeného území. Jako řešené území je vhodné vytyčit nejen samotné veřejné prostranství, ale i přilehlé ulice (alespoň 20 m), aby byla řešena i návaznost veřejného prostranství na okolní ulice.

b. Charakteristika zájmového území

*1. pro **zhodnocení všech veřejných prostranství***

Krátký odborný pohled architekta na současný stav vzájemného propojení a struktury veřejných prostranství. Dále by měla tato kapitola obsahovat popis toho, jak místo vnímají obyvatelé obce. Popis vhodných postupů a metod, jak zjistit

potřeby obyvatel a jejich pohled na veřejná prostranství je uveden v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.

*2. pro **konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství***
Kapitola bude obsahovat odborný pohled architekta/urbanisty na veřejné prostranství, tedy krátký popis současného stavu a charakteru místa, včetně popisu stávajícího využití a okolních služeb. Při diskuzi o náplni tohoto bodu s architektem/urbanistou můžete využít své poznatky z vyplněné » přílohy č. 2 Formulář pro zhodnocení veřejného prostranství přímo na místě.
Dále by tato kapitola měla obsahovat popis toho, jak místo vnímají obyvatelé. Přehled vhodných postupů a metod, jak zjistit pohled obyvatel na veřejná prostranství je uveden v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.

c. Charakteristika uživatelů VP

*V případě **konkrétního návrhu vybraných veřejných prostranství** je vhodné pro každé vybrané veřejné prostranství uvést krátký popis hlavních uživatelů a jejich potřeb, např. různých způsobů, jakým ho využívají, a aktivit, kterým se v něm věnují, požadavků na zásobování obchodů, realizaci předzahrádek, bezpečnost dopravy, možnost stání K+R pro autobusy před školou atd. Popis vhodných postupů a metod, jak zjistit potřeby obyvatel, je uveden v » příloze č. 3 Zapojení veřejnosti do plánování proměny veřejného prostranství.*

3. Požadavky na řešení

Požadavky na řešení zhodnocení všech veřejných prostranství a na řešení konkrétních návrhů vybraných veřejných prostranství se výrazně liší, proto doporučujeme strukturovat tuto kapitolu do dvou, případně více podkapitol:

1. *pro **zhodnocení všech veřejných prostranství***
   Tato kapitola by měla obsahovat konkrétní požadavky na způsob řešení studie, např.:
   - *Požadavek na vymezení a zmapování veřejných prostranství, včetně jejich charakteru.*
   - *Požadavek na rozdělení obce do lokalit a stanovení jejich charakteru.*
   - *Požadavek na definování významu veřejných prostranství ve struktuře obce (lokální, celoobecní).*
   - *Hodnocení kvality veřejných prostranství, včetně jejich dílčích složek (např. povrchy, prvky drobné architektury, sadové úpravy, mobiliář, reklama, parkování, údržba a péče, dopravní bezpečnost, sociální bezpečnost, podmínky pro pobyt, podmínky pro pěší, bezbariérovost, kvalita svislé hrany, která definuje veřejné prostranství, parter, mikroklima). Dále definice silných a slabých stránek, hrozeb a příležitostí pro všechna veřejná prostranství.*
   - *Vymezit nové plochy veřejných prostranství jako podklad pro zapracování do územního plánu, včetně přehledu majetkoprávních vztahů.*
   - *Stanovit prioritní pořadí úprav veřejných prostranství a doporučit pro jednotlivá veřejná prostranství další postup při vyhlášení veřejné zakázky pro návrh.*
   - *Navrhnout koncepční pravidla pro návrhy a úpravy veřejných prostranství a jejich údržbu v závislosti na jejich charakteru a charakteru lokality.*
   - *Navrhnout obecné principy pro návrh, umístění a standard povrchů, mobiliáře a sadových úprav pro jednotlivé lokality. Jako doplněk této kapitoly je možné vznést požadavek na doporučení různých druhů nových technologií ve veřejném prostranství.*
   - *Popsat možnosti zapojení obyvatel při přípravě návrhu nebo úpravy veřejných prostranství.*
   - *Definovat zásady pro umístění dopravní a technické infrastruktury, včetně důrazu na řešení hospodaření s dešťovou vodou.*

*2. pro **konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství***
Tato kapitola by měla být dostatečně konkrétní tak, aby byla naplněna očekávání obce, a zároveň dostatečně abstraktní tak, aby zadání nepředjímalo finální návrh a ponechalo prostor pro vznik osobitého díla urbanisty/architekta.
Pokud bude vybráno více veřejných prostranství, je vhodné tomu přizpůsobit strukturu této kapitoly. Ideálně vytvořit v zadání prostor pro krátký popis toho, co by v daném prostoru mělo být vyřešeno a jaký by měl být přístup k řešení pro každé vybrané veřejné prostranství zvlášť.
*Tuto část, stejně jako ostatní, by měl definovat odborník (architekt, krajinářský architekt), vhodným podkladem pro tuto kapitolu jsou také závěry ze zadávané části **zhodnocení všech veřejných prostranství**.*

Tato kapitola by měla obsahovat požadavky na způsob řešení studie, např.:
- *Dopravního řešení (umístění komunikací, stanovení počtu parkovacích stání)*
- *Řešení technické infrastruktury (návrh a stav sítí technické infrastruktury)*
- *Návrh vegetace (návrh výsadby zeleně, umístění vzrostlé zeleně atd.)*
- *Volba a umístění mobiliáře, povrchů atd.*

- *Případné umístění objektů ve veřejném prostranství*

Studie bude sloužit jako podklad k dalšímu podrobnému rozpracování k dokumentaci pro územní rozhodnutí.

4. Požadavky na obsah řešení

a. Stanovení podrobnosti

*1. pro **zhodnocení všech veřejných prostranství***

Nejdůležitějším výstupem této části studie jsou různá schémata, která budou zobrazovat charakter lokalit, veřejných prostranství, kvalitu veřejných prostranství atd., doprovázená odborným textem, fotodokumentací současného stavu, inspirativními příklady atd.

*2. pro **konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství***

Podrobnost zpracování studie v této části a určení míry detailu jsou velmi důležité. V této kapitole je možné slovy popsat, jaké prvky mají být řešeny a zobrazovány (mobiliář, povrchy, sadové úpravy, reklama). Je vhodné zmínit, že studie bude sloužit jako podklad k podrobnému dopracování dokumentace pro územní rozhodnutí.

b. Požadavky na základní koncepci území

*1. pro **zhodnocení všech veřejných prostranství***

Požadavek na komplexní přístup k návrhu, zajištění propojení jednotlivých částí obce a vznik nových veřejných prostranství a jejich propojení ve struktuře obce.

c. Požadavky na ochranu a rozvoj hodnot území

*2. pro **konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství***

Určení hodnot v území a definování podmínek pro jejich ochranu a rozvoj. V této části je vhodné zmínit, že v rámci průzkumů a rozborů bude zpracovatel studie definovat hodnoty území i jejich ochranu a rozvoj.

d. Požadavky na využití a prostorové uspořádání veřejného prostranství

Požadavky na stanovení regulativů okolní zástavby (objem, výška, charakter) budou sloužit jako vhodný podklad pro tvorbu územního plánu. Dále je možné regulovat vzhled dalších prvků hraničících s veřejným prostranstvím, např. plotů. V tuto chvíli je dobré zopakovat, že studie nejsou závazné, nicméně územní studie je neopomenutelným podkladem pro rozhodování o změnách v území.

e. Požadavky na řešení dopravní a technické infrastruktury

Požadavky na koncepční uspořádání technické a dopravní infrastruktury. Obecné podmínky pro zachování parkovacích a odstavných stání ve veřejném prostranství. Nároky na splnění normových požadavků atd.

f. Odhad nákladů

*V případě částí, které se týkají **konkrétních návrhů vybraných veřejných prostranství**, je vhodné v zadání vznést požadavek na zjednodušený výkaz výměr použitých materiálů. Představa o nákladech na realizaci projektu umožňuje následné propojení s investičním plánem a zvyšuje pravděpodobnost realizace tohoto záměru.*

g. Stanovování cílů a kontrola jejich naplňování

Volba, nastavení a průběžné sledování indikátorů na základě dat umožňují získat zhodnocení reálných dopadů realizovaných zásahů ve veřejném prostranství. V případě požadavků na vypracování studie, která je kombinací zhodnocení všech veřejných prostranství a konkrétního návrhu veřejných prostranství, doporučujeme sledovat indikátory Dostupnosti veřejných prostranství, Hodnocení kvality veřejných prostranství a Intenzitu využití a dominanci aktivit vybraných veřejných prostranství, viz » *příloha č. 8 Doporučený seznam sledovaných indikátorů*.

h. Další požadavky

I. Doplňující průzkumy a rozbory

V případě, že jste nezajistili některý z podkladů, který považujete za zásadní, je možné se touto formou obrátit na zpracovatele a požadovat po něm doplňující průzkumy a rozbory. Je však třeba přesně definovat, o jaké z nich se jedná, a také zohlednit dobu zpracování těchto podkladů v harmonogramu prací či ve stanovení předpokládané ceny zpracování studie.

II. Projednání s dotčenými orgány a dalšími organizacemi města, důležitými vlastníky

Územní ani urbanistická studie nemusí být konzultována s dotčenými orgány a dalšími organizacemi města nebo důležitými vlastníky v území. Doporučujeme jako podklad pro zadání zajistit předběžná vyjádření dotčených orgánů a obecních organizací k připravovanému záměru a požadovat po zpracovateli, aby konkrétní návrh s nimi zkonzultoval

(např. formou společného jednání). Tímto krokem se výrazně zvýší šance na realizaci záměru v ideální navržené podobě. V případě konkrétního návrhu veřejných prostranství doporučujeme seznam oslovených osob rozšířit také o důležité vlastníky v území.

III. Variantní řešení

*Požadavek na zpracování více variant se uplatňuje zejména v případě **konkrétního návrhu vybraných veřejných prostranství** a obec jím dává najevo, že počítá s více variantami pro daný prostor. Požadavek je vhodné vznést v počáteční fázi, tedy v konceptu návrhu. Variantní řešení může být pouze schematické a vždy by mělo zohledňovat dopravu (včetně umístění parkovacích ploch) a návazné plochy zeleně i pro pěší. Součástí by měl být popis silných a slabých stránek jednotlivých variant, včetně výběru té z nich, která bude dále rozpracována do větší podrobnosti. Tímto krokem získá obec jistotu, že bylo vybráno nejlepší koncepční řešení daného prostoru, a zároveň ušetří náklady na časově, a tedy i finančně náročné zpracování detailního řešení všech variant. K výběru finální varianty je opět vhodné přizvat dotčené orgány, další organizace obce, případně i významné vlastníky pozemků veřejných prostranství.*

IV. Definice obecných podmínek pro výběr mobiliáře, povrchů i pro vzhled a umístění reklamy ve veřejném prostranství

*1. pro **zhodnocení všech veřejných prostranství***

Doporučujeme požadovat po zpracovateli definici obecných podmínek pro design a umístění reklamy ve veřejných prostranstvích podle charakteru jednotlivých lokalit. Definice může sloužit jako podklad pro vyhlášku kultivující reklamu ve veřejném prostoru.

*2. pro **konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství***

Obecný popis použitého mobiliáře a povrchů, včetně jejich charakteru, materiálu, barevnosti, bude sloužit jako vhodný podklad pro výběr dodavatele.

5. Požadavky na obsah a uspořádání textové a grafické části

Pro zpracování studií je vhodný formát A3, protože se dobře prezentuje obyvatelům a je přehlednější než menší formát A4. Doporučujeme volit formát A3 i pro textovou část, a tu doplňovat dalšími obrázky, schématy, inspirativními příklady, vizualizacemi atd. Odevzdaný dokument bude obsahovat konkrétní názvy kapitol textové části, které vycházejí z požadavků zadání. Jejich výčet je možné doplňovat na základě potřeb zpracovatele.

*1. pro **zhodnocení všech veřejných prostranství***

Stanovení měřítka v tomto případě není zásadní – odvíjí se od formátu papíru.

*2. pro **konkrétní návrh vybraných veřejných prostranství***

Zadání bude v tomto případě obsahovat konkrétní výčet požadovaných výkresů a jejich měřítko. Doporučujeme zpracování koordinačního výkresu v měřítku dokumentace pro územní rozhodnutí (tj. 1 : 1000, popř. 1 : 500).

6. Další požadavky na obsah a zpracování studie

a. Respektování stávajícího územního plánu

Zpracovatel studie by měl být srozuměn s tím, zda studie musí respektovat stávající územní plán, nebo se od něj může odchýlit, a bude tak sloužit jako jeden z podkladů pro změnu územního plánu.

b. Předání dat v elektronické podobě

Data je třeba předat nejen v tištěné, ale i v elektronické podobě. V této kapitole doporučujeme odevzdat data v čitelných (.pdf) i editovatelných (.doc, .shp nebo .dwg, .dxf) formátech.

Dále doporučujeme:

- *požadovat předání čitelných dat v různých velikostech (např. velká pro tisk, menší pro prezentaci na webu),*
- *získat odděleně vizualizace ve formátu .jpg pro prezentaci na webu i v místním periodiku,*
- *zajistit návrh prezentace, pomocí které můžete kdykoliv informovat občany o záměru.*

c. Předání tištěné dokumentace, formát, počet vyhotovení

Doporučujeme požadovat čtyři vyhotovení finálního návrhu v tištěné i elektronické podobě a dále na závěr každé dílčí fáze (např. koncept pro představení návrhu obyvatelům) dvě vyhotovení v tištěné i elektronické podobě.

PŘÍKLADNÝ VÝČET KAPITOL PRO ZADÁNÍ KONCEPCE VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ V NOVÝCH LOKALITÁCH PRO VÝSTAVBU

Níže je uveden příkladný výčet kapitol pro zadání koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu. Tento výčet je možné měnit (tzn. krátit, či naopak doplnit o další body a kapitoly) na základě charakteru obce a vašich potřeb, požadavků nebo představy o podobě a obsahu finálního výstupu – studie.

Ve výčtu jsou vždy uvedeny názvy doporučených kapitol (ty jsou označeny číselnou řadou) a vysvětlení, co by tato kapitola měla obsahovat (označeno *šedě kurzívou*). Toto vysvětlení je určeno pro vás, zástupce obcí, proto ho dogmaticky nepřebírejte do finální podoby zadání. Konkrétní formulaci požadavků v jednotlivých kapitolách by měl zajistit odborník (architekt/urbanista nebo zaměstnanec úřadu územního plánování ORP ve spolupráci s dalšími odborníky, např. na participativní plánování, krajinářskou architekturu či technickou i dopravní infrastrukturu).

Výsledkem by měl být koncepční dokument, který bude sloužit jako:
- podklad pro komunikaci s developery
- představa o budoucích funkcích v nových lokalitách, které ovšem budou složit i pro potřeby současných obyvatel obce (sportoviště, mateřská škola, vznik komerčních prostor)
- koncepční dokument s umístěním a rozměry nových veřejných prostranství (ulice, náměstí, park, hřiště)
- manuál doporučeného mobiliáře, povrchů a sadových úprav

Připomeňte si dále, co je náplní studie D) Koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu a proč jste se pro tuto studii rozhodli. Informace jsou dohledatelné v *Metodice plánování veřejných prostranství malých obcí* v kapitole › Rozhodněte se, co chcete řešit a jak to chcete řešit.

1. Cíl a účel pořízení studie

Krátký popis toho, z jakého důvodu studii zpracováváte, k čemu má studie v budoucnu sloužit.

2. Základní charakteristiky území

a. Širší vztahy

Popis širších vztahů a důležitých vazeb na okolí (na stávající okolní zástavbu, kontakt s centrální částí obce i okolní krajinou).

b. Vymezení řešeného území

Textové a ideálně i grafické (soutisk ortofota a katastrální mapy včetně vyznačení hranice řešeného území) vymezení řešeného území. Tím je vždy ucelená zastavitelná plocha vytyčená v územním plánu. Pro zachování celkového fungování lokality nedoporučujeme vymezovat řešené území pouze na základě majetkoprávních vztahů.

c. Charakteristika zájmového území

Kapitola bude obsahovat odborný pohled architekta/urbanisty na veřejné prostranství, tedy krátký popis současného stavu a charakteru místa, včetně popisu stávajícího využití a okolních služeb, vazby na centrální část obce i okolní krajinu. Dále by tato kapitola měla zahrnovat vaše požadavky na nové funkce v území (např. vznik nových sportovišť, mateřské školy, komerčních prostor), které by měly vzejít také z diskuze s obyvateli obce. Je velmi důležité v zadání zohlednit rovněž požadavky vlastníků pozemků v řešeném území a společně nastavit vizi fungování a vybavení nové lokalitu pro výstavbu.

3. Požadavky na řešení

Krátký popis toho, co by v daném prostoru mělo být vyřešeno a jaký by měl být přístup k řešení. Tuto část, stejně jako ostatní, by měl definovat odborník (architekt, krajinářský architekt). Vhodným podkladem pro tuto kapitolu jsou také závěry ze studie A) Zhodnocení všech veřejných prostranství, pokud byla na území obce taková studie zpracována.
Tato kapitola by měla být dostatečně konkrétní tak, aby byla naplněna očekávání obce, a zároveň dostatečně abstraktní tak, aby zadání nepředjímalo finální návrh a ponechalo prostor pro vznik osobitého díla urbanisty/architekta.

Kapitola by měla obsahovat konkrétní požadavky na způsob řešení studie, např.:

- *Požadavek na kapacitu nové lokality (počet nových obyvatel, nových domů, počet bytů).*
- *Požadavky na hierarchii veřejných prostranství, dále na šířky ulic, pěších cest, veřejná prostranství (jejich počet, charakter, velikost).*
- *Požadavky na občanskou vybavenost v nové lokalitě určené pro výstavbu. Ty je třeba vznést velmi konkrétně, tzn. kupříkladu definovat, jaký typ sportoviště požadujete do návrhu zapracovat (tenisové kurty nebo jen dětské hřiště), jaká by měla být kapacita mateřské školy atd.*
- *Požadavky na vazbu veřejných prostranství a nové občanské vybavenosti (např. vznik rozptylového prostoru před školou s atraktivními prvky pro žáky, realizaci K+R parkoviště před školou).*
- *Definici zásad pro umístění dopravní a technické infrastruktury, včetně důrazu na řešení hospodaření s dešťovou vodou.*
- *Koncepční pravidla pro návrhy a úpravy veřejných prostranství a jejich údržbu.*
- *Obecné principy pro návrh, umístění a standard povrchů, mobiliáře a sadových úprav pro jednotlivé lokality. Jako doplněk této kapitoly je možné vznést požadavek na doporučení různých druhů nových technologií ve veřejném prostranství.*

4. Požadavky na obsah řešení

a. Stanovení podrobnosti

Tyto studie jsou zpracovány zpravidla jako zastavovací plány, což znamená, že jsou v nich zakresleny nejen budoucí parcely pro nové objekty, ale i konkrétní umístění objektu na tomto pozemku. Dále by zde měla být řešena veřejná prostranství jako ulice a náměstí. Cílem je získat ucelenou představu o struktuře, hierarchii a vazbě veřejných prostranství na okolí a na nově vzniklou občanskou vybavenost. Podrobnost zpracování studie a určení míry detailu jsou velmi důležité. V této kapitole je možné slovy popsat, jaké prvky mají být řešeny a zobrazovány (mobiliář, povrchy, sadové úpravy, reklama). Je vhodné zmínit, že studie bude sloužit jako podklad k dopracování do podrobnosti dokumentace pro územní rozhodnutí. Vhodným podkladem pro stanovení těchto principů mohou být závěry ze studie A) Zhodnocení všech veřejných prostranství, pokud byla na území obce taková studie zpracována.

b. Požadavky na základní koncepci území

Požadavek na komplexní přístup k návrhu, zajištění propojení nové lokality pro výstavbu a jednotlivých částí obce, včetně okolní krajiny. Vznik nových veřejných prostranství a jejich propojení ve struktuře obce.

c. Požadavky na využití a prostorové uspořádání zástavby i veřejných prostranství

Požadavky na stanovení regulativů okolní zástavby (objem, výška, charakter), vjezdů na pozemek z veřejných prostranství, vzhled dalších prvků hraničících s veřejným prostranstvím, např. plotů. V tuto chvíli je dobré zopakovat, že studie nejsou závazné, nicméně územní studie je neopomenutelným podkladem pro rozhodování o změnách v území.

d. Požadavky na ochranu a rozvoj hodnot území

Určení hodnot v území a definování podmínek pro jejich zachování a další rozvoj. V této části je vhodné zmínit, že v rámci průzkumů a rozborů bude zpracovatel studie definovat hodnoty území i jejich ochranu a rozvoj.

e. Požadavky na řešení dopravní a technické infrastruktury

Požadavky na koncepční uspořádání technické a dopravní infrastruktury zobrazené ve výkresové části. Obecné podmínky pro návrh parkovacích a odstavných stání ve veřejném prostranství. Požadavky na splnění normových požadavků atd.

f. Stanovování cílů a kontrola jejich naplňování

Volba, nastavení a průběžné sledování indikátorů na základě dat umožňují získat zhodnocení reálných dopadů realizovaných zásahů. V případě koncepce veřejných prostranství v nových lokalitách pro výstavbu doporučujeme sledovat indikátory Dostupnosti veřejných prostranství, viz » *příloha č. 8. Doporučený seznam sledovaných indikátorů.*

g. Odhad nákladů

Představa o nákladech na realizaci projektu umožňuje následné propojení s investičním plánem nebo může být podkladem pro budoucí plánovací smlouvu s developerem. Tento přístup zvyšuje pravděpodobnost realizace záměru v navržené podobě, proto doporučujeme v zadání vznést požadavek na zjednodušený odhad nákladů na realizaci a následnou údržbu veřejných prostranství i na realizaci občanské vybavenosti (sportovní hřiště, škola, školka).

h. Další požadavky

I. Doplňující průzkumy a rozbory

V případě, že není k dispozici některý z podkladů, který považujete za zásadní, je možné touto formou požadovat vypracování doplňujících průzkumů a rozborů. Je však třeba přesně definovat, o jaké z nich se jedná, a také zohlednit dobu zpracování těchto podkladů v harmonogramu prací či ve stanovení předpokládané ceny zpracování studie.

II. Projednání s dotčenými orgány a dalšími organizacemi města, důležitými vlastníky

Územní ani urbanistická studie nemusí být konzultována s dotčenými orgány a dalšími organizacemi obce nebo důležitými vlastníky v území. I tak ale doporučujeme jako podklad pro zadání zajistit předběžná vyjádření dotčených orgánů a obecních organizací k připravovanému záměru a požadovat po zpracovateli, aby konkrétní návrh s nimi zkonzultoval (např. formou společného jednání). Tímto krokem se výrazně zvýší šance na realizaci záměru v ideální navržené podobě. Zásadní je také požadovat zahájení jednání s vlastníky pozemků o konečné podobě lokality. Bez jejich podpory bude záměr jen stěží realizovatelný. Dále je vhodné si uvědomit, že výsledný návrh výraznou měrou změní stávající vzhled území, a je tedy velmi pravděpodobné, že pro jeho realizaci bude nutné zajistit směnu nebo výkup pozemků mezi jednotlivými vlastníky vzájemně (obecní pozemky, pozemky soukromých vlastníků).

III. Variantní řešení

Umožňuje zpracování více variant pro daný prostor. Požadavek na variantní zpracování je vhodné vznést v počáteční fázi, tedy v konceptu návrhu. Variantní řešení může být pouze schematické a vždy by mělo zohledňovat dopravu (včetně umístění parkovacích ploch) a návazné plochy zeleně i cest pro pěší. Součástí by měl být popis silných a slabých stránek jednotlivých variant, včetně výběru té z nich, která bude dále rozpracována do větší podrobnosti. Tímto krokem získá zadavatel jistotu, že bylo vybráno nejlepší koncepční řešení daného prostoru, a zároveň ušetří náklady na časově, a tedy i finančně náročné zpracování detailního řešení všech variant. K výběru finální varianty je opět vhodné přizvat dotčené orgány, další organizace obce, ale i vlastníky pozemků v dané lokalitě.

IV. Definice obecného popisu mobiliáře a povrchů

Obecný popis použitého mobiliáře a povrchů, včetně jeho charakteru, materiálu, barevnosti, bude sloužit jako vhodný podklad pro výběr dodavatele. Pokud byla na území obce zpracována studie typu A) Zhodnocení všech veřejných prostranství a v ní byly specifikovány nároky na vzhled i materiálové řešení mobiliáře a povrchů, měl by být v této kapitole uveden požadavek na respektování předchozí studie a vytvoření návrhu v souladu se záměry tohoto dokumentu.

5. Požadavky na obsah a uspořádání textové a grafické části

Pro zpracování studií je vhodný formát A3, protože se dobře prezentuje občanům a je přehlednější než menší formát A4. Doporučujeme volit formát A3 i pro textovou část a tu doplňovat půdorysy, vizualizacemi, schématy, inspirativními příklady atd. Odevzdaný dokument bude obsahovat konkrétní názvy kapitol textové části, které vycházejí z požadavků zadání. Jejich výčet je možné doplňovat na základě potřeb zpracovatele.

Dále by mělo zadání zahrnovat konkrétní výčet požadovaných výkresů a jejich měřítko. Doporučujeme zpracování koordinačního výkresu v měřítku dokumentace pro územní rozhodnutí (tj. 1 : 1000, popř. 1 : 500).

6. Další požadavky na obsah a zpracování studie

a. Respektování stávajícího územního plánu

Pokud se ve vašem případě jedná o vypracování územní studie požadované územním plánem, je vhodné, aby zpracovatel byl s tímto srozuměn a respektoval návrh vycházející z územního plánu. Pokud se i přesto, z odůvodnitelných důvodů, rozhodnete od územního plánu odchýlit, je třeba upozornit na to, že před schválením této územní studie budete nuceni změnit návrh územního plánu.

b. Předání dat v elektronické podobě

Data je třeba předat nejen v tištěné, ale i v elektronické podobě. V této kapitole doporučujeme odevzdat data v čitelných (.pdf) i editovatelných (.doc, .shp nebo .dwg, .dxf) formátech.

Dále doporučujeme:

- *požadovat předání čitelných dat v různých velikostech (např. velká pro tisk, menší pro prezentaci na webu),*
- *získat odděleně vizualizace ve formátu .jpg pro prezentaci na webu i v místním periodiku,*
- *zajistit návrh prezentace, pomocí které můžete kdykoliv informovat obyvatele o záměru.*

c. Předání tištěné dokumentace, formát, počet vyhotovení

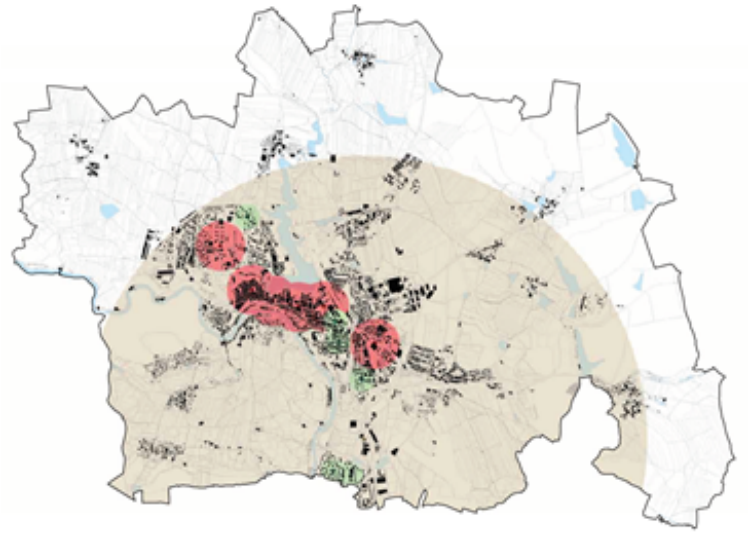
Doporučujeme požadovat čtyři vyhotovení finálního návrhu v tištěné i elektronické podobě a dále na závěr každé dílčí fáze (např. koncept pro představení návrhu obyvatelům) dvě vyhotovení v tištěné i elektronické podobě.

DOPORUČENÝ SEZNAM SLEDOVANÝCH INDIKÁTORŮ

DOSTUPNOST VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

Tento indikátor měří počet občanů žijících v dosahu 300 m od všech plošných veřejných prostranství v obci (tj. náměstí, náves, lokální náměstí, obchodní zklidněná ulice). Díky tomuto indikátoru zjistíte nedostatek veřejných prostranství v různých lokalitách města a dáte podnět k jejich zapracování v územním plánu.

Způsob výpočtu:	$\frac{\text{Počet občanů žijících v dosahu 300 m od všech plošných veřejných prostranství}}{\text{Celkový počet obyvatel v obci}}$
Kdy je vhodné indikátor měřit:	Tento indikátor je vhodné požadovat při zpracování studie, která se zaměřuje na A) Zhodnocení všech veřejných prostranství v obci, nebo případně před zpracováním návrhu Územního plánu. Frekvence měření je cca 10 let.
Validita dat:	Zásadním faktorem, který by mohl zkreslit vypovídající hodnotu sledovaných dat, je způsob vymezení perimetru dostupnosti v mapě. Při hodnocení dostupnosti je třeba vzít v potaz reálné trasy a jich překážky (např. vodní toky a umístění mostů, železnici a umístění přejezdů, morfologii terénu atd.)
Možnosti přizpůsobení indikátoru místním podmínkám:	• je možné dělit veřejná prostranství podle významu (lokální, celoměstský) a definovat pro ně různou dostupnost (např. lokální – 300 m, celoměstský – 500 m), • dále je možné stanovovat dostupnost v čase (např. 5 minut), • hodnotit dostupnost veřejných prostranství zvlášť pro jednotlivé lokality / městské čtvrti atd.

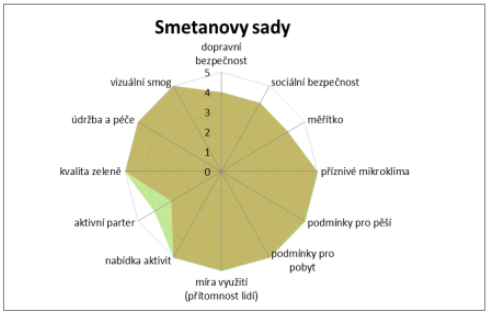

Dostupnost veřejných prostranství
zdroj: Územní studie veřejných prostranství města Tábor

HODNOCENÍ KVALITY VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

Výsledkem tohoto indikátoru je paprskový graf, který hodnotí kvalitu různých složek veřejného prostranství (např. povrchů, sadových úprav, mobiliáře, parkování, dopravní a sociální bezpečnost místa, bezbariérovost, mikroklima).

Způsob výpočtu:	Data jsou získávána odborným hodnocením veřejných prostranství při terénních průzkumech týmem odborníků na urbanismus, dopravní infrastrukturu a krajinářskou architekturu. K hodnocení se používá Likertova škála hodnocení (*1 – velmi dobré řešení, 2 – dobré řešení, 3 – průměrné řešení, 4 – nevhodné řešení, 5 - velmi nevhodné řešení*)
Kdy je vhodné indikátor měřit:	Tento indikátor je vhodné požadovat při zpracování studie, která se zaměřuje na A) zhodnocení všech veřejných prostranství v obci a dále při B) konkrétním návrhu vybraného veřejného prostranství. Ideální je v této chvíli **provázat oba dokumenty** a kartu celkového hodnocení využít jako vstupní podklad pro zpracování Zadání konkrétního návrhu vybraného veřejného prostranství. Dále doporučujeme toto hodnocení provádět cca 3 roky po realizaci úpravy vybraného veřejného prostranství. Frekvence měření je cca 10 let.
Validita dat:	Zásadním faktorem, který by mohl zkreslit vypovídající hodnotu sledovaných dat, je rozdílný odborný názor na kvalitu veřejného prostranství. Závisí také na době sběru dat a na počasí. Sběr dat doporučujeme provádět mimo období prázdnin, ideální termíny jsou květen, červen, září a říjen.
Možnosti přizpůsobení indikátoru místním podmínkám:	Pro inspiraci uvádíme *Veřejná prostranství v Plzni část A. Metodika pro přístup k veřejným prostranstvím* (str. 13 a dále celá kapitola 9)

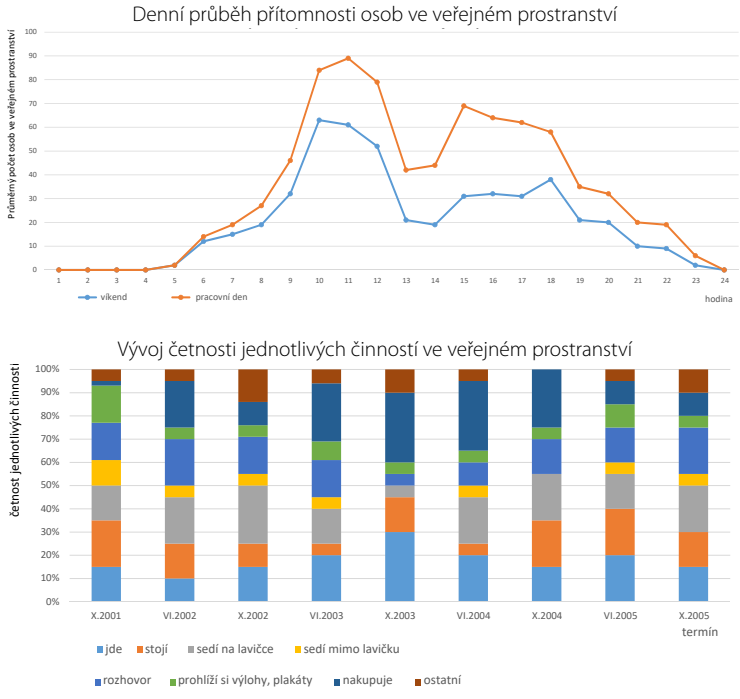
Studie Veřejná prostranství v Plzni

zdroj: A. Metodika pro přístup k veřejným prostranstvím / Partnerství, o.p.s.

INTENZITA VYUŽITÍ A DOMINANCE AKTIVIT VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

Přítomnost lidí ve veřejném prostranství a jejich aktivity signalizují, do jaké míry plní dané prostranství potřeby obyvatel. Počet osob není jediným faktorem, stejně tak důležité je **množství času**, který jednotliví uživatelé v prostoru obce stráví, a **složení jejich aktivit**. Když hodně lidí projde rychle prostranstvím, může to vést k výrazně menšímu oživení místa než hrstka lidí, kteří tu stráví nějaký čas.

Způsob výpočtu:	Data budou získána na základě terénního šetření v místě a budou vyjádřena ve dvou grafech: 1. první graf bude zobrazovat počet přítomných lidí ve veřejném prostranství v průběhu jednoho pracovního dne a jednoho víkendového dne 2. druhý graf bude zobrazovat složení aktivit, které obyvatelé ve veřejných prostranstvích provozují
Kdy je vhodné indikátor měřit:	Tento indikátor je vhodné požadovat při zpracování studie, která se zaměřuje na B) konkrétní návrh vybraného veřejného prostranství. Doporučujeme toto hodnocení provádět cca 3 roky po realizaci úpravy vybraného veřejného prostranství. Frekvence měření je cca 10 let.
Validita dat:	Zásadním faktorem, který by mohl zkreslit vypovídající hodnotu sledovaných dat, je odlišná doba sběru a výrazně odlišné počasí. Sběr dat doporučujeme provádět mimo období prázdnin, ideální termíny jsou květen, červen, září a říjen. Sběr dat doporučujeme provést alespoň jednou při konání významné akce v obci.
Definování aktivit	Aktivity je možné dělit na nezbytné, volitelné a společenské. • **nezbytné** – jedná se o aktivity, které jsou více méně nucené. Tato skupina obsahuje zejména činnosti související s mobilitou (chůze, jízda na kole, čekání na MHD, nakupování, úklid) • **volitelné** – jsou takové, které jejich účastníci provozují „nenuceně", a jestliže to umožňuje místo, čas a optimální venkovní podmínky. Jedná se o sezení na lavičkách nebo na kavárenských židlích, prohlížení výkladních skříní, postávání a pozorování okolí • **společenské** – jsou všechny aktivity, které závisejí na přítomnosti jiných lidí na veřejném prostranství. Jedná se o zdravení a konverzaci, pozorování lidí, přítomnost na dětských hřištích, akcích pořádaných obcí (trhy, slavnosti)

Graf denního průběhu průměrného celkového objemu pozorovaných osob a jejich aktivity ve veřejném prostranství

zdroj: autor